



PENTRU O AUTONOMIE LOCALĂ ȘI DESCENTRALIZARE REALĂ!

www.calm.md  
www.facebook.com/calm.md  
e-mail: info@calm.md

# VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 1 (70), 2020

## EVENIMENTUL ANULUI: MAI MULTE IMPOZITE PE VENIT, ÎN BUGETELE LOCALE!

Eforturile insistente ale CALM de promovare a intereselor APL din Republica Moldova s-au soldat cu succes. Modificarea Legii privind finanțele publice locale, proiect la baza căruia au stat propunerile concrete ale CALM privind consolidarea autonomiei financiare a APL, a fost votat în Parlament. Pășim în noul an cu certitudinea că primarii, majoritatea covârșitoare a cărora sunt parte a familiei CALM, pot conta pe creșterea veniturilor bugetelor locale și, implicit, pe o dezvoltare stabilă și robustă a localităților.



**"LA IDENTIFICAREA UNEI DISTRIBUIRI BINE GÂNDITE A IMPOZITULUI PE VENITUL PERSOANELOR JURIDICE, CREȘTE ESENȚIAL CAPACITATEA AUTORITĂȚILOR LOCALE DE A SOLUȚIONA MAI MULTE PROBLEME, SĂ ATRAGĂ MAI MULTE INVESTIȚII, SĂ DESCHIDĂ LOCURI DE MUNCĂ, SĂ DEZVOLTE INFRASTRUCTURA LOCALĂ!"**

Continuare în pag. 2

### CITATUL LUNII

**UNITATEA, O CONDIȚIE SINE QUA NON PENTRU 2020!**



**TATIANA BADAN, PREȘEDINTE CALM:** "La această etapă, în care au fost obținute succese reale, este nevoie de a păstra unitatea APL, prin intermediul CALM, o condiție sine qua non pentru a evolua în implementarea descentralizării reale. Fără unitate nu vom avea niciun succes în abordarea problemelor APL. CALM-ul există pentru ca noi să ne întâlnim și să dezbaterem problemele cu care ne confruntăm. Deci, să decidem împreună care sunt mesajele pe care dorim să le transmitem, astfel încât autoritățile centrale, guvernul, parlamentul, ministerele să le audă și să știe că noi avem o singură poziție, că suntem uniți. CALM-ul rămâne casa tuturor primarilor și în anul 2020! La mulți ani alături de CALM!"

### TROFEUL ANULUI

**CALM, PREMIAT  
PENTRU  
COOPERAREA  
CU ROMÂNIA!**



În cadrul Galei Premiilor TVR Moldova, Congresului Autorităților Publice Locale din Moldova a obținut Premiul pentru cooperare cu România! Premiul a fost înmănat de către Constantin Toma, primarul municipiului Buzău, membru în Comitetul Director al Asociației Municipiilor din România.



**"Este un premiu pentru primarii care s-au constituit în 2010 într-o organizație care se numește Congresul Autorităților Locale din Moldova. Un primar este mai important pentru localitatea lui decât președintele țării sau prim-ministrul, pentru că de hărnicia, de viziunea, de talentul acestuia depinde prezentul și, mai ales, viitorul tuturor oamenilor care trăiesc acolo!"**

Detalii de la Gala de premiere, găsiți în pagina

**3**



**La Mulți ani,  
familia CALM!**

Stimați prieteni și colegi, Magia sărbătorilor să vă inunde sufletul și casele! Să pășim în NOUL AN cu credință și încredere! Vă mulțumim pentru că sunteți parte a familiei Congresului Autorităților Locale din Moldova! La mulți și binecuvântați ani!



Cu sincere urări  
de sănătate și prosperitate,  
echipa CALM!



## EVENIMENTUL ANULUI: MAI MULTE IMPOZITE PE VENIT, ÎN BUGETELE LOCALE!

Sfârșit. Început în pag. 1

Deputații au susținut cu 70 de voturi, la final de an, proiectul de lege pentru modificarea Legii privind finanțele publice locale, în lectură finală.

Prin proiectul de lege în cauză se modifică mărimea defalcărilor de la impozitul pe venit al persoanelor fizice pentru bugetele unităților administrativ-teritoriale și anume: 100% – pentru bugetele satelor și comunelor, ale orașelor și municipiilor și 50% – pentru bugetele municipiilor-reședință de raion și municipiile Chișinău și Bălți.

De asemenea, proiectul prevede instituirea unei surse noi de formare a veniturilor generale ale bugetelor satelor (comunelor), orașelor (municipiilor) – atribuirea a 10 la sută din veniturile colectate din impozitul pe venit al persoanelor juridice, în fondul de echilibrare.

„Probabil că mulți dintre dumneavoastră știți că autonomia locală este puternic afectată de centralismul guvernului care a încercat într-un fel să monopolizeze cele mai multe dintre impozitele reale”, a declarat în plenul Parlamentului deputatul Igor Munteanu, unul dintre autorii proiectului.

Proiectul a fost propus, promovat și expertizat de Congresul Autorităților Locale din Moldova. În cadrul discuțiilor din 11 octombrie, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Viorel Furdui a reiterat importanța adoptării acestuia, astfel încât autoritățile locale să dispună de mai multe pârghii pentru a-și asigura autonomia financiară.

În cadrul întrunirii a fost prezentată viziunea Guvernului asupra mai multor inițiative, unele dintre ele înregistrate și în Parlament, la baza cărora au stat propunerile concrete ale CALM privind consolidarea autonomiei financiare a APL, prin creșterea veniturilor bugetelor locale.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a afirmat atunci că au fost acceptate doar unele dintre propunerile CALM-ului. Totuși, chiar și aceste modificări vor aduce mai mulți bani în bugetele locale. „Suma generală totală a acestor schimbări din sistemul fiscal local este de circa 550- 600 milioane de lei care urmează să vină în bugetele locale. Totodată, pentru a compensa anumite pierderi la unele APL de nivelul I sau II, Guvernul a decis să completeze Fondul de echilibrare cu aproximativ 10% din impozitul pe venitul persoanelor juridice, fără a acorda din această sursă venit direct în bugetele locale.”

CALM își menține poziția că mai multe surse din impozitul pe venitul persoanelor juridice ar trebui să ajungă în bugetele locale, ceea ce ar fi un pas important în consolidarea autonomiei locale financiare și stimularea dezvoltării economice locale. „La identificarea unei distribuiri bine-gândite a impozitului pe venitul persoanelor juridice, ar putea crește esențial capacitatea autorităților locale de a soluționa mai multe probleme, le-ar permite APL să atragă mai multe investiții, să deschidă locuri de muncă, să dezvolte infrastructura locală, etc”, a declarat Viorel Furdui.

Legea modificată privind finanțele publice va intra în vigoare la 1 ianuarie 2020, fiind în corespundere cu proiectul Bugetului de stat pentru anul viitor. Totodată, efectele legii vor avea caracter durabil, susțin deputații și experții. Conform estimărilor, veniturile autorităților publice locale s-ar putea majora cu peste 1,9 miliarde de lei.

## CALM A PARTICIPAT LA O NOUĂ SESIUNE A CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE ȘI REGIONALE AL CONSILIULUI EUROPEI. O VIZITĂ DE POST-MONITORIZARE VA FI ÎNTREPRINSĂ LA CHIȘINĂU DE CĂTRE REPREZENTANȚII CONSILIULUI EUROPEI!



**În perioada 29-31 octombrie curent, o delegație a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a participat la cea de-a 37-a sesiune a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE). Evenimentul s-a desfășurat la Strasbourg, Franța.**

Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei este principala instituție ce monitorizează starea lucrurilor din domeniul administrației publice locale, a democrației locale și descentralizării în toate țările Consiliului Europei, în baza Cartei Europene a Autonomiei Locale, rati-

pentru funcțiile din APL din cauza presiunilor de ordin politic, administrativ, dar și a tendințelor de diminuare a salariilor aleșilor locali, ceea ce demotivează foarte multă lume calitativă să vină în administrația locală. Aceasta este o tendință generală în Europa constatată de CALRCE, care în ultimii ani a avut un caracter accentuat și în Republica Moldova.

În acest sens a fost pregătit un Raport și adoptată o Rezoluție cu recomandări privind îmbunătățirea condițiilor de lucru pentru aleșii locali, necesitatea de a acorda o mai mare atenție motivării acestei categorii de funcționari, scăderea presiunilor de ordin politic și administrativ, etc.



ficată și de Republica Moldova. Astfel, se încearcă asigurarea armoniei între cetățeni ca persoane fizice și instituțiile lor și între autoritățile locale și guvernele centrale. Deoarece în ultima perioadă se atestă o implementare mai redusă a acestor recomandări, CALRCE a instituit un mecanism intitulat post-monitorizare și astfel, prin intermediul vizitelor, dar și altor acțiuni, se încearcă impulsivarea implementării recomandărilor acestei instituții europene de către guvernele naționale.

În cadrul celei de-a 37-a sesiuni au fost puse în discuție mai multe subiecte de interes pentru APL, printre acestea fiind statutul aleșilor locali, dar și problemele cu care se confruntă aceștia, participarea femeilor în procesul de luare a deciziilor la nivel local, etc. În cadrul evenimentului a fost exprimată îngrijorarea privind reducerea numărului doritorilor de a candida

De asemenea, la Strasbourg au fost prezentate rapoarte ce descriu starea de lucruri în domeniul democrației locale din Rusia și Turcia. Pe lângă unele aspecte pozitive s-a atras atenția asupra mai multor probleme din aceste țări, realități ce vin în contradicție cu prevederile Cartei europene a autonomiei locale, cum ar fi posibilitatea guvernatorilor din Rusia să demită primarii, să-i înlocuiască, existența unei centralizări accentuate și o dependență foarte mare a APL de autoritățile centrale.

Procesul democratic, desfășurarea alegerilor, modul cum sunt interpretate anumite prevederi sunt alte elemente ce se regăsesc în raportul CALRCE, dar și faptul că prin intermediul anumitor norme juridice foarte mulți cetățeni sunt obstructionați să participe la alegeri, fiindu-le astfel lezată dreptul de a alege, etc.

În Turcia există foarte multe cazuri de arest și de condamnare a reprezentanților autorităților locale, majoritatea acestora fiind din opoziție. CALRCE a făcut mai multe recomandări pentru aceste țări și urmează a fi monitorizat modul în care acestea sunt implementate.

În ultimii trei ani, Republica Moldova a fost în atenția constantă a CALRCE, în cadrul majorității ședințelor acestei instituții europene fiind abordate problemele APL din statul nostru, cum ar fi anularea alegerilor din 2018 din Chișinău, exercitarea presiunilor asupra primarilor, intentarea dosarelor, arestarea acestora, autonomia financiară foarte slabă a APL, restanțele în implementarea recomandărilor anterioare ale CALRCE, etc.

În acest sens, în perioada 24-25 noiembrie, o delegație a CALRCE va întreprinde o vizită de post-monitorizare în Republica Moldova. Astfel, sub egida Ministerului de Externe se vor întruni toți actorii responsabili care se vor expune privind realitățile actuale din domeniul democrației locale, dar și modul în care sunt realizate recomandările CALRCE din raportul 436, publicat la 4 aprilie, curent, în care sunt evidențiate majoritatea problemelor cu care se confruntă autoritățile noastre locale. De asemenea, în cadrul acestui eveniment Guvernul va avea posibilitatea să prezinte cum intenționează să reducă din aspectele negative constatate în Raportul CALRCE. CALM, de asemenea, va fi invitat să se expună. Anticipând acest eveniment, CALM constată că deja există o anumită deschidere, sunt mai multe declarații și acțiuni care ne fac să fim puțin mai optimiști, speranța noastră fiind că toate aceste inițiative importante lansate din partea guvernării și a clasei politice actuale vor fi implementate, astfel vom trece deja de la declarații și intenții bune la fapte.





## CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE ȘI REGIONALE AL CONSILIULUI EUROPEI A ÎNȚEPRINS O VIZITĂ DE POST-MONITORIZARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA!

Pe site-ul Consiliului Europei a fost publicat un articol despre vizita de post-monitorizare a delegației Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei în Republica Moldova. CALM a tradus în limba română textul publicat de Consiliul Europei.

O delegație a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, formată din raportorii Congresului privind democrația locală și regională Gunn Marit Helgesen (Norvegia, PPE / CEC) și Marc Cools (Belgia, ILDG) au efectuat o vizită post-monitorizare la Chișinău, Republica Moldova, la 21 noiembrie 2019. Congresul a adoptat un raport privind democrația locală și regională în Republica Moldova la 4 aprilie 2019.

În cadrul vizitei delegația s-a întâlnit cu Ion Chicu, premierul Republicii Moldova, cu Aureliu Ciocoi, Ministrul Afacerilor Externe și



Integrării Europene, cu Serghei Pușcuța, Ministrul Finanțelor, cu Adrian Ermurachi, secretar general adjunct al Cancelariei de Stat, cu Reghina Apostolova, vicepreședinte al Comisiei parlamentare pentru administrație

publică și dezvoltare regională și Irina Vlah, guvernator al UTA Găgăuzia.

Membrii delegației au discutat despre realizările și provocările implementării Foii de parcurs semnate în 2016 și Re-

comandării 436 (2019), în cadrul cărora Congresul Consiliului Europei a invitat autoritățile Republicii Moldova să revină pe calea descentralizării prin implementarea adecvată și completă a tuturor recomandărilor anterioare ale Congresului. Această procedură de post-monitorizare a condus la o revizuire a Foii de parcurs pentru a ține cont de ultimele evoluții ale democrației locale și regionale din Republica Moldova și de angajamentul autorităților moldovenești în acest domeniu la toate nivelurile de guvernare.

Republica Moldova a ratificat Carta europeană a autonomiei locale în 1997. Țările care au ratificat Carta și-au asumat obligațiile care reies din prevederile acesteia. Carta necesită respectarea unui număr minim de drepturi ce stau la baza autonomiei locale în Europa. Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei asigură respectarea acestor principii.

## VAIDA ALEKNAVICIENE, VICEPRIMARUL ORAȘULUI JONISKIS, LITUANIA: „ESTE NECESAR CA UE SĂ LANSEZE ȘI ALTE PROGRAME PENTRU ȚĂRILE PARTENERIATULUI ESTIC”

Orașul Joniskis din Lituania are semnat un acord de cooperare cu municipiul Ungheni, Republica Moldova. Viceprimarul orașului Joniskis Vaida Aleknaviciene consideră că este nevoie de mult mai multe asemenea colaborări. De asemenea, potrivit reprezentantului APL din Lituania, Uniunea Europeană ar trebui să ofere mai multe instruirii pentru reprezentanții țărilor din cadrul Parteneriatului Estic privind scrierea și participarea în cadrul proiectelor cu finanțare europeană.



posibilitatea să aflăm despre modalitățile de participare în cadrul unor proiecte. Oamenii au împărtășit din experiența lor privind implementarea proiectelor de dezvoltare durabilă, iar aceste practici pot fi preluate și de alte părți.

**Cum credeți că am putea dezvolta cooperarea dintre autoritățile locale din Republica Moldova și Lituania?**

**Vaida Aleknaviciene:** Cred că această cooperare există, municipiile participă în cadrul unor pro-

iecte comune. Asociațiile ar putea, de asemenea, să dezvolte unele proiecte și să implice și unele autorități locale în realizarea acestora. Orașul meu, de exemplu, are un acord de cooperare cu municipiul Ungheni, Republica Moldova. Acum doi ani am implementat un proiect comun privind protejarea mediului, prin intermediul Ambasadei Lituaniei în Republica Moldova. Sunt și alte orașe lituaniene

care cooperează cu localități din Republica Moldova, din păcate, deocamdată nu sunt chiar atât de multe. Vorbeam la nivel de asociații că am putea să includem mai multe comunități în asemenea programe comune.

**Reușesc să se dezvolte țările din cadrul Parteneriatului Estic?**

**Vaida Aleknaviciene:** Credem că există dezvoltare, deoarece Uniunea Europeană le ajută prin

intermediul diverselor programe. În discursul meu din cadrul Forumului de la Vilnius am vorbit despre faptul că Uniunea Europeană ar trebui să ofere mai multe resurse pentru organizarea seminarelor, pentru ca oamenii din țările Parteneriatului Estic să învețe, mai întâi, cum să participe în cadrul proiectelor UE și să nu le fie frică de acestea. Ca reprezentant al PLATFORMA am menționat că pentru început trebuie să ajutăm aceste state să învețe modalitățile de a participa în cadrul proiectelor, cum să lucreze cu acestea, cum să aplice la un proiect sau altul. De asemenea, este necesar ca Uniunea Europeană să deschidă și alte programe pentru aceste țări, așa cum ar fi ERASMUS + sau altele.

**În ce măsură reușește PLATFORMA să susțină autoritățile locale și asociațiile acestora?**

**Vaida Aleknaviciene:** În primul rând, este rețeaua tuturor asociațiilor unde se face schimb de opinii, dar avem și ocazia de a îmbunătăți activitatea noastră.

Interviu de Ana MORARU



## CALM A FOST PREMIAT PENTRU COOPERAREA CU ROMÂNIA!

În cadrul Galei Premiilor TVR Moldova, Congresului Autorităților Publice Locale din Moldova a obținut Premiul pentru cooperare cu România!



Premiul a fost înmănat reprezentantului CALM Alexandru Osadci de către Constantin Toma, primarul municipiului Buzău, membru în Comitetul Director al Asociației Municipiilor din România. Primarul municipiului

Buzău s-a arătat onorat de faptul că trebuie să ofere un premiu al cooperării dintre primării din România și primării din Republica Moldova.

„Este un premiu pentru primării care s-au constituit în 2010 într-o organizație care se numește Congresul Autorităților Locale din Moldova.” **Constantin Toma a declarat că un primar este mai important pentru localitatea lui decât președintele țării sau prim-ministrul, pentru că de hărnicia, de viziunea, de talentul acestuia depinde prezentul și, mai ales, viitorul tuturor oamenilor care trăiesc acolo.** „Suntem destul de ignorați în România, probabil ca și aici, dar cred că trebuie să ni se acorde mai multă încredere. Dragi primari moldoveni, basarabeni, români, Asociația Municipiilor din România este alături de Dvs pentru că într-adevăr ne putem schimba localitățile, iar dacă localitățile se schimbă în bine se schimbă și țara în bine.”



Coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci a mulțumit TVR Moldova pentru această apreciere. „Este imposibil de a nega suportul de care ne bucurăm din partea autorităților locale din România, dar și al Asociațiilor Municipiilor, Orașelor și Comunelor din România.” Alexandru Osadci a scos în evidență faptul

că grație reprezentanților asociațiilor autorităților locale din România avem posibilitatea să implementăm proiecte extrem de importante pentru comunitățile noastre din Republica Moldova, inclusiv în domeniul investițiilor capitale. „De asemenea, asociațiile autorităților locale din România ne susțin necondiționat în promovarea intereselor APL din statul nostru pe arena internațională, în primul rând, în spațiul european. Avem doar cuvinte de apreciere pentru acest premiu. La mulți ani, TVR Moldova!”

În cadrul Galei Premiilor TVR Moldova sunt premiate personalități și instituții din spațiul românesc care au rezultate frumoase în domeniile lor de activitate. Printre categorii, se numără: promovarea istoriei și limbii române, a patrimoniului cultural, pentru performanță în educație, artă, afaceri, pentru responsabilitate socială.



# PRIMARII - FORȚA CE A GENERAT REZULTATELE PE CARE LE AU PARTIDELE!

**În cadrul emisiunii „Regionalii» de la TV 8, Mihail Sirkeli a discutat cu directorul executiv al CALM Viorel Furdui și directorul executiv al ADEPT Igor Boțan despre rezultatele partidelor politice în primul tur al alegerilor locale și cum ar putea influența acestea asupra democrației locale din Republica Moldova.**

**Cum arată harta politică a Republicii Moldova după aceste alegeri importante care au avut loc la 20 octombrie?**

**Igor Boțan:** Rezultate obținute de partidele politice au fost previzibile. Pentru cele mai importante partide, rezultatele obținute în cadrul alegerilor parlamentare din februarie s-au repetat. Este interesant faptul că Partidul Democrat, care este de opoziție, a acumulat cele mai multe mandate de primar. Deși este un rezultat foarte bun pentru democrație, totuși trebuie să avem în vedere faptul că acesta a fost unul obținut din inerție. Democrații au avut peste 500 de primari, iar acum, din primul tur au acumulat peste 190 de mandate și, probabil, vor mai obține și altele.

**Cum au decurs, în general, aceste alegeri? Le putem compara cu cele parlamentare? În ce măsură autoritățile centrale s-au implicat în acest proces, au existat sau nu presiuni, cât de liber și-au putut exprima oamenii opțiunea de vot?**

**Igor Boțan:** Faptul că democrații au obținut cel mai bun rezultat denotă că aceste alegeri s-au desfășurat în condiții normale. Au fost probleme privind înregistrarea unor candidați în municipiul Chișinău sau Comrat. Totuși, dacă în RM se aleg aproape 900 de primari, atunci 2-3 cazuri de abateri nu sunt condamnabile.

**Acest scrutin pentru CALM este mai important decât cel parlamentar și prezidențial, deoarece se aleg membrii CALM-ului. Cum se vor schimba lucrurile în continuare în cadrul CALM și ce măsuri urmează să întreprindeți?**

**Viorel Furdui:** Au fost aleși reprezentanții membrilor CALM, deoarece prin votul Consiliilor locale sau municipale devin membre ale CALM-ului unitățile teritorial-administrative, adică satele și orașele. Schimbările la nivelul conducerii acestor unități nu micșorează și nici nu mărește numărul membrilor noștri. Totuși, așa cum ați menționat, aceste alegeri sunt foarte importante, deoarece vin forțe noi în APL. De obicei, circa 30% din numărul aleșilor locali se schimbă. Din punctul meu de vedere, în această campanie schimbări au fost la capitolul atmosferei din societate, comparativ cu presiunea care a existat în administrația locală în ultimii ani, chiar și la alegerile precedente. Chiar și în 2015 exista o anumită presiune, partidele de la guvernare aveau anumite resurse și pârghii pe care le foloseau în calitate de instrumente de presiune. Aceste alegeri au fost mult mai calme, nu am văzut încălcări grave, sigur că nu a fost totul ideal, dar a existat această atmosferă de libertate, de descătușare.

**La un moment dat, cei mai mulți primari erau membri ai Partidului Democrat. Cum se vor schimba lucrurile acum pentru CALM?**

**Viorel Furdui:** Cred că rezultatele sunt bune și pentru CALM. Chiar și în acea perioadă grea, așa cum ați menționat, atunci când formal, mulți primari erau nevoiți să-și schimbe coloratura politică, oricum nucleul nostru era destul de puternic și toate încercările de implicare în activitatea CALM se soldau cu eșec. La crearea CALM-ului au fost puse temelii bune. Pe de altă parte, consider că pentru democrația locală este

foarte bine când sunt reprezentate toate partidele politice, iar în Partidul Democrat sunt foarte mulți primari profesioniști, ei sunt o resursă importantă pentru a putea avansa la capitolul autonomiei locale și descentralizării. De asemenea, salutăm faptul că și Partidul Socialiștilor are de trei ori mai mulți primari decât în alegerile precedente, ceea ce sperăm că va duce la o înțelegere mai bună a realităților de la nivel local, privind autonomia locală, descentralizarea în Republica Moldova. Este foarte important ca cel mai mare partid la nivel național să fie conectat la realitățile de la nivel local. Cred că în CALM se va schimba atmosfera, deoarece unii primari, din cauza presiunilor, ori nu veneau, ori erau nevoiți să ia anumite poziții. Noi ne întoarcem acum la o atmosferă normală, constructivă, de lucru, când nu mai există presiune, supărări că avem unele poziții ce nu coincid cu ale guvernării.

**Ce ne puteți spune despre rezultatele partidelor după primul tur al alegerilor locale?**

**Igor Boțan:** Trebuie să înțelegem că ACUM este un partid nou, nu a avut structuri teritoriale, din aceste considerente rezultatul blocului este formidabil. Viorel Furdui a remarcat importanța faptului că socialiștii au o mai mare reprezentativitate la nivel local, la

că primarii au fost motorul care au adus rezultatele pe care le au partidele.

**La nivel local se aleg Consiliile raionale, primarii, Consiliile locale. Care dintre aceste trei alegeri este mai importantă?**

**Viorel Furdui:** La noi încă se consideră că sunt foarte importante alegerile nivelului II de administrare, cred că aceasta este o abordare învechită, deși fiecare nivel are rolul său. Totuși, mulți consideră că influența nivelului II în ultimii ani descrește, sistemul de funcționare a acestuia s-a învechit. Raioanele aveau cu totul alt rol administrativ și politic acum 20 de ani sau în perioada sovietică. După ce în 2015 s-a schimbat sistemul de finanțare, chiar dacă s-a făcut doar jumătate de pas în această privință, resursele financiare au început să vină direct către primării, ocolind raioanele și lucrurile au început să se schimbe. Același lucru s-a întâmplat și acum doi ani când banii din Fondul Rutier au început să vină, parțial, direct în primării. Importanța nivelului I de administrare a crescut mult mai mult în ultimii ani, iată de ce cred că sunt mult mai importante alegerile primarilor și a Consiliilor locale. Dacă acest proces va continua, acest lucru va deveni și mai evident.

**La Bălți, de exemplu, a revenit la primărie Renato Usatîi...**



nivel național PSRM fiind formațiunea care a acumulat cele mai multe voturi. În 2015, cu toate că socialiștii erau cel mai mare partid politic au acumulat un rezultat foarte modest la alegerile locale, acum însă și-au mărit reprezentativitatea la nivel local. Acest lucru este important pentru socialiști deoarece primarii lor și alți reprezentanți din puterea locală trebuie să le transmită semnale despre problemele reale de la nivel local care trebuie soluționate. PD a reușit să obțină acest rezultat bun datorită investițiilor făcute la nivel local. Printre primarii democrați sunt mulți conducători buni care au confirmat acum că oamenii îi apreciază. Totuși, acesta nu este un motiv de bucurie, deoarece acest rezultat bun este mai mult din inerție. Având peste 500 de primari în luna mai, sigur că acum dacă vor avea circa 250 de primari rezultatul va fi unul bun, comparativ cu rezultatul obținut în 2015. Totuși, pentru societate acest lucru este bun deoarece este nevoie de opoziție care să țină guvernarea în tensiune.

**Viorel Furdui:** Alegerile locale se deosebesc de cele parlamentare. În cazul alegerilor locale se pune mare accent pe personalitatea candidaților. Iar în ultimii ani s-a pus accent pe personalitatea primarilor și s-a încercat de a-i atrage în unele partide. Cred

le majore ale Republicii Moldova de până acum era implicarea prea mare din partea centrului în procesul politic de la nivel local. Cineva de la nivel central decidea dacă la nivel local se face sau nu o coaliție, se votează sau nu în Consiliu o anumită inițiativă, pentru ca nu cumva să întărească poziția unor anumiți primari.

**Igor Boțan:** Noi știm că guvernarea încearcă să schimbe sistemul de distribuție a impozitelor, pentru ca să nu se mai implice centrul în deciziile de la nivel local, iar primării să fie interesate să aibă mai multe locuri de muncă, ceea ce va avea legătură directă cu veniturile care se vor acumula în bugetele locale. Dacă acest lucru se va întâmpla va fi ceva extraordinar. Pe de altă parte, nu trebuie să fim invidioși pe succesul PD, trebuie să învățăm de la ei, fără a folosi măsurile lor de convertire a primarilor, dar de lucrat cu oamenii din localități, cu administrația locală pentru a îmbunătăți viața oamenilor.

**Care sunt așteptările DVS privind descentralizarea?**

**Viorel Furdui:** Este foarte important faptul că actuala guvernare dorește să întărească autonomia locală și să le transfere anumite venituri, deoarece problema principală la nivel local este lipsa veniturilor. Este o abordare învechită de a încerca să coordonezi de la centru totul. Trebuie să folosim tot potențialul pentru dezvoltare, iar o resursă imensă sunt autoritățile locale, doar că în loc să li se ofere niște instrumente ca să soluționeze problemele, acestea au fost transformate în niște cerșetori. Toată această energie care putea fi utilizată în interesul țării era transformată în cu totul altceva. Cu câteva luni înainte de alegeri, mai mult de jumătate de primari nu voiau să candideze și doar după ce s-a schimbat guvernarea ei și-au schimbat opinia. Cât privește descentralizarea, vom vedea în foarte scurt timp dacă guvernarea actuală va trece acest test, atunci când se va aproba bugetul de stat pentru anul viitor, iar acolo sunt prevăzute câteva inițiative importante ce vor întări autonomia locală. De asemenea, trebuie să menționăm că în cazul în care vom întări puterea locală, vom întări și puterea partidelor, deoarece nu vor mai fi aceste transferuri masive de la un partid la altul.

**Igor Boțan:** Atunci când autoritățile locale vor începe să câștige bani datorită acestui sistem de descentralizare fiscală, acestea vor da un semnal autorităților centrale că doresc și reforma administrativ-teritorială a țării. Ne uităm la rezultatele alegerilor și vedem că în multe cazuri primarii au câștigat alegerile cu 200-300 de voturi. Tot atunci, în contextul dezvoltării regionale va apărea înțelegerea privind utilitatea Consiliilor raionale. Poate ar trebui de efectuat reforma administrativ-teritorială ținând cont de dezvoltarea regională? Cred că vor apărea multe abordări interesante pentru Republica Moldova.

**Partidele de la guvernare au fost pregătite pentru aceste alegeri?**

**Viorel Furdui:** Una dintre probleme-





# CALM A AVUT MAI MULTE ÎNTREVEDERI CU PRIMARII DIN TERITORIU!



**La începutul lunii decembrie au avut loc ședințele Asociațiilor Teritoriale ale CALM din Ocnița, Briceni, Dondușeni și Drochia. CALM a făcut cunoștință cu noii aleși locali, a prezentat serviciile sale, fiind alese și noile organe de conducere ale asociațiilor CALM din aceste regiuni.**

Directorul executiv al CALM Viorel Furdui i-a felicitat pe aleșii locali cu ocazia votului de încredere acordat de către cetățenii din comunitățile pe care le reprezintă și a vorbit despre activitatea CALM, dar și despre schimbările legislative ce vizează activi-



evenimente la Chișinău, dar ne deplasăm și în teritoriu pentru a identifica probleme, dar și pentru a dezvolta capacități la nivel local. Fiecare întrunire a noastră este și o platformă de comunicare, transfer de bune practici și schimb de experiență și acestea vor continua."

La evenimente au participat președinți și vicepreședinți de raioane, fiind abordate și subiecte de interes regional, membre ale CALM-ului fiind și unitățile administrativ-teritoriale de nivelul II. Noul președinte al raionului Dondușeni Valentin Cebotari, cu o experiență bogată în domeniul APL (16 ani primar al localității Târnova) i-a asigurat pe aleșii locali de toată susținerea.

Vicepreședintele raionului Drochia Iurie



anterior obțineau permise de defrișări și de îngrijire a spațiilor verzi în teritoriu, acum însă, din cauza centralizării acestei proceduri, pentru a obține aceste acte sunt nevoiți să se deplaseze la Bălți, procesul fiind anevoios și de durată.

O altă problemă abordată de primarii din Briceni a fost privind utilizarea lacurilor



tatea APL. „CALM-ul reprezintă o voce unită a APL și doar împreună reușim să ne facem auziți și să avansăm în domeniul consolidării autonomiei locale.”

În alt context, Viorel Furdui a atras atenția asupra faptului că atât aleșii locali, cât și funcționarii ce activează în cadrul primăriilor pot beneficia de cursurile de instruire organizate de CALM, dar și alte evenimente de interes pentru APL. „Organizăm diverse



și iazurilor. Un bazin acvatic poate avea mai mulți stăpâni, APL deține terenul de sub această sursă acvatică, statul este proprietar al apei în calitate de bogăție naturală, iar un alt proprietar este agentul economic care gestionează acest bun. Primarii au afirmat că impozitul pentru arendă este foarte mic, sunt unități administrativ-teritoriale în raza cărora sunt suprafețe de 50-60 ha de lacuri, iar pentru utilizarea acestora se plătește o sumă mică, adesea fiind incertă și proprietatea acestor resurse acvatice.

O altă temă de discuție a fost privind procedura anevoioasă de înregistrare la Cadasstru a infrastructurii edilitare, cum ar fi drumurile, apeductele, gazoductele, etc.

Viorel Furdui i-a asigurat pe aleșii locali că toate aceste probleme se vor regăsi în inițiativele de modificare a legislației elaborate de CALM, fiind și subiecte de discuții în cadrul întrunirilor dintre experții CALM și reprezentanții autorităților centrale.

Expertul CALM Octav Ivanov a prezentat unele dintre serviciile pe care le oferă CALM APL: migrație și dezvoltare locală, asistență juridică, în domeniul financiar, social, apă și canalizare, atragerea de fonduri, etc. Un serviciu nou pe care CALM-ul este pregătit să-l presteze APL este în domeniul eficienței energetice, reducerea CO<sub>2</sub> și a energiilor re-

Ostavciuc, fost primar al satului Țarigrad a afirmat că cooperarea între nivel I și nivelul II ar trebui să fie în diferite domenii, prioritare fiind cel al dezvoltării infrastructurii, dar și de susținere a autonomiei financiare locale.

În contextul în care în această perioadă sunt elaborate bugetele locale, primarii au vorbit despre multiplele discrepanțe dintre competențele proprii și cele atribuite și puținele resurse financiare destinate APL. Unii aleșii locali din nordul RM au menționat că



# CALM A AVUT MAI MULTE ÎNTREVEDERI CU PRIMARII DIN TERITORIU!

generabile. Un alt element vizează eficiența energetică în domeniul asigurării cu apă și canalizare. „În satul Criva, de exemplu, în rezultatul schimbării pompelor și motoarelor electrice, consumul de energie s-a micșorat cu circa 50%”, a explicat expertul CALM. CALM își propune ca acest nou serviciu să devină funcțional începând cu anul 2020, astfel încât autoritățile publice locale să poată beneficia pe deplin și de acesta.

„În condițiile în care multe localități sunt depopulate iar o bună parte a băștinașilor sunt stabiliți cu traiul în afara localităților natale sau chiar peste hotare, de câțiva ani în cadrul CALM am dezvoltat Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală. Astfel, împreună cu proiectul PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală” II, realizat cu suportul Guvernului Elveției oferim mai multe tipuri de servicii APL privind implicarea migranților în dezvoltarea socio-economică a localităților natale, printre acestea fiind înregistrarea asociațiilor de băștinași, crearea bazelor de date a băști-



nașilor care locuiesc în altă localitate, încadrarea în strategiile locale a componentei de migrație, modalități de colectare a surselor financiare, elaborarea și implementarea inițiativelor comune APL – băștinași, etc.” Expertul CALM, în prezentarea sa, a acordat o atenție deosebită modelului de implicare a migranților în dezvoltarea locală elaborat de proiectul PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală”, s-a axat pe aspectele cheie a modelului precum comunicarea și transparența, în același timp menționând rezultatele remarcabile obținute de localitățile ce au ales să meargă pe calea implicării migranților în dezvoltarea comunităților de baștină.

Un eveniment similar a avut loc la 6 decembrie la Nisporeni.





# CALM A AVUT MAI MULTE ÎNTREVEDERI CU PRIMARII DIN TERITORIU!



În perioada 10-11 decembrie, aleșii locali din raioanele Strășeni, Ialoveni, Hâncești și Cimișlia s-au reunit în cadrul ședințelor Asociațiilor teritoriale ale CALM din aceste regiuni ale Republicii Moldova. Alături de primari, la eveniment au participat reprezentanți ai secretariatului CALM dar și ai Consiliilor raionale.

Este o continuare a seriilor de vizite pe care reprezentanții secretariatului CALM le întreprind în raioanele Republicii Moldova după alegerile locale, obiectivul principal fiind alegerea organelor de conducere ale fiecărei asociații teritoriale. Este o procedură importantă și firească, în contextul în care după acest scrutin s-au schimbat o parte din reprezentanții APL.

Astfel și filialele CALM din Strășeni, Ialoveni, Hâncești și Cimișlia și-au ales câte un președinte, doi vicepreședinți și secretarul.

Totodată, în revistă au fost trecute mai multe subiecte ce îi preocupă pe aleșii locali, printre acestea fiind autonomia financiară limitată și problemele cu care se confruntă aleșii locali din cauza acestor re-



alități. Neconcordanța dintre competențele proprii dar și cele adiționale și resursele financiare disponibile a fost un alt subiect abordat de primari. Cei prezenți la evenimente au vorbit și despre delegarea competențelor autorităților administrației publice locale în domeniul apărării naționale, fără de alocare a mijloacelor financiare necesare realizării acestora, dar și fără instituirea unor noi posturi de specialiști în cadrul primăriilor. Directorul executiv Viorel Furdui a adus la cunoștință faptul că Avizul elaborat de CALM pe marginea acestui proiect de lege cu explicații privind neconstituționalitatea acestor decizii a fost expediat Ministerului Apărării.

Politicile actuale care sunt în dezbateri, inclusiv în Parlament, de asemenea au fost în vizorul aleșilor locali. Cotele noi de partajare cu APL a impozitului pe venitul persoanelor fizice și a venitului persoanelor juridice ar consolida resursele financiare disponibile pentru autoritățile locale. Totodată, s-a făcut

un schimb de opinii privind etapa implementării proiectului Băncii Mondiale care vine în susținerea autorităților locale în ceea ce privește evaluarea și înregistrarea terenurilor. Aleșii locali doresc ca acest proces de evaluare și înregistrare a terenurilor să aibă loc cât mai curând, astfel încât să nu mai fie ratate atâtea venituri în bugetele locale.

Expertul CALM Alexandru Osadci a vorbit despre fondurile investiționale, dar și finanțările disponibile pentru APL, cum ar fi Fondul Ecologic, Eficiența Energetică etc, dar și lipsa finanțării adecvate din cadrul acestor fonduri.

În același timp, au fost prezentate mai multe informații pentru primarii la primul mandat, inclusiv despre serviciile pe care le prestează CALM pentru APL.

Până la acest moment s-au reunit în ședințe asociațiile teritoriale ale CALM din Ocnița, Briceni, Drochia, Dondușeni, Cantemir, Leova, Nisporeni, Strășeni, Ialoveni, Hâncești, Cimișlia și Cahul.





# FEMEILE PRIMAR DIN SUD-ESTUL EUROPEI S-AU ÎNTRUNIT ÎN SERBIA!



**În orașul Sombor, Serbia a avut loc Forumul Femeilor Primar din Sud-Estul Europei. La evenimentul organizat de Rețeaua Asociațiilor Autorităților Locale din Europa de Sud-Est (NALAS), Asociația Orașelor și Municipalităților din Serbia (SCTM) și Primăria orașului Sombor au fost invitate și reprezentantele Congresului Autorităților Locale din Moldova: primarul de Palanca, Ștefan Vodă, președintele Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM Larisa Voloh, primarul comunei Sărata Veche, Fălești, Vicepreședinte CALM Maria Galiț și expertul Irina Luncașu.**

Forumul a reunit peste 50 de femei primar și femei președinte ale adunărilor municipale din 12 țări din Europa de Sud-Est (SEE) cu scopul de a construi o coaliție pentru o mai bună integrare a problemelor de gen în cadrul politicilor locale și a bugetării sensibile la gen; de a facilita oportunitățile de relaționare și consolidare a cooperării dintre femeile primari și femeile președinte de Consilii municipale din Sud-Estul Europei, dar și de a elabora recomandările de politici regionale pentru bugetarea sensibilă la gen la nivel local, în regiunea Europei de Sud-Est.

De asemenea, în cadrul Foru-

mului s-a făcut schimb de opinii între reprezentantele autorităților locale și asociațiile lor reprezentative privind rolul pe care autoritățile locale îl joacă în integrarea dimensiunii de gen, accentul

obiectivele Forumului este de a determina starea egalității de gen în viața locală din Sud-Estul Europei.

Participantele au prezentat date statistice de gen în ceea ce



fiind pus pe bugetarea sensibilă la gen, precum și importanța și beneficiile cooperării regionale în această privință. În debutul evenimentului, primarul or. Sombor Doamna Dusanka Golubovic, care este și președinte al Asociației Orașelor și Municipalităților din Serbia și vicepreședinte al NALAS a vorbit despre necesitatea consolidării cooperării între femeile primar din Sud-Estul Europei, afirmând că unul dintre

privește relațiile dintre femei și bărbați în viața locală din Sud-Estul Europei.

Larisa Voloh, în calitate de Președinte al Rețelei Femeilor Primar din Cadrul CALM a vorbit despre participarea femeilor din Republica Moldova în procesul decizional, a făcut o prezentare a Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM, menționând că în urma alegerilor locale din 20 octombrie, în Republica Moldova

au devenit primari 196 de femei. Primarul de Palanca a afirmat că în calitate de promotor consecvent al egalității de gen și al ideii că femeile trebuie să participe în organele de conducere la toate nivelurile, va pleda ori de câte ori va avea această posibilitate, atât de la tribune naționale, cât și internaționale, pentru o implicare cât mai activă a femeilor în procesul decizional.

De asemenea, Larisa Voloh a



prezentat prioritățile Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM, a vorbit despre instruirile organizate de CALM pentru dezvoltarea capacităților femeilor primar, dar și despre promovarea femeilor la nivel local.

Forumul Femeilor Primar din Sud-Estul Europei face parte din proiectul NALAS „Promovarea e-învățării și a bazelor de cunoștințe regionale privind bugetarea sensibilă la gen”, sprijinit în cadrul proiectului UN Women „Promovarea politicilor și bugetelor responsabile de gen: către o guvernare transparentă, incluzivă și responsabilă în Republica Macedonia de Nord”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare - SDC și Agenția Suedeză pentru Cooperare și Dezvoltare - Sida.





## EXPERTII CALM ÎMPREUNĂ CU COLEGII LOR DIN SUD-ESTUL EUROPEI STABILESC PRIORITĂȚI PENTRU DEZVOLTAREA SERVICIILOR DE APĂ ȘI SANITAȚIE!



cu apă potabilă de calitate și sisteme de sanitație. Multiple probleme se atestă în întreaga regiune din Sud-Estul Europei. Le-am analizat, dar și am stabilit în cadrul NALAS prioritățile pentru următorii doi ani, astfel încât prin implicarea noastră să putem identifica soluțiile comune pentru aceste țări.”

Alexandru Morcov a prezentat realitățile din domeniul apei și sanitației din Republica Moldova, care sunt avantajele și dezavantajele, proiectele bune dar și cele nereușite. „În cadrul acestei reuniuni am înțeles că la multe capitole Republica Moldova înregistrează mai multe rezultate decât alte țări, inclusiv datorită inițiativelor CALM

zionate cu apă și sanitație, dar și tendințele CALM de a identifica noi soluții de sanitație pentru localitățile rurale au fost apreciate de către ceilalți experți.”

Participanții la eveniment au opinat că doar prin schimb de experiență și eforturi comune putem avea un serviciu de apă și sanitație calitativ pentru locuitorii acestei regiuni, inclusiv pentru cei din Republica Moldova.

De asemenea, experții prezenți au avut posibilitatea de a cunoaște mai multe despre activitatea NALAS și a serviciilor sale.

NALAS este o rețea de asociații ale autorităților locale din sud-estul Europei creată la inițiativa Consi-



membrilor lor. NALAS promovează procesul de descentralizare în cooperare cu administrația centrală și organismele internaționale, considerând că autonomia locală este un atribut cheie al procesului de tranziție ce afectează țările din Sud-Estul Europei. De asemenea, NALAS inițiază și implementează inițiative regionale pentru membrii

În perioada 12-13 decembrie, la Belgrad, Serbia, experții Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Alexandru Morcov și Ludmila Malai au participat în cadrul ședințelor tematice a grupului de experți în domeniul apei și sanitației a Rețelei Asociațiilor Autorităților Locale din Sud-Estul Europei (NALAS). Este un eveniment important pentru CALM, Republica Moldova și celelalte țări din regiune deoarece au fost identificate obiectivele pentru perioada următoare pe care NALAS ar putea să le promoveze

prin intermediul instrumentelor pe care le deține și să intervină în procesul de îmbunătățire a situației din domeniul apei și sanitației în țările-membre.

În cadrul evenimentelor organizate la Belgrad participanții au prezentat bunele practici din țările lor, dar și provocările în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare.

Ludmila Malai a explicat că pentru fiecare țară-membră este important de a împărtăși experiența proiectelor bune dar și a celor care nu au înregistrat succes. „Am constatat că în această regiune nu doar în Republica Moldova sunt carențe la capitolul aprovizionării



care au fost apreciate pe deplin de către colegii noștri din Sud-Estul Europei. Inventarierea și evidența obiectelor sistemelor de aprovi-



liului Europei. NALAS contribuie la dezvoltarea capacităților asociațiilor și la îmbunătățirea calității serviciilor oferite de către acestea

să și susține asociațiile să devină reprezentanți viabili ai autorităților locale în relația cu administrația centrală.

## DEZVOLTAREA REGIONALĂ – SUBIECT DE DISCUȚII ÎNTRE CALM ȘI GIZ!



CALM a avut la 16 decembrie o întrevedere cu echipa de proiect GIZ „Modernizarea serviciilor publice”, condusă de managerul de proiect Christina Otto. Subiectul principal al discuției s-a axat pe dezvoltarea regională, alegerea Consiliilor de Dezvoltare Regională, eficientizarea și depolitizarea întregului proces de dezvoltare regională, problemele și provocările cu care se confruntă autoritățile locale, modalitățile de îmbunătățire a funcționalității acestui proces, inclusiv eficientizarea fondului de dezvoltare regională..

De asemenea, s-a constatat că în rezultatul unor discuții sincere și concrete din anii precedenți (2015-2017), în ultima perioadă de timp toate consultările dintre parteneri, inclusiv cu autoritățile publice locale,

practic, au fost stopate.

Sigur că și contextul politic a fost unul mai puțin favorabil, inclusiv alegerile și schimbările guvernului, cu toate acestea, setul de probleme cu care se confruntă

sistemul de dezvoltare regională rămâne același.

CALM a adus exemple concrete în ceea ce privește acțiunile pe care le promovează pe parcursul mai multor ani în vederea dezvoltării regionale. Printre acestea sunt imparțialitatea politică și criteriile obiective de selectare a proiectelor, transparența mult mai pronunțată a întregului proces de luare a deciziilor, mai ales la nivelul Consiliului Național, precum și implicarea autorităților locale în conceptualizarea și implementarea proiectelor.

Părțile au trecut în revistă și motivele obiective ce nu permit înregistrarea rezultatelor scontate în domeniul precum regionalizarea, cooperarea inter-municipală și optimizarea teritorială. Este vorba de lipsa tradițiilor, a motivației (în primul rând financiară), principiile subsidiarității și suveranității teritoriale,

legislația și politica statului etc.

Au fost aduse și exemple când, la prima vedere, aranjamentele promițătoare susținute prin intermediul proiectelor de regionalizare și de cooperare inter-municipală au fost anulate odată cu finalizarea proiectelor.

Participanții la întrevedere au constatat că sunt câteva căi de soluționare a problemelor din cadrul sistemului de dezvoltare regională – transparentizarea sistemului (inclusiv prin includerea reprezentanților CALM, dar și a altor reprezentanți ai societății civile în Consiliul Național) și identificarea unor criterii clare de distribuție a resurselor (de exemplu: după numărul de locuitori; pe cap de locuitor, cu condiția de a folosi aceste resurse în cadrul proiectelor de cooperare inter-municipală; pentru cofinanțarea proiectelor externe și din fondurile de investiții publice naționale, alte modele transparente și participative).





## CALM ȘI IRI STABILESC NOI DOMENII DE COOPERARE!

Luni, 16 decembrie, CALM a avut o întrevedere cu reprezentanții Institutului Republican Internațional (IRI) din Statele Unite ale Americii. În cadrul evenimentului au fost analizate potențialele domenii de cooperare între CALM și IRI. Totodată, experții au făcut schimb de opinii privind situația politică din țară, starea democrației și autonomiei locale, condițiile de activitate ale autorităților locale, etc..

Potrivit CALM, experiența SUA în domeniul democrației locale este foarte importantă pentru RM. CALM a opinat că deși cele mai multe modele sunt preluate din Uniunea Europeană, trebuie analizate și celelalte bune practici de cooperare ale APL cu sectorul privat, de prestare a serviciilor publice către sectorul privat, etc.

Experții din SUA au fost interesați de etapa la care se află reforma administrativ-teritorială și regionalizarea. CALM a explicat că s-au întreprins anumite acțiuni



pentru lansarea acestei reforme, vorbind și despre necesitatea elaborării unor baze conceptuale ale acesteia. Totodată, CALM a scos în evidență faptul că atât comunitățile mari cât și cele mici se confruntă, în general, cu aceleași probleme.

IRI a venit cu inițiative de cooperare, prioritar fiind, în contextul în care recent au avut loc alegeri locale generale, instruirea primarilor și altor aleși locali.



Un alt subiect abordat a fost privind funcționalitatea asociațiilor locatarilor, un concept interesant și multidimensional ce presupune unele eforturi semnificative în contextul în care au existat mai multe încercări de creare a unor asemenea asociații, dar puține sunt funcționale. Problemele la nivel de elaborare a conceptului, a politicilor de funcționare, de finanțare, a relațiilor dintre aceste asociații și APL, de comunicare a acestora cu locatarii au fost, de asemenea, abordate în cadrul întreprinderii.

Experții din cadrul GIZ au afirmat că un proiect asemănător a fost implementat în Ucraina și că după studierea acestui model ar putea fi preluate unele experiențe din țara vecină.

Institutul Republican Internațional este o organizație non-profit, angajată să promoveze democrația și libertatea. În Republica Moldova, IRI activează din anul 2003 în domeniul consolidării capacităților, organizând periodic mai multe evenimente, instruirii, inclusiv pentru reprezentanții APL.

## LOCUITORII ORAȘULUI ȘTEFAN VODĂ AU FOST CONSULTAȚI DE CĂTRE EXPERȚII CALM!

Experții CALM Alexandru Morcov și Ludmila Malai au fost invitați de către primarul orașului Ștefan Vodă, Vladislav Cociu, să participe la o ședință pentru a oferi explicații cetățenilor și reprezentanților APL privind cadrul normativ în domeniul prestării serviciului de apă și sanitație, metodologia de formare a tarifului, rambursarea creditelor care au fost luate de către autoritatea publică locală de nivelul II dar pusă pe responsabilitatea autorității publice locale de nivelul I, etc.

La eveniment au venit mai mulți consilieri orașenești, reprezentanți ai întreprinderii municipale pe prestare a serviciilor comunale, ai societății civile, dar și alți locuitori ai orașului Ștefan Vodă.

Cetățenii au adresat mult mai multe întrebări privind responsabilitățile părților în cazul pierderilor de apă în cadrul blocurilor locative, din cauza rețelelor depășite de timp. Expertul CALM Ludmila Malai a afirmat că în lipsa unui cadru normativ adecvat în ceea ce privește activitatea asociațiilor de coproprietari în condominiu, neglijarea acestui subiect de către ad-



ministrația publică centrală pune pe seama cetățenilor și a APL niște sarcini care nu pot fi soluționate de aceștia și care, în timp, vor genera probleme majore. „Nu este clar cine este proprietarul acestor

cerințelor zilelor noastre, cu trecerea timpului problema se va agrava și mai mult”, a explicat Ludmila Malai.

Expertul Alexandru Morcov a vorbit despre prevederile cadrului



clădiri și a bunurilor de utilitate comună din cadrul blocurilor locative, abordările fiind diferite de către APL-urile din Republica Moldova, deși problema este una comună. Fără o intervenție rapidă în modificarea cadrului normativ, elaborării și aprobării unei legi adecvate a condominiului, care să răspundă

normativ existent în domeniul prestării serviciului de apă și sanitație, structura, forma și responsabilitățile de elaborare și aprobare a tarifului pentru acest serviciu. De asemenea, reprezentantul CALM a făcut niște recomandări în ceea ce privește acțiunile pe care ar urma să le întreprindă APL și întreprin-

derea municipală care gestionează acest serviciu. „Trebuie de făcut o analiză mai profundă pentru a identifica toate lacunele în activitatea acestei întreprinderi municipale și a serviciului, în general. Ca și în cazul majorității APL din Republica Moldova, serviciul de apă și sanitație este prestat în condițiile unor rețele construite în perioada sovietică, utilitatea acestora fiind depășită de mult timp. Sigur că ar fi necesară o investiție capitală pentru a schimba rețelele de apă și sanitație în orașul Ștefan Vodă dar, la moment, cei din APL și întreprin-

derea municipală încearcă să facă față acestei probleme reieșind din realitățile existente.”

Un alt subiect abordat de către proprietarii de locuințe din imediata apropiere de orașul Ștefan Vodă a fost privind schimbarea statutului de întovărășire pomicolă în localitate. Expertul Alexandru Morcov a menționat că pentru a răspunde solicitărilor acestor cetățeni care, de fapt, sunt locuitori ai orașului Ștefan Vodă, este necesar de a fi modificat cadrul normativ, altfel problema dată nu poate fi soluționată corect.





## DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE DATE SPAȚIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA – UN OBIECTIV TOT MAI APROAPE DE A DEVENI REALITATE!

La 20 noiembrie a avut loc un workshop de finalizare a proiectului „Hărți lineare pentru dezvoltarea infrastructurii de date spațiale în Republica Moldova”. Congresul Autorităților Locale din Moldova a fost reprezentat de expertul Alexandru Morcov. Este un proiect imperios pentru dezvoltarea infrastructurii de date spațiale în statul nostru, dar și pentru implicarea tuturor entităților responsabile în procesul de creare și actualizare a seturilor de date, partajarea acestora în calitatea lor de părți componente a infrastructurii naționale de date spațiale.

Alexandru Morcov a explicat că este pentru prima dată în Republica Moldova când se creează o hartă lineară. „Până în prezent aceste materiale cartografice erau în formă analogică doar pe hărți, hărți. Acum vorbim despre un nou proiect, această hartă lineară va pune baza dezvoltării procesului decizional în format electronic, planificării, dar și altor acțiuni atât la nivel central cât și local.”



Totuși, sursele financiare alocate pentru acest proiect au fost suficiente doar pentru acoperirea a 60% din teritoriul Republicii Moldova. Pentru celelalte 40% din suprafață urmează să fie identificate alte surse financiare. „Din câte cunoaștem, Elena Busch, directorul adjunct al Departamentului Internațional al Agenției de Cartografie a Norvegiei a depus un nou proiect pentru Republica Moldova, suma estima-

tivă a căruia este de circa 2 milioane de euro. Ne bucură faptul că în cadrul acestui proiect sunt două componente importante pentru autoritățile publice locale, unul dintre acestea presupune asistența tehnică pentru dezvoltarea unui instrumentariu și dotarea cu tehnică a APL pentru ca aceștia să-și poată îndeplini atribuțiile impuse de legislația Republicii Moldova. Este vorba de Legea cu privire la infrastructura de date spațiale și Hotărârea de Guvern care stabilește entitățile responsabile de seturile de date spațiale, parte a căroră sunt și autoritățile publice locale”, a concluzionat Alexandru Morcov.

## TAXELE LOCALE MAJORATE ÎN 2020, ÎN CHIȘINĂU, PENTRU ÎNTREPRINDERILE CARE PRESTEAZĂ SERVICII COMERCIALE

Mai multe taxe aplicate în municipiul Chișinău vor fi majorate în 2020, conform unui proiect aprobat de Consiliul municipal Chișinău. Acesta prevede că unitățile de comerț cu suprafața de până la 20 de metri pătrați, care vor vinde țigări, vor achita anul viitor o taxă de 10 mii de lei pentru fiecare aparat de casă, iar cele cu suprafața mai mare de 20 de metri – 20 de mii de lei. În 2019 acestea achită o taxă cinci mii de lei.



Conform proiectului, prezentat de către șefa interimară a Direcției generale finanțe, Olesea Pșenițchi, unitățile de alimentație publică ce

vor avea mai mult de 50 de locuri de deservire vor achita o taxă de 10 mii de lei, față de cinci și șapte mii cât achită în 2019, în funcție de specificul activităților.

Taxa destinată spălătorilor auto a fost majorată cu o mie de lei – de la două la trei mii de lei.

Cazinourile vor plăti în 2020 o taxă de 500 de mii de lei, față de

200 de mii de lei în 2019. Pentru sălile cu automate de jocuri de noroc, cu câștiguri în bani, a fost stabilită o taxă de 250 de mii de lei pentru 2020, față de taxa de 190 de mii de lei din 2019. Pentru punerea pariurilor și mizelor se va aplica o taxă de 10 mii de lei per unitate, față de trei mii de lei taxa din 2019.

Magazinele online vor achita o taxă anuală de 10 mii de lei, cu șase mii de lei mai mult decât în 2019.

Taxa anuală pentru publicitatea amplasată pe un dispozitiv din centrul istoric al Chișinăului va fi de 1200 de lei pentru un metru pătrat, față de 700 de lei în 2019. O mie de lei va fi taxa pentru dispozitivele amplasate în afara centrului istoric.

Dacă în 2019 taxa anuală pentru amenajarea teritoriului a fost de 80 lei pentru un lucrător, în 2020 va fi de 120 de lei. De la 36 de mii de lei la 50 de mii de lei a fost majorată taxa anuală pentru o coloană de distribuție instalată în stațiile de alimentare cu combustibil.

Totodată, taxele locale lunare pentru prestarea serviciilor de transport auto pe teritoriul municipiului Chișinău au fost micșorate cu 100 de lei, de la 300 la 200 de lei, pentru fiecare unitate de pe rută. Pentru atelierile de confecționare, taxa anuală a fost, de asemenea, redusă de la patru – la două mii de lei. Pentru unitățile de confecționare de până la 30 de metri pătrați, la fel, a fost redusă taxa de la două mii, până la o mie de lei.

## ISTORIA MOLDOVENCEI CARE I-A CONVINS PE BĂȘTINAȘII ȘI DIASPORA SĂ CONTRIBUIE LA DEZVOLTAREA LOCALITĂȚII NATALE



Vera Siminel este originară din Lozova. A plecat din localitatea natală de mai bine de 40 de ani. A studiat istoria, devenind profesoară de istorie și științe sociale. Timp de 11 ani a lucrat în calitate de colaborator științific, apoi a decis să facă serviciu militar prin contract în Armata Națională. În acest moment, deține gradul de maior, este angajată civilă în aparatul central al Ministerului Apărării și cavalier al Ordinului „Gloria Muncii”.

Deși muncește într-o funcție publică care necesită timp și responsabilitate, Vera Siminel găsește timp pentru localitatea de baștină: „Îmi iubesc foarte mult satul de baștină – Lozova. Admir oamenii satului meu și nu-i pot lăsa la greu. Îmi place să mă implic în diverse activități care mă țin ocupată și nu-

mi permit să mă plictisesc.”

Astfel, remarcându-se ca un cetățean activ, în 2016, a fost invitată la primăria din Lozova, unde a avut loc prima ședință de constituire a Asociației Obștești „Lozovenii de Pretutindenii”. Atunci a decis să se implice în activități de voluntariat pentru a atrage băștinașii din întreaga lume în dezvoltarea locală.

„Am fost implicată în prima campanie de caritate «Cadouri de Paști 2016» în care 20 de familii social-vulnerabile au fost ajutate. Au urmat alte campanii, cum ar fi «Cadouri de Paști 2017», unde au fost ajutate 200 de persoane în etate și bolnave de cancer. La fel, au fost oferite cadouri de Anul Nou pentru 100 de copii, acțiune susținută de lozovenii din Italia. Campania similară a fost susținută

de băștinași și agenți economici. În comun cu colegii mei de clasă, promoția anului 1973, am reușit să donăm 4 000 de lei pentru cadouri de Crăciun în 2018”, relatează Vera Siminel.

Împreună cu alți lozoveni, i-a convins pe băștinașii și diaspora să contribuie financiar pentru mai multe proiecte locale.

„Un proiect foarte important a fost procurarea a două tractoare multifuncționale cu contribuții din partea primăriei și lozovenilor în sumă de 15 mii de dolari și finanțării din partea Guvernului Elveției, în valoare de 20 de mii de dolari, oferit prin PNUD. Tot cu sprijinul Elveției și PNUD, vom îmbunătăți serviciul de colectare a deșeurilor din localitate. Pentru acesta, Asociația de băștinași în parteneriat cu



Primăria Lozova au colectat contribuții în valoare totală de 10 mii de dolari”, adaugă lozoveanca.

La început, acțiunile de voluntariat lăsau semne de întrebare printre localnici, își amintește Vera Siminel: „Oamenii erau nedumeriți și nu știau dacă vor obține rezultate. Inițial eram sceptici. Acum aduc mulțumiri celor care au venit cu inițiativa, nu-și uită rădăcinile și se implică activ în dezvoltarea satului. Dacă îți dorești să faci ceva, reușești.”

După patru ani de activitate, asociația „Lozovenii de Pretutindenii”, întrunește peste 1 500 de membri. În prezent, Vera Siminel este președinta asociației și speră ca Lozova să fie un exemplu de dezvoltare, în parteneriat cu diaspora, pentru întreaga țară.

Ea crede în forța voluntariatului de a schimba comunitatea, precum

și oamenii: „Făcând voluntariat te confrunți cu probleme, situații care te ajută să dobândești noi abilități în ceea ce privește comunicarea, te învață ce înseamnă munca în echipă. Ai parte de experiențe noi. Doar așa am putut să contribuim la dezvoltarea localității de băștinași, prin exemplul propriu, pot atrage și alte persoane să facă voluntariat și să rezolvăm mai multe probleme existente în sat. Voluntariatul ajută oamenii să fie mai activi, mai buni și astfel să aibă un sat mai frumos, mai curat și bine amenajat.”





# PRIMARII AU ÎNSUȘIT, LA STRĂȘENI, CUM SĂ INTEGREZE MIGRAȚIA ÎN DEZVOLTAREA LOCALĂ!



**Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) în parteneriat cu Proiectului PNUD Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL) și Primăria mun. Strășeni au organizat pentru mai mulți aleși locali o vizită de studiu în municipiul Strășeni cu genericul „Integrarea migrației în dezvoltarea locală. Modele de bune practici.” Evenimentul a avut loc la 17 decembrie în incinta primăriei municipiului Strășeni și a fost organizat pentru localitățile ce nu beneficiază de asistența Proiectului PNUD Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL), dar manifestă interes de a integra migrația în dezvoltarea locală sau chiar au inițiat pași concreți pentru a transforma migrația dintr-o problemă într-o oportunitate la nivel local.**

În debutul evenimentului, coordonatorul Serviciului Migrație și dezvoltare Locală din cadrul CALM, Irina Luncașu, a declarat că această vizită de studiu are ca obiectiv cunoașterea unei experiențe care este implementată în Republica Moldova din anul 2016. „Este vorba de in-

tegrarea migrației în dezvoltarea locală. Țara noastră este afectată profund de acest fenomen, iar bugetele autorităților locale rămân austerre. Acest fenomen negativ poate fi transformat în unul pozitiv pentru

să devină aceste inițiative benefice pentru localitate.

Reprezentantul proiectului PNUD Migrație și Dezvoltare Locală Victoria Ivancioglu a mulțumit CALM pentru susținerea în răspândirea



comunitățile noastre.” Irina Luncașu a menționat că împreună cu MiDL a fost creat în cadrul CALM Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală, care are menirea de a consulta autoritățile publice locale în procesul de integrare a migranților în dezvoltarea locală, în crearea și înregistrarea asociațiilor de băștinași, dar și cum



acestei experiențe de integrare a migrației în dezvoltarea locală. „În perioada 2016-2018 am lucrat cu 38 de localități partenere, printre acestea fiind și municipiul Strășeni. În a doua fază a proiectului (2019-2022), municipiul Strășeni se regăsește printre cele 35 de localități cu care noi lucrăm. Scopul proiectului este de a valorifica potențialul migrației pentru dezvoltarea locală.” Potrivit Victoriei Ivancioglu, doar aparent pare că migrația și dezvoltarea locală nu au nimic în comun. „Prima etapă a proiectului a reușit să demonstreze contrariul. Dacă se creează premisele necesare, există un grup de inițiativă care se aventurează în mobilizarea băștinașilor, atunci putem avea rezultate de care să ne mândrim și să facem în așa fel



încât această experiență să fie una sustenabilă.”

Primarul municipiului Strășeni Valentina Casian a afirmat că aleșii locali trebuie să se ridice la înălțimea încrederii acordate de către cetățeni. „Trebuie să preluăm din buna experiență nu doar de peste hotare,

înfiița o asemenea asociație, dar și cum să motivăm migranții să se implice. Am avut ocazia să vedem proiectele implementate cu ajutorul băștinașilor de peste hotare. A fost un schimb de experiență foarte util.”

Și Eugenia Sîrghi, primarul Satu-



avem de învățat foarte multe lucruri unii de la alții.”

Valentina Casian le-a prezentat participanților modelul municipiului Strășeni în integrarea migrației în dezvoltarea locală, cum poate fi constituită o asociație de băștinași, dar și care sunt proiectele implementate în comun cu aceștia.

De asemenea, aleșii locali au fost familiarizați cu modelul de succes al primăriei municipiului Strășeni privind implementarea Metodologiei „Insule de Integritate”, elaborarea

lui Nou, Cimișlia a declarat că în localitatea sa nu există o asociație de băștinași. „La Strășeni am acumulat toată informația necesară pentru a reuși și noi să avansăm în acest domeniu.” Eugenia Sîrghi și-a exprimat speranța că băștinașii din localitatea sa vor dori să se implice în proiecte de dezvoltare a comunității.

Potrivit lui Sergiu Răcilă, primar de Carabotova, Basarabeasca, evenimentul a fost un bun prilej de a face cunoștință cu reprezentanții proiectului MiDL și de a adresa



strategiei și a planului local de integritate și acțiuni anticorupție, rezultatele obținute și impactul asupra comunității locale.

Valentina Casian a afirmat că municipiul Strășeni a reușit să implice în cadrul unui proiect cei mai mulți conaționali stabiliți cu traiul peste hotare. „Ședințele asociației de băștinași au loc de două ori pe an, de Paște și de Revelion, atunci când mai mulți cetățeni revin acasă. Analizăm ce am făcut împreună cu ei și stabilim viitoarele obiective.”

Valentina Pisarenco, primarul satului Cimișeni, Criuleni a afirmat că la Strășeni a avut ocazia să însușească cum se creează o asociație a băștinașilor. „Am primit informații despre cum trebuie să acționăm pas cu pas pentru a

mai multe întrebări legate de acest proces de integrare a migranților în dezvoltarea locală.

Valentina Buzu, primarul satului Peresecina, Orhei a constatat că deși a existat o conlucrare cu băștinașii care au plecat din localitatea sa, datorită implementării unui proiect cu susținerea MIDL, legăturile un pic s-au răcit. „Îmi doresc să reiau comunicarea cu băștinașii care au plecat, să colaborăm atât în domeniul ce vizează dezvoltarea locală, cât și în cadrul unor acțiuni de caritate.”

Vizita de studiu pentru aleșii locali la Strășeni a fost organizată în parteneriat cu proiectului PNUD «Migrație și Dezvoltare Locală» II, realizat cu suportul Guvernului Elveției.



În cadrul rubricii vă prezentăm mai multe profiluri de primari, care au primit votul de încredere din partea cetățenilor la alegerile locale generale din 2019. Cei care sunt la primul mandat au aderat la familia CALM, iar cei care au obținut mandate repetate declară că Congresul Autorităților Locale este unica organizație care unește edilii locali și nu-i dispersează pe criterii politice. Opiniile lor, le regăsiți în interviurile Anei Moraru.

## PREȘEDINTELE RAIONULUI DONDUȘENI VALENTIN CEBOTARI: „CALM-UL ESTE PUNTEA DE LEGĂTURĂ DINTRE PRIMARI ȘI GUVERNE”

**Valentin Cebotari este noul președinte al raionului Dondușeni. A fost timp de 16 ani primar al localității Târnova. Într-un interviu pentru calm.md Valentin Cebotari ne spune care sunt obiectivele sale în noua funcție, dar și despre cooperarea cu APL de nivelul I și CALM.**

**Cum credeți că ar trebui să fie conlucrarea între APL de nivelul II și nivelul I?**

**Valentin Cebotari:** Mi-aș dori ca această conlucrare să fie tot așa ca cea care există între nivelul întâi, adică perfectă. Vin din mediul rural, fiind primar timp de patru mandate cunosc la perfecție toate necesitățile și problemele cu care se confruntă fiecare localitate. Cred că înțeleg cel mai bine primarii din satele Republicii Moldova, nu doar din Dondușeni, deoarece



problemele, practic, sunt identice. Din acest motiv sunt convins că vom avea o conlucrare ideală între nivelul II și nivelul I.

**Unii reprezentanți ai APL afirmă că rolul nivelului II nu mai este cel de altă dată și chiar și-a**

**cam pierdut utilitatea ...**

**Valentin Cebotari:** Sunt de acord că nivelul II era implicat anterior în soluționarea problemelor de nivelul I, chiar dacă cei din APL de nivelul întâi cunosc mai bine problemele existente. Nivelul II nu ar trebui să fie o sifă prin care să fie cernute niște alocații neproporționale, după anumite criterii politice. Ar trebui ca fiecare APL să primească ceea ce merită, ținând cont de numărul populației, lungimea drumurilor și alte criterii clare pentru toți. Trebuie să înțelegem că fiecare localitate are specificul său. Sarcina mea este ca în perioada mandatului de președinte al raionului Dondușeni să nu diferențiez reprezentanții APL.

**Nu vă este dor de primăria din localitate?**

**Valentin Cebotari:** Îmi este dor. În câteva zile va avea loc șe-

dința în care îmi voi depune mandatul de consilier și de primar al comunei Târnova. Voi prezenta și o dare de seamă în fața cetățenilor care m-au ales în calitate de primar. Sper că colegii mei, dar și toți cetățenii comunei vor înțelege decizia pe care mi-am asumat-o. Cred că fiecărui om i se oferă uneori șansa de a crește, de a face mai mult.

**Sunteți un sportiv de performanță. Ce veți încerca să faceți din acest punct de vedere pentru Dondușeni?**

**Valentin Cebotari:** Cu părere de rău, centrul nostru raional este singurul din toată Republica Moldova care nu are un teren sportiv. Îmi voi depune toată sârguința pentru ca orașul Dondușeni să dispună de un centru sportiv pentru tineret. Echipa noastră Donasket este de câțiva ani campioană a RM, avem și alte echipe bune, dar neavând un teren sportiv, toate antrenamentele se desfășoară la Chișinău, e greu pentru sportivi, iar locuitorii din Dondușeni nu pot să-i vadă cum evoluează.

**În calitate de ales local ați avut o colaborare foarte frumoasă cu CALM. Ce reprezintă această instituție pentru APL?**

**Valentin Cebotari:** CALM-ul este puntea de legătură între primari și guverne. Nu fiecare primar are posibilitatea să vină la o întrunire cu un ministru sau cu un secretar de stat, CALM-ul însă participă la ședințele Guvernului. CALM-ul își face foarte bine munca, datorită CALM s-a reușit creșterea salariilor aleșilor locali, obținerea mai multor venituri din impozite la nivel local, descentralizarea Fondului Rutier și multe alte realizări. CALM-ul a fost persoana juridică ce i-a dus pe foarte mulți primari în mai multe regiuni ale Europei și le-a arătat modele de administrare. De acolo colegii mei s-au întors cu multă experiență. CALM-ul este cel mai bun avocat din RM pentru autoritățile locale.

## VADIM LELIC: MI-AM PROPUȘ CA ORAȘUL TELENEȘTI SĂ DEVINĂ UN POL DE DEZVOLTARE ECONOMIC

**Vadim Lelic a câștigat cel de-al patrulea mandat de primar al orașului Telenești. APL din Telenești are relații economice și culturale cu autorități și organizații din Israel, Franța, Polonia, România. Printre cele 37 de bune practici descrise în „Antologia bunelor practici ale autorităților publice locale din Republica Moldova” publicată la sfârșitul anului 2018 de către IDIS Viitorul, în cooperare cu Consiliul Europei, regiunea Orhei (raioanele Rezina, Orhei, Șoldănești și Telenești) este prezentată cu două istorii și ambele vizează autoritățile orașului Telenești. Orașul Telenești este unul dintre puținele din Republica Moldova care are stație de epurare și sistem de canalizare funcționale.**

**Ce vă motivează să vă continuați activitatea în calitate de ales local?**

**Vadim Lelic:** În cele trei mandate de primar am reușit foarte multe. Am adus proiecte de peste 100 de milioane de lei. Cu susținerea USAID și a Agenției de Dezvoltare Regională Centru am extins rețeaua de canalizare cu aproximativ 30

de km și am construit o stație de epurare în orașul Telenești. Ne-au vizitat patru primari din cele mai mari orașe din Republica Moldova, însoțiți de Ambasadorul Republicii Moldova în SUA, pentru a vedea cum funcționează stația noastră de epurare.

**Cât de greu a fost să obțineți aceste finanțări?**

**Vadim Lelic:** Greu este puțin

Telenești pentru că aveam tot setul de acte pregătit. A fost o investiție de 32 milioane de lei.

**Ați reușit să realizați și alte obiective...**

**Vadim Lelic:** Acum reparăm gimnaziul, grădinițele din localitate le-am renovat, am reabilitat în proporție de circa 100% drumurile care nu aveau asfalt, am construit și drumuri în variantă albă, există

extindem în câteva sectoare rețelele de canalizare. De asemenea, am construit un poligon de deșeuri și am extins serviciul de salubritate în câteva localități vecine cu orașul, serviciul fiind creat de la zero iar acum funcționează bine.

**Locuri de muncă sunt în Telenești?**

**Vadim Lelic:** Acum un an am avut o investiție de circa un milion de dolari, bani cu care o companie turcă a reabilitat o clădire și astfel a fost deschisă o fabrică de tricotaș unde activează aproape 200 de persoane.

**Din ceea ce îmi spuneți înțeleg că lucrurile se schimbă în orașele noastre, deși percepția generală este că Republica Moldova nu se dezvoltă...**

**Vadim Lelic:** Nu este adevărat. Pot să vă spun că avem o problemă la angajarea în câmpul muncii, nu are cine lucra. Mi-am propus ca orașul Telenești să devină un pol de dezvoltare economic, deoarece noi putem să pregătim toată infrastructura: apă, canalizare, salubritate, absolut tot, dar fără a avea locuri de muncă oamenii vor pleca din localitate. Iată de ce mi-am propus să construim la noi în oraș un parc industrial.

**Spuneți că nu are cine lucra. Este din motiv că oamenii au plecat, salariile sunt mici sau**



spus. E o competiție acerbă între toate primăriile din Republica Moldova. Noi am elaborat proiectul tehnic cu susținerea Programului Națiunilor Unite și l-am depus la Agenția de Dezvoltare Centru, după care această Agenție împreună cu USAID au selectat orașul

sistem de iluminat stradal, am renovat toate parcurile din localitate. Acum avem un proiect cu Fondul de Investiții Sociale, finanțat de GIZ, care presupune pavarea a 14 mii de metri de trotuar. Aproape toate cele mai importante probleme au fost soluționate. A rămas să



## RENATO USATII: „CALM ESTE O PLATFORMĂ UNDE SE POT ÎNTRUNI TOȚI PRIMARII”

La alegerile din 20 octombrie Renato Usatii a fost reales în funcția de primar al municipiului Bălți din primul tur, cu votul a 61,93% din alegători. Alcătuit din trei localități, municipiul Bălți are 127,2 mii de locuitori. L-am întâlnit pe Renato Usatii la prima reuniune pentru aleșii locali organizată de Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) după alegerile locale. Într-un interviu pentru calm.md alesul local ne vorbește despre rolul CALM în activitatea autorităților locale, problemele existente în municipiul Bălți, cine se angajează să lucreze la nivel local în condițiile unor salarii derizorii, dar și de ce locuitorii municipiului Bălți i-au acordat un nou vot de încredere.

**Ce v-a motivat să veniți la reuniunea primarilor organizată de CALM?**

**Renato Usatii:** Nu am avut această posibilitate în primul mandat deoarece atunci când am început să-mi îndeplinesc atribuțiile de primar au fost create mai multe probleme artificiale. Aflându-mă peste hotarele Republicii Moldova urmăream foarte atent tot ce se întâmplă acasă, inclusiv tot ce era legat de CALM. Am constatat că Congresul Autorităților Locale din Moldova nu a devenit o bătă politică în mâinile cuiva, nu s-a supus niciunei formațiuni politice, dar este o platformă care unește majoritatea primarilor din Republica Moldova, indiferent de culoarea politică a acestora. Fiind primarul celui de-al doilea municipiu din Republica Moldova sunt cointeresat să promovăm reformele interne ce vizează autoritățile locale și să prezentăm corect Republica Moldova în cadrul forumurilor internaționale. Mă mândresc că fiind primar la primul mandat, doi ani la rând primăria municipiului Bălți a fost recunoscută ca cea mai transparentă din țară. Aflându-mă peste hotare am obținut o anumită experiență în ceea ce privește colaborarea cu diverse structuri internaționale și consider că pot fi de folos în promovarea CALM-ului. Fără susținere din exterior, fără a ne ține împreună și fără a realiza, în mod legitim, o presiune permanentă asupra autorităților centrale, satele și orașele noastre vor rămâne la același nivel la care sunt.

**Cât de important este pentru toți primarii faptul că Congresul Autorităților**

**Locale din Moldova rămâne o organizație apolitică?**

**Renato Usatii:** Mie îmi place că Congresul este o platformă unde se pot întruni toți primarii. Din cauza unor diferite viziuni eu nu pot discuta cu mulți lideri politici, la nivel local însă sunt gata să ajut toți primarii. Bălțiul poate deveni o platformă care să unească reprezentanții APL. Acum doi ani am avut o încercare de a aduce din Federația Rusă



specialiști în domeniul urbanismului, al gospodăriei locativ-comunale, al întreprinderilor municipale, doar că ei au fost întorși din drum. Atunci invitaseam la Bălți toți primarii, indiferent dacă erau reprezentanți ai partidului de guvernare sau a celor din opoziție, deoarece știu că mulți aleși locali dar și angajați ai primăriilor nu au suficientă experiență pentru a realiza unele obiective. CALM-ul este platforma prin intermediul căreia trebuie să obținem creșterea salariilor în domeniul APL. **Noi am lichidat corupția pe piața din Bălți și au apărut mai mulți bani, totuși acest lucru nu determină arhitecții de valoare sau juriștii calificați să se angajeze la noi, deoarece salariul care există și pe care nu avem dreptul să îl majorăm nu ne oferă această posibilitate.** Astăzi se angajează fie copiii unor părinți foarte bogați, fie cei care au în subconștient să facă niște mișmașuri. Cu asemenea salarii, oamenii preferă să aleagă agenții economici sau părăsesc Republica Moldova. Sunt și din

cei care se angajează la Primărie, lucrează două-trei luni, acumulează anumită experiență pentru ca mai apoi să se vândă mai scump unor agenți economici. Multe primării unde au câștigat colegii mei de partid sunt membre ale CALM-ului, toți primarii noștri de orașe din mandatul precedent au fost realeși pentru încă un termen și contăm pe o cooperare fructuoasă și că împreună ne vom apăra drepturile. Eu nu solicit să aibă prioritate



zer pentru a distruge construcțiile ilegale care sunt în municipiu. Astăzi nu există un mecanism de demolare a construcțiilor ilegale și toată istoria se termină cu faptul că judecata le dă o amendă, iar primarul sau Consiliul municipal nu au dreptul să intervină și mulți agenți economici într-un mod foarte urât fac abuzuri, mai ales atunci când vorbim de parcuri sau alte spații verzi. Reprezentanții ai Inspecției de Stat în Construcții mi-au spus clar că voi avea dosar penal dacă îmi voi permite să demolez aceste construcții neautorizate. Chiar dacă cineva construiește peste noapte un gard ilegal noi nu avem dreptul să-l demolăm. Este un agent economic din Bălți care a construit blocuri locative în locul a două grădinițe din Chișinău. Până a veni noi la putere, prin anumite scheme a fost furată o școală din municipiul Bălți și s-a construit un bloc de locuit de elită, acum se pregătesc pentru a prelua în mod ilegal clădirea unei grădinițe și a unei școli. Nu e vorba că e primarul municipiului Bălți sau a orașului Telenești, Edineț sau Fălești. Trebuie să facem regula în legislație pentru a avea părgghii să pedepsim cei care încălcă legea.

**Cum credeți, de ce oamenii din municipiul Bălți v-au ales în calitate de primar?**

**Renato Usatii:** Chiar dacă au fost atât de multe atacuri la adresa mea am reușit să fac multe lucruri frumoase pentru Bălți și oamenii au încredere că voi continua în același ritm. Mie îmi este mai ușor decât altor aleși locali deoarece m-am întors în Republica Moldova cu o bază financiară, casă, masă etc. Eu nu muncesc pentru salariu. În fiecare lună salariul meu este transferat pentru copiii care au nevoie, pentru azilul de câini, etc. Mie îmi place ceea ce fac. Din toate dosarele care mi-au fost desenate, sunt peste 20, nu am niciunul privind activitatea mea de primar. De asemenea, din toate relele de care am fost acuzat, absolut nimic nu s-a demonstrat. Lucruri bune am făcut multe pentru țară, îmi doresc ca cetățenii să aibă o viață mai bună. Le mulțumesc bălțenilor pentru că nu m-au trădat, ei m-au așteptat și nu au reacționat la toate minciunile care s-au spus despre mine în diverse media- holdinguri și în primul tur au spus clar cu cine vor să meargă înainte.

## VICTOR ARTAMANIUC, PRIMARUL ORAȘULUI OCNIȚA: „PENTRU A SALVA SATELE ȘI ORAȘELE NOASTRE ESTE NEVOIE DE DESCENTRALIZARE ȘI AUTONOMIE LOCALĂ DEPLINĂ PENTRU APL”

Victor Artamaniuc a devenit primar la primul mandat în orașul Ocnița. Are experiență în domeniul administrației locale. Consideră că la alegerile din 20 octombrie oamenii au pus mai mare accent pe personalitatea candidatului decât pe culoarea politică a acestuia, iar în acest fel cetățenii ne arată că ar trebui să alegem descentralizarea.

**Se dezvoltă orașul Ocnița?**

**Victor Artamaniuc:** Avem de gând să îl dezvoltăm, deoarece până acum s-a cam bătut pasul pe loc, ca și în cazul altor orașe. Ne dorim să atragem cât mai multe investiții. Avem nevoie de schimbarea radicală a infrastructurii, de crearea locurilor de muncă. Orașul nostru nu dispune de o bru-

tare proprie și intenționăm în cel mai scurt timp să deschidem una, trebuie să creăm niște hale de prelucrare a merelor, pentru a face magiun, compot, etc.

**Este nevoie și de bani pentru a realiza toate aceste obiective..**

**Victor Artamaniuc:** În câteva zile plec în Republica Populară Chineză pentru a încheia unele contracte de parteneriat privind dezvoltarea infrastructurii, dar și pentru crearea locurilor de muncă. Cred că oamenii au obosit să umble prin lume. În orice țară ai pleca oricum dorul de casă te macină. Dacă ar fi aici de lucru oamenii nu ar mai fi nevoiți să se despartă de casă.

**De ce ar mai avea nevoie APL pentru a contribui la dezvoltarea comunităților?**

**Victor Artamaniuc:** În primul rând



avem nevoie de o autonomie fermă. Fără distribuția directă a surselor nu putem să elaborăm un buget solid, dar nici să planificăm cheltuielile.

**De la independența RM autoritățile locale vorbesc despre descentralizare, autonomie. Se schimbă ceva în acest sens?**

**Victor Artamaniuc:** Deocamdată se face mai multă politică, iar la acest capitol lucrurile nu se schimbă. Nu vorbesc doar de primăria orașului Ocnița, colegii din toată republica au aceleași probleme. Odată cu descentralizarea unor organizații mixte cum ar fi, de exemplu, poliția, trebuia să fie creat un suport pentru comunități, ele însă s-au descentralizat în așa fel încât, practic, nu participă în viața și activitatea comunității. Unde e mai murdar răspunde



## VALENTINA BUZU, PRIMAR DE PERESECCINA: „DEZVOLTAREA UNUI STAT ÎNCEPE DE LA SATELE NOASTRE ȘI MĂ BUCUR CĂ TINERII AU DECIS SĂ SE IMPLICE ÎN ACEST PROCES”

**Valentina Buzu este unul dintre tinerii care au avut curajul să candideze pentru funcția de primar și a câștigat competiția. Acum administrează satul Peresecina cu o populație de 8114 locuitori. Consideră că dezvoltarea unui stat începe de la sate, iar noua generație de primari, alături de colegii lor cu mai multă experiență au toate șansele să contribuie la această schimbare.**

**Este nevoie de multă determinare, de încredere pentru a candida și a câștiga o competiție electorală?**

**Valentina Buzu:** Avântându-mă în competiția electorală din Peresecina știam că am făcut niște lucruri pentru comunitatea mea în calitate de viceprimar iar oamenii au pus preț pe activitatea mea. Multă încredere mi-a dat și echipa mea de consilieri, ei fiind determinați să învingem pentru a dezvolta satul Peresecina și acest lucru s-a întâmplat.

**Ce au spus oamenii dragi Dvs atunci când v-ați avântat în această campanie electorală? Nu au considerat că nu e treaba unei femei să se confrunte cu atâtea obstacole?**

**Valentina Buzu:** Nu. Familia m-a susținut în totalitate. Părinții mei au fost cam sceptici și considerau că mai bine activăm în domeniul juridic și nu mă implicăm în APL. Nu am putut însă pentru că mă durea tot ceea ce se întâmpla în localitate. Conștientizăm că ceea ce se realiza eu aș fi putut să fac un pic mai bine, aș putea aduce plus valoare și aceste lucruri m-au făcut să candidez în Peresecina.

**V-am văzut foarte activă în cadrul evenimentelor organizate de CALM. De ce sunt importante pentru Dvs aceste întâlniri, instruirii, mai ales că aveți experiență în domeniul APL?**

**Valentina Buzu:** Orice întrunire la CALM este o fortificare a experienței pe care o avem. Chiar dacă cunoaștem legislația sunt și unele lucruri cărora nu le atragem atenția. În cadrul evenimentelor organizate de CALM suntem atenționați la



anumite detalii, anume acestea sunt foarte importante în activitatea noastră.

**Recent ați participat în cadrul unui eveniment organizat în municipiul Strășeni privind migrația și dezvoltarea locală. Ce ați avut de învățat din această experiență?**

**Valentina Buzu:** Am avut de învățat doar lucruri bune. Tind și eu să am comunicarea pe care o are Dna primar Valentina Casian cu locuitorii din localitatea sa, dar și cu băștinașii care au plecat din municipiul Strășeni. Am avut și noi o colaborare cu băștinașii care au plecat din Peresecina. Am implementat un proiect cu suportul MIDL, după care am cam pierdut această legătură și îmi doresc să o reiau, atât în ceea ce privește dezvoltarea localității, precum și în acțiuni caritabile pe care am putea să le facem împreună în localitate.

**Doriți să dezvoltați localitatea pe care o reprezentați, deși APL au puține posibilități în acest sens. Cum veți proceda în aceste condiții?**

**Valentina Buzu:** Este adevărat, dar eu mizez pe apelurile de proiecte valabile pentru asociațiile obștești și APL. Nu mă bazez doar pe defalcările de la bugetul central, sper că vom putea aplica la toate proiectele destinate APL.

**Ce vă doriți să realizați în următorii patru ani?**

**Valentina Buzu:** În primul rând, îmi doresc să consolidez locuitorii în jurul administrației publice locale. Dacă am avea o comunicare bună, ei ar înțelege care sunt riscurile la care se expune administrația publică locală, funcționarii și primarul atunci când se dorește implementarea cu brio a unui proiect. Următoarea etapă este să finalizez construcția rețelelor de canalizare și a stației de epurare. Proiectul este deus la Fondul Ecologic Național încă din anul 2015. În 2017 am beneficiat de o primă tranșă în valoare de un milion de lei. Acum am depus un demers către Consiliul de Administrare al Fondului Ecologic pentru următoarea tranșă, dar sper că și cu propriile forțe să derulăm aceste lucrări. Mizez pe agenții economici și pe contribuția locuitorilor deoarece la audierile publice privind bugetului local aceasta a fost doleanța locuitorilor care și-au manifestat dorința de a se implica.

**Am impresia că satele noastre se dezvoltă sau, cel puțin, nu pier datorită unor oameni ca Dvs, care se implică și se dedică muncii pe care o fac. Cum cre-**



**deți, mai avem mulți asemenea oameni în comunitățile noastre locale?**

**Valentina Buzu:** În campania electorală am făcut o monitorizare și am constatat că foarte mulți tineri s-au implicat și au câștigat. Este îmbucurător faptul că tinerii tind să facă niște schimbări în localitățile rurale, pentru că dezvoltarea unui stat începe de la satele noastre. Cred că sunt mulți oameni care doresc o schimbare și începem încet, dar sigur, de la satele noastre, după care vom ajunge la celelalte nivele.

**Ce le doriți oamenilor în preajma acestor sărbători?**

**Valentina Buzu:** Multă sănătate, prosperitate și bunătate! Orice lucru făcut din bunătate se va realiza mai ușor, implicarea nu va costa atât de mult și va fi mult mai eficient!



**primăria, în rest, unde e vorba de lux și de împărțirea fondurilor primăria nu are acces, cu părere de rău. Pentru a salva satele și orașele noastre este nevoie de descentralizare și autonomie locală deplină pentru APL, iar Consiliile locale trebuie să decidă cum să-și dezvolte comunitățile.**

**Ce înseamnă această descentralizare?**

**Victor Artamaniuc:** Un primar nu trebuie să fie atât de mult implicat în politică ci, mai degrabă, trebuie să fie un gospodar bun în comunitate. Chiar și la alegerile din 20 octombrie oamenii au pus mai mare ac-

cent pe personalitatea candidatului decât pe culoarea politică a acestuia. Cetățenii ne arată în așa fel cum ar trebui să procedăm, adică să alegem descentralizarea fiindcă un gospodar bun știe întotdeauna ce trebuie de făcut.

**Dar îi trebuie și niște pârghii pentru a putea face ceva...**

**Victor Artamaniuc:** Este adevărat. Noi putem fi buni gospodari, dar dacă nu sunt resurse devenim dependenți de centru. Toate taxele locale trebuie să rămână în bugetele noastre ca să putem dezvolta localitățile, dar dacă nu e nimic în buzunar nu prea ai despre ce vorbi.

**Ce v-a motivat să candidați în condițiile în care primarii au posibilități atât de limitate?**

**Victor Artamaniuc:** Trăiesc cu speranța, deoarece știu cum ar putea fi soluționate aceste probleme. Mizez pe susținerea colegilor, a conducerii CALM-ului, a Guvernului, poate vor ajunge la un numitor comun și s-or întoarce cu fața la oameni. Cetățenii mi-au acordat votul de încredere și eu sunt obligat să nu-i dezamăgesc. Am unele proiecte pe

care trebuie să le implementez. Astăzi, de exemplu, în parteneriat cu Guvernul Republicii Cehe, deschidem un Centru medico-social pentru persoanele cu dizabilități. În orașul Ocnița avem 483 de asemenea persoane care nu au pe nimeni și așteaptă susținerea noastră. Mai există centre de acest gen în Țaul, Vulcănești, Chișinău, Bălți. Un alt obiectiv este de a deschide un azil de care să beneficieze și oamenii din satele din apropierea orașului nostru. Și în Europa tot sunt persoane cu dizabilități sau singure, dar forma de a trece prin viață și atitudinea față de ele e alta și noi ne dorim să le creăm condiții pentru a avea o viață mai blândă.

**Cum vă doriți să arate orașul Ocnița peste patru ani?**

**Victor Artamaniuc:** Îmi doresc să avem o infrastructură dezvoltată, obiecte de menire socio-culturală, fabrici și uzine pentru ca oamenii să rămână aici. Mă sperie faptul că nimeni nu produce nimic, deși Ocnița a fost un oraș industrializat. A rămas uzina de producere a metalelor care lucrează la o capacitate de 35-40 procente.





## PRIMAR DE MEREȘEUCA, OCNIȚA EMILIA ALBU: „CALM-UL A DEVENIT UNICA ORGANIZAȚIE CARE NU NE REPARTIZEAZĂ PE CRITERII POLITICE”

Emilia Albu este primar la al șaselea mandat în Mereșeuca, Ocnița. Afirmă că deși are o experiență vastă în domeniul APL, periodic apelează la serviciile CALM. Tot datorită CALM a reușit să cunoască mai mulți aleși locali din alte zone ale Republicii Moldova și în cadrul discuțiilor sunt identificate cele mai bune soluții la o problemă sau alta.

**Faptul că ați câștigat atâtea mandate este o binecuvântare pentru Dvs?**

**Emilia Albu:** La primul mandat era o condamnare, acum deja este o binecuvântare. Chiar dacă probleme sunt, deja găsim mai ușor soluțiile necesare. Dragostea față de satul meu natal, față de oamenii care au încredere în mine și permanent mă susțin mă determină să fac față provocărilor pentru prosperarea localității noastre.

**Cât de mult vă ajută experiența acumulată?**

**Emilia Albu:** Sigur că experiența mă aju-



tă. Ne ajută și faptul că a fost implementat noul sistem de finanțare, dar și că banii din Fondul Rutier sunt distribuiți tuturor localităților. Aceste probleme care erau majore le-am soluționat cu susținerea CALM-ului

și cu implicarea noastră, a tuturor, ceea ce constituie un mare beneficiu pentru comunitățile locale. Deja dispunem de niște bani care sunt calculați conform unei formule și nu sunt repartizați pe criterii de partid. Odată cu aprobarea noului sistem de finanțare deja cunoaștem ce venituri vom avea, ce cheltuieli, putem planifica un buget fără deficit, deși ne dorim ca la competențele pe care le avem să existe și acoperire financiară. Cred că pe viitor, împreună cu CALM-ul și ceilalți primari, vom reuși să avem și mai multe reușite în această privință.

**Ne aflăm la reuniunea primarilor din raionul Ocnița...**

**Emilia Albu:** Astăzi alegem conducerea Asociației Teritoriale a primarilor CALM din raionul Ocnița. Primarii la primul mandat au ocazia să afle despre activitatea CALM-ului, care sunt obiectivele acestei asociații. La evenimentul nostru participă directorul executiv al CALM Viorel Furdui, dar și președintele raionului Ocnița Iurie Plopa. Este o primă întrevvedere după alegerile locale din



20 octombrie. Dacă acum câțiva ani vocea CALM-ului nu era atât de bine auzită, astăzi CALM-ul a devenit unica organizație care ne unește, nu ne repartizează pe criterii politice și care se străduie să soluționeze problemele pe care le avem în teritoriu.

**Cât de des solicitați sprijinul CALM-ului?**

**Emilia Albu:** Se întâmplă foarte des în primele mandate. Și acum, chiar dacă sunt la al șaselea mandat, mă mai confrunt cu unele întrebări la care nu găsesc răspuns și atunci îmi vine în ajutor CALM-ul. Pentru că o decizie să fie corectă din punct de vedere legitim mă consult cu experții CALM. De asemenea, periodic ne întâlnim cu primarii din alte raioane, datorită acestui fapt cunosc foarte mulți colegi și abordăm cu ei diverse subiecte, aflăm cum au procedat într-o situație sau alta. Tot cu CALM mergem în diverse vizite de studiu, inclusiv peste hotarele RM și întotdeauna avem de învățat lucruri utile.

## VALERIU GUTU, PRIMAR DE CIOREȘTI, NISPORENI: „OAMENII TREBUIE SĂ LASE URME PE PĂMÂNT, NU DOAR SĂ FACĂ URME”



Valeriu Guțu este de aproape două decenii primar în comuna Cioreshti, Nisporeni. Consideră că cheia succesului constă în foarte multă muncă, conlucrarea cu cetățenii și credința că vei reuși să realizezi ceea ce îți propui. Își dorește să dezvolte comunitatea din punct de vedere economic pentru a stopa tendința de depopulare, dar și pentru că frumusețea plaiului, meșteșugurile populare și ospitalitatea oamenilor sunt valori ce ar atrage turiștii în satele noastre.

**Ce vă motivează să depuneți atât de mult efort pentru a fi mereu în slujba comunității?**

**Valeriu Guțu:** Am o filosofie de care mă ghidez. Omul este trecător în viață și este important să lăsăm urme pe pământ, nu pur și simplu să facem urme. Știu sigur că atunci când vom pleca în lumea celor drepti nu vom lua nimic cu noi, rămân doar amintirile și faptele pe care le-am făcut. Niciodată nu mi-am propus să fac averi sau afaceri, probabil nici nu știu cum să fac acest lucru. Mi-am dorit mereu să fac cât mai multe pentru cetățenii din comunitate, chiar dacă nu întotdeauna am fost înțeleș.

**Sunt convinsă că majoritatea primarilor vor să schimbe lucrurile în bine, dar nu toți reușesc...**

**Valeriu Guțu:** Este nevoie de multă dedicație, de perseverență. Ca și mulți colegi de-ai mei am pus pe altarul comunității foarte multe lucruri, chiar și familia, sănătate, timp. Cred că cheia succesului este să muncești foarte mult, să conlucrezi cu cetățenii și să crezi în ceea ce vrei să faci. Atunci când părea că nu există nicio soluție simțeam o mână invizibilă a cuiva care mă ajuta și reușeam. Acum circa 12 ani, când am început să construim în comuna Cioreshti un apeduct aveam ca obiectiv să aducem apa din codru, de la o distanță de 7 km. Unii dintre cetățeni ziceau că acest lucru este imposibil, considerau că sunt un idealist. Pentru ca un lucru să se realizeze el trebuie să apară, în primul rând, în mintea cuiva. Dacă această idee devine un scop și dacă crezi în ceea ce vrei să faci și cauți soluții, ești insistent și muncești foarte mult atunci cu siguranță vei reuși.

**Ce restanțe mai are primarul Valeriu Guțu?**

**Valeriu Guțu:** Indiferent de câte ai face, tot timpul este loc pentru mai bine. Restanțe mai sunt. Chiar să lucrez încă multe mandate de acum încolo, oricum se vor identifica foarte multe lucruri pe care ar urma să le facem. Avem de lucru la capitolul infrastructură, am soluționat problema aprovizionării cu apă dar rămâne să identificăm soluții pentru a crea sistemul de canalizare. Am elaborat proiectul tehnic și este nevoie de o investiție de circa 40 milioane de lei doar într-o localitate, iar în cealaltă încă vreo 10 milioane de lei. Acum 10-12 ani în localitate nu era niciun metru de asfalt, acum avem câțiva km de drum de acces spre comunitate, cu lucrări efectuate de circa 27 milioane de lei și în comună avem câțiva km de drum asfaltat. În total sunt 40 de km de drum și pentru această etapă ne propunem să le facem măcar în variantă de pietriș pentru a reuși să scoatem lumea din glod. Am făcut un calcul și pentru a acoperi cu asfalt toate drumurile ar fi nevoie de 200-250 milioane de lei, bani pe care nu avem de unde să-i luăm. În ultimul timp pentru mine este primordial să dezvoltăm comunitatea din

punct de vedere economic. Deși noi ne-am preocupat mai mult de infrastructură am văzut că lucrurile, în principiu, nu se schimbă, venituri substanțiale oricum nu vin în bugetul local, iar acest lucru se întâmplă mai ales din cauza că localitățile rurale nu sunt dezvoltate din punct de vedere economic.

**Cum am putea să dezvoltăm economia la nivel local?**

**Valeriu Guțu:** Cred că în următorii 5-10 ani vreo 20-25 de localități rurale sau urbane vor fi poli de dezvoltare economică. În rest, tendința este că comunitățile vor fi depopulate. Iată de ce prioritatea mea numărul unu este să dezvoltăm comunitatea din punct de vedere economic. Trebuie să evaluăm resursele pe care le avem în teritoriu. Bogății naturale nu avem, în zona în care locuiesc eu sunt câteva lucruri importante, unul dintre acestea este frumusețea plaiului pe care putem să o oferim turiștilor prin dezvoltarea proiectelor. O altă bogăție sunt oamenii pe care îi avem în comunități, meșterii populari și noi putem să le oferim niște servicii bune turiștilor, celor care vin din afara țării sau chiar din țară. Astfel vor putea veni bani în comunitate. De anul trecut am început să promovăm proiectul „Dor de Codru», împreună cu primăriile Micleușeni și Dolna. Urmează să dezvoltăm această idee, suntem parte a unui proiect Migrațiune și Dezvoltare Locală, finanțat de către Guvernul Elveției. Prin intermediul PNUD ni se vor oferi circa 60 mii de dolari. Pe lângă domeniul turismului vom susține



agenții economici din alte domenii, cum a fi apicultura, agricultura. Recent, la Cioreshti a fost creată prima cooperativă a apicultorilor din Republica Moldova. Îi ajutam să scrie proiecte, să identifice noi fonduri pentru a-și dezvolta afacerile și astfel oamenii vor avea venituri, vor achita impozitele și bugetul local va avea de câștigat. Trebuie puțin câte puțin să pornim motoarele economice altfel, în situația existentă nu avem nicio perspectivă de a supraviețui. Sigur că este nevoie să se facă politică la nivel de stat pe domeniul de dezvoltare a turismului, în România sau în alte țări aceasta este o prioritate la nivel național. Trebuie promovate și alte strategii, inclusiv privind gestionarea deșeurilor, deoarece turismul nu va veni într-o localitate unde vor fi gunoști neautorizate. Cu efortul comune ale administrației publice centrale și locale, fără a pune piedici unii altora, dar prin susținere, prin intermediul migranților care sunt peste hotare, dar și cu cetățenii care sunt în țară, putem să reușim.

**Ce părere aveți despre activitatea CALM-ului?**

**Valeriu Guțu:** Am o părere deosebit de bună. Am reușit multe prin intermediul CALM-ului. Suntem membri ai CALM-ului chiar din momentul înființării în 2010. De atunci și până acum s-au schimbat multe lucruri, CALM-ul fiind o platformă și o familie unde ne întâlnim toți primarii, de la diferite partide, avem diferite opinii politice, dar aici ne promovăm nu interesele noastre personale, ci ale comunităților. Numai cât valoarea că am obținut acum câțiva ani ca din Fondului Rutier să fie făcute transferuri în bugetele locale. Acest lucru ne-a ajutat să reabilităm unele porțiuni de drumuri și să scoatem lumea din glod. Sper că și în continuare CALM-ul va continua să fie o familie care să ne unească și în comun să realizăm lucruri frumoase și necesare pentru comunitățile noastre.





## PRIMARUL DE CĂRPINENI, HÂNCEȘTI ION CĂRPINEANU ÎȘI PROPUNE SĂ RELANSEZE INDUSTRIA ALIMENTARĂ DIN COMUNITATE!

În cadrul Forumului liderilor locali UE- Parteneriatul Estic ce a avut loc recent, la Vilnius, Lituania, primarul comunei Cărpineni, Hâncești a prezentat experiența Republicii Moldova în domeniul dezvoltării economice locale, prin prisma proiectului „Primării pentru Creștere Economică” și a instrumentelor care au fost oferite APL odată cu aderarea la această inițiativă. „De fapt, grație acestui proiect, pentru prima dată am făcut o analiză profundă a problemelor din domeniul economiei locale și am stabilit care sunt toate neajunsurile pe această dimensiune.”



Întrebat de calm.md dacă putem vorbi despre dezvoltarea în Republica Moldova a economiei la nivel local, Ion Cărpineanu a afirmat că e timpul deja să abordăm acest subiect, acesta fiind cel mai important aspect la nivel local. „Se înregistrează un nivel înalt al migrației și înțeleg că acest fenomen se datorează faptului că nu există oportunități, locuri de muncă bine plătite în satele Republicii Moldova.”

Primarul de Cărpineni a menționat că, în special, în zona rurală sunt dezvoltate doar

comerțul și o parte din servicii, practic nu există domeniul prelucrării și nici al tehnologiilor noi pentru a prelucra toată materia primă care se află în zonele rurale, ceea ce duce la imposibilitatea creării locurilor de muncă bine plătite și la un mediu de afaceri nedezvoltat.

În cadrul proiectului „Primării pentru Creștere Economică”, comuna Cărpineni își propune să relanseze industria alimentară, acest domeniu fiind unul dezvoltat în comu-

nitate în perioada sovietică. „Ne dorim foarte mult ca cea mai mare parte din cerealele care sunt produse la noi în localitate să fie prelucrate și ambalate tot la Cărpineni. Astfel va crește lanțul valoric al acestor produse și vor veni și alte resurse financiare în localitate. De asemenea, avem mai mulți agenți economici care cresc legume și ne dorim foarte mult să reușim să le prelucrăm la Cărpineni. Al treilea aspect ține de prelucrarea laptelui. Zilnic se produc 3000 litri de lapte în comunitatea noastră, iar pasteurizarea și ambalarea laptelui la Cărpineni ar aduce mult mai multe venituri producătorilor locali.”

Vorbind despre rolul autorităților locale în tot acest proces, Ion Cărpineanu a fost de părere că agenții economici trebuie motivați să creeze mai multe locuri de muncă. „Un alt aspect important ar fi facilitarea accesului la resursele financiare pentru tehnologii noi, pentru cele de prelucrare, dar și consolidarea capacităților acestor producători.”

Referitor la schimbul de experiență între reprezentanții autorităților locale din țările UE și ale Parteneriatului Estic, Ion Cărpineanu a spus că în sec. XXI este greu să inventezi ceva nou. „Este foarte util atunci când poți prelua un model și îl aplici la tine în localitate sau chiar în Republica Moldova. 27 de ani



nu am putut inventa un model al nostru, probabil ar fi bine să-l preluăm, să-l adaptăm și să urmărim deja rezultatele finale.”

De asemenea, vorbind despre Republica Moldova, despre oportunitățile pe care le au APL, prezentând ceea ce își dorește să realizeze în comunitatea sa, primarul Ion Cărpineanu a primit o ofertă de a exporta produsele pe care urmează să le aibă în localitate în una dintre rețelele de comercializare din Lituania.

Lansată la 26 octombrie 2016 în timpul unei conferințe la Erevan, „Primării pentru Creștere Economică” este o inițiativă a Uniunii Europene care vizează autoritățile publice locale ale țărilor parteneriatului Estic: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina.

Obiectivul general al inițiativei „Primării pentru Creștere Economică” este de a susține autoritățile publice locale din țările Parteneriatului Estic să devină facilitatori activi ai creșterii economice și creării locurilor de muncă în această regiune, precum și de a asigura că ele pot oferi oportunități pentru participarea economică, socială și culturală, bunăstarea comunităților, și un nivel bun de trai.

## PRIMARUL COMUNEI STĂUCENI ALEXANDRU VORNICU: „PROBLEMA CADRELOR NU ESTE DOAR LA STĂUCENI, DAR ÎN TOATE PRIMĂRIILE DIN RM”

Alexandru Vornicu a devenit primar al comunei Stăuceni la 30 de ani. Are experiență de muncă în structuri guvernamentale precum Ministerul Justiției, Cancelaria de Stat, Parlamentul Republicii Moldova. Din 2018 și până în 2019 a fost consilier local în Stăuceni.

**De ce v-ați dorit să deveniți primar?**

**Alexandru Vornicu:** Ca orice locuitor al comunei Stăuceni, de multe ori eram nemulțumit de modul în care se întâmplau anumite lucruri în comunitatea noastră, fie că era un drum reparat necalitativ, lipsea un trotuar sau iluminatul stradal. Comuna Stăuceni, ca suburbie a municipiului Chișinău ar trebui să fie, cel puțin, amenajată la un nivel corespunzător. Vreau să de-

monstrez că se poate, aceasta a fost motivația mea. Am știut din start că nu va fi ușor, dar nici nu caut soluții simple. Deja mă confrunt cu lipsa de cadre în primărie, cu o organigramă elaborată defectuos, cu absența resurselor financiare pe anumite segmente. Totuși, am monitorizat activitatea mai multor primari din Republica Moldova, inclusiv din sate mici care au demonstrat că se poate, cred că voi reuși și eu. Prioritar este acum proiectul de buget asupra căruia lucrăm. Cât privește organigrama, vreau să găsim modalitatea de a aduce oameni competenți care vor dori să muncească sau să identificăm o modalitate de a mări numărul de funcționari angajați pentru a face față tuturor cerințelor.

**Cum ați putea aduce oameni competenți în primărie, în condițiile în care**

**salariile nu sunt motivante?**

**Alexandru Vornicu:** Ne-ar fi mult mai ușor dacă ar interveni Guvernul, deoarece problema cadrelor nu este doar la Stăuceni, dar în toate primăriile din Republica Moldova. Îmi propun să atragem cât mai multe proiecte, iar funcționarii din aparatul primăriilor care sunt implicați în proiecte să aibă o sursă suplimentară de venit, ceea ce ar însemna o motivație pentru angajați.

**A fost grea campania electorală?**

**Alexandru Vornicu:** A fost greu, inclusiv din cauza faptului că sunt o persoană care mă consum foarte mult, îmi place dreptatea, iar în campanie trebuia să lupt și cu minciuna. Totuși, prin victoria noastră am demonstrat că se poate. Mai mult decât atât, consider că noi am scris istorie la Stăuceni fiindcă niciodată nu a existat o diferență atât de impunătoare între numărul de voturi. De regulă, diferența era de câteva zeci de voturi, noi am obținut un rezultat incontestabil, lucru pentru care le mulțumesc locuitorilor comunei Stăuceni.

**Cu ce rezultate v-ați dori să încheiați acești patru ani de mandat?**

**Alexandru Vornicu:** Spuneam că suntem la etapa planificării bugetului, vreau ca anul 2020 să fie unul al infrastructurii, este domeniul unde avem cele mai multe restanțe. Dacă în asigurarea condițiilor decente în instituțiile subordonate s-a investit în anii precedenți, atunci la capitolul infrastructură lipsesc trotuarele, drumurile renovate și zonele verzi amenajate. Toate resursele financiare disponibile vom încerca să le



directionăm pentru aceste necesități. Sunt mai multe proiecte pe care dorim să le implementăm. Stăuceniul nu are nicio Casă de Cultură sau un centru de tineret și sport. Nici pentru oamenii în etate nu avem nici un centru, iar eu îmi propun să le construim până la finele mandatului meu. Îmi propun să amenajăm localitatea. Regret că anterior despre Stăuceni se auzeau nu tocmai cele mai frumoase lucruri. Îmi doresc ca la finele mandatului meu oamenii să spună că am muncit și am demonstrat că se poate.

**Ce așteptări aveți de la CALM?**

**Alexandru Vornicu:** Să avem susținere, în mod special în domeniile unde nu există specialiști în primării, mă refer la urbanism, arhitectură și domeniul juridic. De regulă stau până la oră târzie și caut argumente în legislație pentru a soluționa o problemă sau alta, iată de ce mizez foarte mult pe asistența din partea CALM.





## PRIMARUL ORAȘULUI CĂLĂRAȘI ION OLARI: „LIBERALIZAREA SALARIZĂRII LA NIVEL LOCAL AR FI O MODALITATE DE A MENȚINE SPECIALIȘTII ȘI DE A PUTEA AVANSA”

Ion Olari a devenit la 34 de ani primar al orașului Călărași. În mandatul trecut a fost consilier orașenesc la Călărași și afirmă că cunoaște bine problemele cu care se confruntă oamenii din localitate. A lucrat timp de câțiva ani în Marea Britanie, dar s-a întors acasă.

**Ce v-a motivat să vă implicați în această campanie?**

**Ion Olari:** M-am născut în raionul Călărași, de o perioadă de timp însă locuiesc în orașul Călărași și cresc doi copii. Mă afectează problemele sociale, dar și cele privind infrastructura: drumuri, apă, canalizare. În grădinițele de copii grupele sunt supraîncărcate. În loc de 20-24 de copii avem câte 30-35 de copii într-o singură grupă. Cunoșc toate aceste probleme deoarece am fost consilier orașenesc. Avem o grădiniță conservată și ne dorim să o reabilităm și să o redeschidem.



**De obicei, după ce câștigă primul mandat de primar, mai mulți aleși locali rămân surprinși de realitățile pe care le descoperă la primărie. Bani puțini, probleme multe...**

**Ion Olari:** Viața este creată din probleme și acestea nu trebuie să ne sperie. Totuși,

făcând o analiză la rece am constatat că nu avem acoperire financiară pentru diverse proiecte. În acest sens ducem tratative cu orașele înfrățite, recent m-am întors din Franța, acolo ni s-a spus că sunt dispuși să ne ajute în cazul în care vom avea stabilitate politică.

**Ce vă propuneți să realizați în acești patru ani?**

**Ion Olari:** Avem de implementat un proiect privind iluminatul stradal, cu o capacitate de 21 de km. Acum lucrăm la caietul de sarcini. Anul care vine ne dorim să finalizăm construcția rețelelor de canalizare. Orașul este asigurat cu apă în proporție de 80% și intenționăm să realizăm integral acest obiectiv. O altă problemă care există la nivel național este calitatea drumurilor.

**Aveți echipa necesară la primărie pentru realizarea tuturor acestor obiective?**

**Ion Olari:** Avem oameni cu experiență, dar sunt și locuri vacante. Cea mai mare așteptare din partea Guvernului este să mențină această majorare a taxelor din impozitul pe venit care să ajungă la nivel local și să liberalizeze salarizarea la nivel local. Ar fi o modalitate de a menține specialiștii și de a putea avansa.

**De la CALM ce așteptări aveți?**

**Ion Olari:** Sunt la primul mandat și încep a studia ce reprezintă CALM. Cu siguranță însă vom putea beneficia de consultații juridice, financiare, ceea ce ne-ar permite să nu facem unele greșeli tehnice în realizarea obiectivelor. Avem nevoie de informare și dacă ar fi posibil să fie organizate stagii pentru specialiști: contabili, economiști, ingineri cadastrali, dar și pentru primari, cu siguranță.



## MARCEL BOBEICA, PRIMARUL COMUNEI GANGURA, IALOVENI: „PRIMĂRIILE NICIODATĂ NU VOR PUTEA SĂ SOLUȚIONEZE PROBLEMA CANALIZĂRIILOR, ESTE NEVOIE DE UN PROGRAM AL STATULUI”



Marcel Bobeica a devenit primarul comunei Gangura, Ialoveni la 29 de ani. După patru ani de activitate consătenii i-au acordat un nou vot de încredere. Cum reușește alesul local să schimbe lucrurile în localitate, dar și care ar fi soluțiile pentru ca APL să aibă mai multe posibilități este interviul pentru calm.md.

**Ce v-a motivat să veniți în APL?**

**Marcel Bobeica:** În anul 2011 am fost ales consilier local și văzând că nu exista un plan strategic, o planificare, lipsea o viziune de atragere a investițiilor, de a majora bugetul am decis să mă implic. M-am născut în această comună și îmi doream ca ea să se dezvolte tot așa ca și localitățile vecine.

**În cei patru ani de mandat ați reușit să faceți multe schimbări?**

**Marcel Bobeica:** Cred că destule. Dacă e să vorbim despre proiectele investiționale, în perioada 2015-2019 am reușit să asfaltăm circa 1,5 km de drum. Am reparat în variantă de pietriș peste 20 de

km, am iluminat 46 de km de drum. Am construit mai multe stații de așteptare pentru călători, am reparat capital un bloc nou al grădiniței de copii, dar și primăria comunei, am dotat încăperile cu mobilă și echipament, am construit o scenă de vară, am gazificat peste 50% din teritoriul comunei noastre, cu susținerea proiectului ADR am construit o porțiune de drum care leagă satul nostru de localitatea vecină. În satul Gangura am reparat sistemul de apeduct, am construit un turn nou de aprovizionare cu apă, etc.

**Cum ați identificat atâtea resurse financiare pentru toate aceste obiective?**

**Marcel Bobeica:** În 2015, atunci când am devenit primar, bugetul comunei Gangura era de 2,3 milioane de lei, astăzi acesta constituie 5,6 milioane. Am reușit să creștem veniturile considerabil deoarece am dat în arendă o parte din bunurile și terenurile care nu erau utilizate. Aceste terenuri sunt deja prelucrate și doar din această activitate am obținut un venit de 520 mii de lei. Astfel a crescut și suma obținută din impozitul fun-

ciar, plus alte venituri. Din bugetul de stat ni s-au transferat bani pentru reparația drumurilor, numai anul trecut suma a constituit 5 milioane de lei. Am depus mai multe demersuri către conducerea țării, dar și către S.A. Moldova-Gaz și în toți acești patru ani am fost incluși în proiecte privind gazificarea. Astfel, în fiecare an localitatea noastră obținea câte un nou nod de conectare a mai multor consumatori la gaze. În 2016, împreună cu un grup de inițiativă am depus documentele la FISM pentru renovarea și darea în exploatare a blocului patru al grădiniței și am obținut suma de 500 mii de lei de la Guvernul României. Tot prin intermediul FISM am reușit să reparăm pavilioanele, dar și să construim terenuri de joacă. Pe parcursul acestor patru ani ne-a susținut și Consiliul raional cu peste două milioane de lei.

**Ați reușit să stabiliți parteneriate cu colegii din România sau din alte țări?**

**Marcel Bobeica:** Am stabilit parteneriate cu trei comune din România. Primăria orașului Popești-Leordeni, România a aprobat suma de 1,5 milioane de lei pentru reparația capitală a grădiniței de copii din comuna noastră, inclusiv pentru extinderea spațiului, astfel încât toți copiii din comună să poată frecventa această instituție.

**Se mai naște veșnicia în saatele noastre?**

**Marcel Bobeica:** În perioada 2011-2019 am analizat foarte atent cum decurge procesul de dezvoltare a localităților noastre. Din păcate, asistăm la niște fenomene cu care eu, dar cred că și colegii mei primari nu suntem de acord. Noi încercăm să creăm niște condiții favorabile pentru oa-

meni dar, din păcate, tot impozitul din salariu pleacă în altă parte, nu la locul de trai al populației. Al doilea minus pe care îl văd este că noi încercăm să susținem agenții economice, să aducem diverse investiții, dar impozitul pe venit din activitatea juridică iarăși nu ajunge în teritoriu. Sunt și alte impozite și taxe de care avem nevoie dar, din păcate, acestea nu vin în bugetele locale și populația migrează din comunele noastre spre orașe, alte localități mai dezvoltate sau chiar în afara țării deoarece nu pot să-și găsească la ei în comunitate un loc de muncă.

**Recent Guvernul a aprobat unele modificări la politica bugetar-fiscală ce vizează APL...**

**Marcel Bobeica:** Am analizat aceste modificări. Dacă vorbim de bugetul comunei Gangura, cele 25% din impozitul pe venitul din salariu vor aduce în buget 80 mii de lei. Comuna noastră este una medie, cu circa 2500 de locuitori. Dacă analizăm și alte venituri sau sume alocate pentru 2020 atunci constatăm că ele sunt foarte mici.

**Ce obiective aveți pentru acest mandat?**

**Marcel Bobeica:** Renovarea sistemului de aprovizionare cu apă, finalizarea gazificării, asfaltarea unui

drum în localitatea Alexandrovca, elaborarea proiectului de canalizare și atragerea unor investiții de peste hotare pentru a permite crearea noilor locuri de muncă, pentru a dezvolta infrastructura, etc.

**Ați identificat acest agent economic străin?**

**Marcel Bobeica:** Am discutat cu mai mulți, au venit în localitate, au văzut ce le putem oferi și urmează să fie luate niște decizii în afara Republicii Moldova.

**Pentru realizarea proiectului de canalizare cunoașteți de unde ați putea obține aceste investiții?**

**Marcel Bobeica:** Din păcate, asemenea investiții vin din Fondul Ecologic care, la moment, nu este funcțional. În perioada 2015-2019 am depus proiecte dar așa și nu am primit niciun răspuns. Pentru a construi sistemul de canalizare este nevoie de o sumă enormă, circa 30 de milioane de lei. Cred că acest lucru ar deveni posibil dacă am avea un program la nivel de țară și în fiecare an s-ar construi acest sistem într-un număr anumit de localități. Doar statul își poate permite asemenea cheltuieli, primăriile niciodată nu vor putea de sine stătător să soluționeze această problemă.





## PRIMARUL ORAȘULUI CRIULENI MIHAIL SCLIFOS: „SUNT UN LUPTĂTOR ȘI NU CEDEZ ÎN FAȚA GREUTĂȚILOR”

**Mihail Sclifos va conduce în următorii patru ani primăria orașului Criuleni. A făcut sport de performanță în domeniul luptelor libere, a lucrat în administrare, dar și peste hotare. Susține că a fost ales deoarece cetățenii au vrut schimbări în orașul Criuleni. L-am cunoscut la evenimentul organizat de CALM după alegerile locale.**

**Ați revenit de peste hotare în condițiile în care cei mai mulți conaționali de-ai noștri preferă să rămână acolo...**

**Mihail Sclifos:** Nu sunt indiferent față de soarta orașului, atât părinții, cât și buneii, dar și străbuneii mei s-au născut aici. Este o localitate foarte frumoasă dar, din păcate, în ultimii 20 de ani a degradat. Pe vremea sovietică la Criuleni veneau turiști din toată Uniunea Sovietică și erau frapați de natura de la noi, de amenajarea, de curățenia care era. Mulți chiar rămâneau în Criuleni, își întemeiau familii, se angajau aici în câmpul muncii, acum însă am impresia că este unul dintre cele mai sărace



orașe din Republica Moldova. Pe timpuri erau foarte multe întreprinderi, fabrica „Bucuria” își deschise o hală de producere la noi. Între timp cam toate au fost închise, activează școala de arte, biblioteca, muzeul, Consiliul raional, policlinica și încă vreo câteva instituții.

**Aceste realități nu v-au descurajat?**

**Mihail Sclifos:** Nu m-am descurajat deoarece sunt un luptător și nu cedez în fața greutăților. Vreau să creez o echipă puternică și îm-

preună să luptăm pentru Criuleni. Eu am demonstrat că este posibilitate, chiar și cu resurse financiare modeste lucrurile pot fi schimbate.

**Ce vă propuneți să realizați în primul rând, cu puținele resurse pe care le aveți?**

**Mihail Sclifos:** Pentru a menține curățenia în oraș nu este nevoie de mulți bani. Îmi amintesc că prin anii 1980-1990 drumurile erau spălate și tehnică era multă, acum însă nu avem nimic. Din acest punct de vedere trebuie de

lucrat activ. Amenajarea orașului tot nu necesită mari cheltuieli. Oamenii erau descurajați deoarece nu a fost un stăpân care să-i mobilizeze. Cetățenii orașului aveau nevoie de un lider care să-i ghideze. Avem un parc central foarte mare pe malul Nistrului care trebuie amenajat. Urmează să creăm locuri de joacă pentru copii, să reamenajăm secțiile sportive pentru tineri.

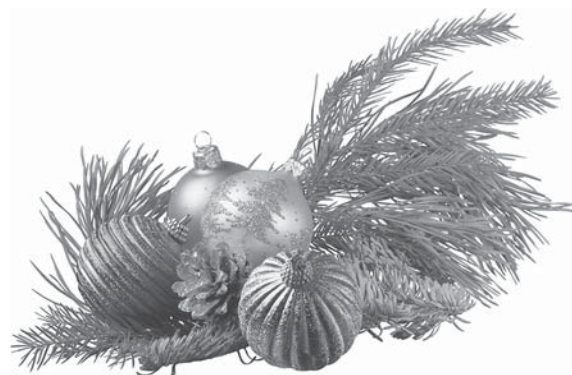
**Dar tineri sunt în Criuleni?**

**Mihail Sclifos:** Cei mai mulți pleacă. Nu putem identifica un jurist pentru a-l angaja la primărie, nu avem specialist în construcție, e nevoie și de alți funcționari. Am anunțat concurs și sperăm că se

vor găsi tineri care să dorească să pună umărul la gestionarea treburilor orașului.

**Ce părere aveți despre evenimentul organizat de CALM pentru primării la primul mandat?**

**Mihail Sclifos:** Sunt pentru prima dată la un asemenea eveniment și sper că pe viitor vom conlucra împreună. Îmi doresc să fie organizate mai des seminare de acest gen. Asemenea întruniri sunt binevenite, înveți lucruri noi, îți amintești ceea ce ai mai uitat, faci cunoștință cu alți primari care au mai multă experiență. Cred că trebuie de luptat, de implementat proiecte, de atras investiții din afara țării.



## PRIMARUL DE GÂRBOVA, OCNIȚA IURII SEINIC: „PE LA JUMĂTATEA PRIMULUI MANDAT INTENȚIONAM SĂ RENUNȚ LA ACEASTĂ ACTIVITATE DAR OAMENII M-AU CONVINS SĂ RĂMÂN”



**Iurie Seinic este primar la al doilea mandat în satul Gârbova, raionul Ocnița. Atunci când a câștigat primul mandat a descoperit că păturile din grădinița din localitate erau cele în care a dormit și el cândva. Împreună cu un grup de tineri a transformat clădirea fostului magazin în sală de sport, a angajat un antrenor care vine periodic dintr-o localitate vecină și acum copiii din Gârbova se întorc de la concursuri cu locuri premiante.**

**Ați reușit să faceți în primul mandat tot ceea ce v-ați propus?**

**Iurie Seinic:** Avem 1320 de locuitori în sat, iar patru ani este un termen prea scurt. În primele 9 luni ale primului mandat nu am reușit mai nimic să fac, nu se deschidea nicio ușă la care băteam. Acoperișul Casei de Cultură era într-o sta-

re deplorabilă și nu găseam nicăieri resursele necesare. Am apelat la NDI care a făcut niște sondaje în sat și a descoperit că cea mai primordială problemă abordată de către cetățeni era necesitatea de a repara Casa de Cultură. Am obținut și niște fonduri de la Guvern, am alocat bani din bugetul local și astfel a fost posibilă renovarea acestui edificiu.

**Aveți activități în cadrul Casei de Cultură?**

**Iurie Seinic:** În cadrul acestei instituții activează filiala Școlii de Artă. De asemenea, aici e amplasată biblioteca, prin programul „Novateca” am obținut trei computere, xerox, printer, fax. Vin și maturii pentru a comunica prin Skype cu copiii stabiliți peste hotare. Recent am câștigat un proiect prin intermediul programului LEADER (Gal 33 de Vaduri) și am cusut 15 costume naționale, dar am și procurat aparatul de sonorizare pentru Casa de Cultură. Costumele sunt

pentru ansamblul folcloric „Vatra Satului” care de câțiva ani obțin locuri premiante la diverse concursuri. La încheierea acestui proiect am organizat un concert și pentru sătenii noștri.

**Ce spun oamenii din sat despre activitatea Dvs?**

**Iurie Seinic:** Ar fi bine să-i întrebați pe ei. Totuși, dacă aș fi avut senzația că nu am făcut ceva sau că cetățenii nu mă vor alege nici nu aș fi candidat. Pe la jumătatea primului mandat intenționeam să renunț la această activitate și să mă întorc în medicină, specialitatea mea de bază. Oamenii au aflat și au încercat să mă convingă să rămân. Am reușit să asfaltăm un km de drum, anul acesta însă am acoperit cu asfalt doar 300 de metri. Când am venit la primărie am descoperit că la grădiniță erau păturile pe care am dormit și eu, așa că am schimbat mobilierul dar și gardul la grădiniță, am construit un teren de joacă, am făcut reparație capitală la acoperișul grădiniței dar și a blocului alimentară.

**E adevărat că satele noastre reușesc să se dezvolte dacă au un adevărat lider?**

**Iurie Seinic:** Într-o măsură oarecare este adevărat. Cu tineretul din sat, în fostul magazin am deschis o sală de sport și copiii fac judo, este antrenor care vine din localitatea vecină și avem locuri premiante inclusiv în cadrul competițiilor internaționale.

**Problema principală din satele noastre rămâne a fi lipsa locurilor de muncă...**

**Iurie Seinic:** Așa este, dar consider că cel care dorește să muncească își va găsi activitate. Mulți

cer să le dăm de lucru și când le propunem ceva deja spun că ei nu vor putea să facă față unor sau altor cerințe. În primul mandat am angajat în primărie un inginer cadastral, o tânără educatoare la grădiniță, o contabilă, asistentul social și o profesoară la școală. Această profesoară are trei copii acasă și paralel cu activitatea de la școală învață la Universitatea Pedagogică din Bălți. Dacă dorești, soluții se vor găsi. Cu părere de rău migrația persistă, pleacă familii bune, cu tot cu copii.

**Ce vă propuneți să realizați în acest mandat?**

**Iurie Seinic:** Sediul primăriei necesită a fi reparat, în interior am făcut deja dar exteriorul lasă de dorit. Trebuie să continuăm construcția drumurilor. Satul nostru nu are legătură cu raionul și a fost o adevărată bucurie atunci când am

asfaltat un drum din centrul localității ce duce spre școală, biserică, cimitir, primărie, Oficiul Medicilor de Familie. Poate găsim investiții pentru aprovizionarea cetățenilor cu apă potabilă, pentru a continua proiectul de iluminare stradală, pentru a extinde gazificarea.

**Ce părere aveți despre activitatea CALM?**

**Iurie Seinic:** Datorită CALM a fost majorat salariul primarilor. Vă spun sincer, când am devenit primar am conștientizat că am început să obțin un salariu de două ori mai mic decât la fostul meu loc de muncă. Nu înțelegeam cum un director de școală primește un anumit salariu, alți bugetari au și ei salarii nu atât de rele și primarul primește atât de puțin. CALM e de toată lauda deoarece reușește să abordeze unele probleme importante pentru aleșii locali.





## PRIMARUL DE BÂRNOVA, OCNIȚA VALERIU SCUTELNIC: „NE DEZAVANTAJEAZĂ PERCEPȚIA UNORA CĂ AR EXISTA CHIȘINĂUL ȘI RESTUL ȚĂRII”

Valeriu Scutelnic este primar la al treilea mandat în satul Bârnova, raionul Ocnița. Consideră că un ales local trebuie să fie răzbatător. Care sunt activitățile oamenilor din Bârnova, dar și despre preocupările alesului local aflăm din interviul pentru calm.md.

**Colegii Dvs primari afirmă că sunteți un bun cunoscător al legislației și îi ajutați atunci când au anumite întrebări...**

**Valeriu Scutelnic:** Sunt jurist de profesie și cunosc acest domeniu. Colaborăm deja cu colegii la primul mandat, deoarece și pe mine m-au ajutat alții, avem o conlucrare bună chiar și cu primarii cu mai multă experiență fiindcă jurisprudența în țara noastră este tot timpul în schimbare.

**Primarii din raionul Ocnița sunt avantajați de faptul că localitățile pe care le administrează sunt în apropiere de Ucraina sau dezavantajați că acestea sunt departe de Chișinău?**

**Valeriu Scutelnic:** Cred că nimeni nu este nici avantajat, nici dezavantajat. Aceste diferențieri politice au fost o catastrofă pentru țară și trebuie să uităm de ele. Cred că această prăpastie a fost nivelată, țara s-a democratizat. Rezultatele depind de capacitatea persoanei, un primar trebuie să fie răzbatător. Ne dezavantajează



percepția unora că ar exista Chișinăul și restul țării. Dacă ar fi toată țara, nu Chișinăul și restul, atunci am avea alte realități.

**Ce ați reușit să faceți pentru comunitatea Dvs în aceste două mandate?**

**Valeriu Scutelnic:** Câte ceva am reușit, chiar dacă mi-am dorit mai multe. Am investit circa 2,5 milioane lei în reparația gimnaziului, am izolat termic clădirea și din economiile la plata pentru agentul termic a fost posibil de procurat o tablă interactivă. Deja temperatura este constantă de 20-22 grade, iar în grădiniță sunt 23-24 grade. Împreună cu comunitatea am reușit să renovăm biserica care a fost construită acum 131 de ani.

În 2012, când încă nu se prea știa ce este un mini-teren de fotbal am construit unul în Bârnova, deja trebuie să-l reparăm. Din 2011 reparăm în fiecare an câte doi km de drum în variantă albă, deoarece satul e mărișor și avem multe drumuri. Cu asfalt am reușit să acoperim 1,5 km de drum. Am elaborat proiectul tehnic pentru gazificarea unei zone din localitate, un alt proiect pentru apeduct, canalizare și stație de epurare, cred că rezultatele nu vor întârzia să apară. Cu banii proprii am deschis grădinița pentru 90 de copii, iar cu susținerea PNUD, a Fondului de Investiții Sociale din Moldova și a Guvernului României am reușit să modernizăm această instituție, astăzi

aceasta fiind o instituție preșcolară performantă.

**Care sunt activitățile oamenilor din Bârnova?**

**Valeriu Scutelnic:** Preocuparea de bază este agricultura, dar există și puțină industrie. Avem o carieră de sustragere a nisipului de cuarț și o fabrică de prelucrare a acestuia. Ar fi bine să fie o piață de desfacere mai mare, deocamdată îl comercializăm doar la Chișinău. La această fabrică lucrează 56 de oameni, primesc salariu iar impozitul din venit ajunge în bugetul local. Nu e mult, dar e important că acești oameni au de lucru. Mai este o întreprindere agricolă cu peste trei mii de ha unde activează alte 60-70 de persoane.

**Ce părere aveți despre activitatea CALM?**

**Valeriu Scutelnic:** Am o părere bună. Vin permanent la CALM, elaborăm inițiative legislative, nu tot timpul reușim dar, într-o mare măsură, ridicăm ștacheta tot mai sus.



## MIHAI URSU, PRIMAR DE COTIUJENI: „NOI, PRIMARIILE DIN RAIONUL BRICENI, NE STRĂDUIM SĂ FIM UNIȚI CHIAR DACĂ POLITICUL MAI ÎNCEARCĂ SĂ NE DEZBINE”



Mihai Ursu este primar la al cincilea mandat în satul Cotiujeni, Briceni. În cele patru mandate a reușit să renoveze mai multe clădiri de utilitate publică. Citește cu regularitate ziarul CALM „Vocea Autorităților Locale” deoarece este unica publicație care reflectă activitatea autorităților publice locale. Consideră că de deciziile pe care le ia primarul, învățătorul și preotul depinde într-o mare măsură viitorul unei comunități.

**Cum ați descrie activitatea de primar?**

**Mihai Ursu:** Interesantă dar și grea. Ne-am obișnuit însă și ne bucurăm atunci când reușim să facem lucruri bune pentru cetățenii satului.

**Cum credeți, primarul este respectat în comunitățile Republicii Moldova?**

**Mihai Ursu:** În general, da, dar este loc de mai bine. Cu părere de rău, dreptatea este una și fiecare vrea ca aceasta să-i aparțină. Atunci când vin doi vecini la primărie pentru ca să le faci dreptate oricum unul va merge acasă supărat.

**Pe timpuri primarul, învățătorul și preotul erau cele mai importante persoane dintr-o comu-**

**nitare. Este valabil acest lucru și astăzi?**

**Mihai Ursu:** Eu cred că acest lucru este valabil și în zilele noastre. Acestea sunt persoanele cele mai implicate în viața comunității, care iau decizii de care depinde într-o măsură sau alta viitorul oamenilor.

**Cât de mult depinde dezvoltarea satului de abilitățile primarului?**

**Mihai Ursu:** Dacă în fruntea unei localități este o persoană capabilă, cu spirit gospodăresc, atunci și aspectul localității se va schimba.

**Dvs ați reușit să schimbați aspectul satului Cotiujeni în aceste patru mandate?**

**Mihai Ursu:** Cred că s-a schimbat în bine aspectul localității noastre. În primul rând am făcut reparație capitală la gimnaziul din localitate, dar și la grădiniță, atât în interior, cât și exteriorul. Biserica a fost renovată, Casa de Cultură, primăria, dar și baia satească care este una publică și gratis.

**De ce este nevoie de o baie publică în sat?**

**Mihai Ursu:** Baia publică este utilă pentru persoanele care au o situație financiară mai grea. Nu fiecare are baie în casă. Am construit și o baie de aburi și mulți preferă

să vină în centrul satului, este și o modalitate de a comunica cu consătenii.

**Clăciile se mai organizează în satele noastre?**

**Mihai Ursu:** Când eram tânăr aproape în fiecare sâmbătă și duminică erau clăci. Acum oamenii își construiesc case după unele principii mai moderne, dar și mult mai puține, tineretul pleacă peste hotare.

**Meșteri populari mai sunt în sate?**

**Mihai Ursu:** Rămân tot cei care au o vârstă mai înaintată. Avem meșteri care lucrează în lemn, satul nostru e cunoscut pentru confecționarea măturilor.

**Ați spus că citiți cu regularitate ziarul CALM „Vocea Administrației Locale”...**

**Mihai Ursu:** Este unicul ziar în care este reflectată activitatea autorităților publice locale, problemele cu care se confruntă acestea, dar și succesele care le obținem prin intermediul CALM, cum ar fi modificările în legislație, alte reușite ale colegii primari.

**Va apărea și acest interviu cu Dvs în ziar. Cine va fi prima persoană căreia îi veți arăta textul?**

**Mihai Ursu:** Colegilor din primărie, deoarece ei sunt alături de mine atât la bine, cât și la greu și

împreună ținem piept tuturor problemelor.

**Primarii sunt colegi buni sau există o competiție, o concurență între ei?**

**Mihai Ursu:** Nu cred că sunt concurenți. Noi, cel puțin aici, în raionul Briceni, ne străduim să fim prietenoși, chiar dacă în ultimul timp a început să se implice politicul și să încerce să ne dezbine. La unele evenimente sunt invitați doar cei care fac parte dintr-un partid sau altul, dar noi oricum încercăm să ne ținem grămăjoară.

**Ce așteptări aveți de la CALM?**

**Mihai Ursu:** Avem nevoie de multe modificări în legislație pentru a elimina problemele cu care ne confruntăm. Avem nevoie de consultanță juridică, privind fondurile care există. CALM este unica organizație care apără interesele primarilor și a comunităților locale.





## PRIMARUL COMUNEI BERLINȚI, BRICENI VIORICA OLEINIC: „CELE DOUĂ SATE DIN COMUNĂ RĂMASERĂ UITATE DE TOȚI”

În urma alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017 Viorica Oleinic a câștigat competiția pentru funcția de primar al comunei Berlinți, Briceni. După doi ani de mandat, cetățenii din localitate i-au acordat un nou vot de încredere. Ce a reușit să facă pentru comunitatea sa, dar și ce obiective are pentru mandatul care tocmai a început aflăm în cadrul interviului pentru calm.md.

*O femeie la cârma unei primării devine o realitate acceptată de tot mai mulți cetățeni...*

**Viorica Oleinic:** Da, cred că simțul femeii este foarte bine dezvoltat și chiar sunt aproape de consătenii mei. Probabil a fost greu să accepte că la cârma primăriei a venit o moldoveancă, o străină, deoarece nu m-am născut aici, soțul meu este originar din Berlinți. Au mai fost discuții la acest subiect dar consider că am demonstrat că o femeie



ie poate fi puternică, iar dacă este și ambițioasă atunci va reuși să soluționeze multe lucruri.

*În ce domenii este nevoie de investiții în Berlinți?*

**Viorica Oleinic:** Este nevoie de schimbări majore. Cele două sate din comună au rămas uitate de toți. În comuna noastră

majoritatea locuitorilor sunt ucraineni. Avem nevoie de infrastructură, de reparat școala. Prin proiectul Roof patru am obținut finanțare pentru reconstrucția grădiniței. Avem nevoie de drumuri bune, de iluminare stradală, de apeduct, etc.

*De ce atât de greu se schimbă lucrurile?*

**Viorica Oleinic:** Sunt primar de doi ani. În această perioadă am deschis biserica din comunitate, era construită de vreo 20 de ani și lucrările erau înghețate. Am făcut lucrările de reparație interioară și exterioară a Casei de Cultură. Am reușit să reparăm mai multe drumuri din centrul localității. Am instalat un teren de joacă pentru copii. A fost renovat blocul alimentară al gimnaziului din sat. Cu ajutorul FISM am reușit să cumpărăm tot mobilierul pentru noua grădiniță.

*Ce vă propuneți să realizați în acest mandat?*

**Viorica Oleinic:** Avem foarte multe planuri. Intenționăm să iluminăm străzile, să re-



parăm alte drumuri, dar și grădinița de copii din a doua localitate și să finisăm construcția noii grădinițe.

*Sărbătorile de iarnă cum se desfășoară la Berlinți?*

**Viorica Oleinic:** Dăm startul sărbătorilor cu instalarea în centrul satului a pomul de Crăciun. Invităm copiii și maturii pentru a ne bucura împreună de atmosfera feerică. Pe la casele oamenilor se aud colinde, vin și la primar iar eu îi primesc cu nuci, dulciuri și fructe. Anul trecut Moș Crăciun a ajuns pe la casele tuturor copiilor pentru a le oferi câte un cadou. Cei mici vor avea parte și anul acesta de surprize.



## VICTOR SLIPENCHI, PRIMAR DE CORBU, DONDUȘENI: „CALM-UL ESTE CA UN AVOCAT AL PRIMARILOR”

**Victorin Slipenchi a devenit primar al comunei Corbu, Dondușeni la 35 de ani. Dorește să creeze condiții în comunitatea sa pentru ca măcar o parte din tineri să-și creeze viitorul acasă.**

*Ce v-a motivat să candidați pentru funcția de primar?*

**Victorin Slipenchi:** După finisarea studiilor am revenit în comună. Am activat în calitate de director al școlii profesionale, consider că sunt pregătit și cunosc problemele localității. Știu că funcția de primar înseamnă o povară foarte

greă, dar îmi doresc să contribuie la dezvoltarea satului.

*Puțin tineri revin acasă...*

**Victor Slipenchi:** Trebuie măcar ceva să revină, altfel satele noastre nu au nici un viitor. Îmi propun să creez condiții în localitate pentru ca măcar o parte din tineri să-și vadă viitorul în sate.

*De ce are nevoie comunitatea Dvs?*

**Victor Slipenchi:** De multiple investiții capitale. Cu cât mai multe proiecte vom reuși să implementăm, cu atât mai bine va fi pentru toți cetățenii.

*Aveți echipă la primărie care să scrie aceste proiecte sau această povară va fi mai mult pe umerii primarului?*

**Victor Slipenchi:** Aceasta este, în mare parte, responsabilitatea primarului. Cunoașteți că nu există remunerare pentru o asemenea funcție.

*Ce v-a motivat să participați la întrunirea primarilor din raionul Dondușeni?*

**Victor Slipenchi:** CALM-ul este ca un avocat al primarilor care ne apără interesele și ne bucurăm de susținere din partea acestei organizații.

## RADU URECHEAN, PRIMARUL COMUNEI LARGA, BRICENI: „ÎMI DORESC CA BĂȘTINAȘII SĂ SE POATĂ ÎNTOARCE ACASĂ”

În comuna Larga activează două școli generale și una de muzică, Casa de Cultură, Centrul de Sănătate, trei grădinițe de copii, dar și un complex sportiv. Printre personalitățile care au rădăcini în Larga sunt academicianul Mihai Cimpoi, fostul primar al municipiului Chișinău Serafim Urechean, regretatul poet, scriitor, director general al Bibliotecii Naționale a R. Moldova Alexe Rău, istoricul Ion Varta, artiștii Anișoara Puică și regretatul Anatol Dumitraș, etc. Potrivit ultimului recensământ, în comuna Larga locuiesc 4460 de cetățeni, alesul local afirmă însă că numărul acestora este mult mai mic.

*Cu ce probleme vă confrunțați în cadrul activității de primar?*

**Radu Urechean:** Problema cea mai mare este migrația, mai mult de jumătate din populația țării a plecat peste hotare. Au rămas doar persoanele în vârstă, social-vulnerabile și copiii care stau cu bunicii acasă. Ne dorim investiții pentru cei care au rămas acasă, încercăm să găsim fonduri, implicăm și băștinașii care au plecat. Recent, cu ajutorul lor am dat în exploatare o



piață agricolă. Transmitem online ședințele Consiliului pentru ca cetățenii de peste hotare să vadă ce se întâmplă în sat.

*Băștinașii stabiliți peste hotare se implică în soluționarea problemelor din localitatea de baștină?*

**Radu Urechean:** Avem migranți în Germania, Franța, Italia, Canada, SUA, toți se implică. Era nevoie de o contribuție pentru dezvoltarea pieței locale și au venit bani din toate țările.

*De ce era nevoie de o piață locală în Larga?*

**Radu Urechean:** În Larga de două ori pe săptămână se organizează piață mare, vin și oamenii din localitățile vecine. Larga este cunoscută prin băștinașii săi, localitatea e

frumoasă, avem și satul Pavlovca în componența comunei, cândva acolo a locuit un boier, apoi s-a făcut spital, avem un parc frumos, cu peste 100 de specii de plantații, etc.

*Când erați mic vă doreați să deveniți cosmonaut sau să lucrați în APL?*

**Radu Urechean:** Îmi doream să fiu inginer și am făcut studii în acest domeniu. Atunci când la cârma unui sat vine un inginer el se va strădui să construiască ceva. În sate e nevoie de dezvoltat infrastructura. Am reparat multe drumuri, am implementat proiect ce prevede iluminarea stradală, avem două stadioane mici de mini fotbal, un stadion mare, trei săli sportive, incubator de afaceri, însă sigur că de lucru mai este.

*Ce ar ajuta APL să dezvolte mai ușor comunitățile?*

**Radu Urechean:** Să se întoarcă băștinașii acasă, însă locuri de muncă nu le putem oferi acum tuturor. Avem în sat trei grădinițe și două școli generale, avem școală sportivă și școală muzicală, locuri de muncă sunt pentru o anumită categorie de oameni, mai mult pentru învățători și educatori. Trebuie să se implice statul pentru a deschide noi locuri de muncă, pentru a oferi niște oportunități agenților economici ca să-și deschidă afaceri, astfel încât și acasă oamenii să poată câștiga niște bani.

*Ce vă motivează să continuați această activitate?*

**Radu Urechean:** Larga este un sat cu oameni mărinoși și îmi doresc să continuu lucrurile pe care le-am început.

*Despre colaborarea cu CALM ce ne puteți spune?*

**Radu Urechean:** Mă bucur că suntem membri ai CALM. Așa am cunoscut primari din alte localități. Facem schimb de idei, noi luăm unele exemple de la ei, alții iau de la noi, facem schimb de experiență.

*Ce vă doriți să realizați în acest mandat?*

**Radu Urechean:** Vreau să întorcem comunității conacul bo-

ieresc Pavlovca, avem proiecte cu investiții de peste hotare, sunt niște angajamente, avem idei și ne dorim să retrocedăm acest conac împreună cu parcul și lacurile din preajmă. Biserica din lemn a fost dată în exploatare în 1897 și trebuie renovată. Am elaborat proiectul tehnic, devizul de cheltuieli, căutăm finanțatori deoarece prin bugetul de stat acest lucru nu este posibil. Am identificat niște antreprenori din România doar că e nevoie de depășit niște proceduri birocratice.

*Mizați că renovarea conacului și a bisericii vor motiva turiștii să vină la Larga?*

**Radu Urechean:** Intenționăm să includem Larga în circuit turistic. Aproape de noi se află peștera de la Criva, dar și Casa-muzeu a lui Grigore Vieru de la Pererâta. Pavlovca tot e un loc frumos, pitoresc, rămas de la străbuni și merită a fi vizitat.





## PRIMARUL COMUNEI COLICĂUȚI, BRICENI LILIAN ȚAPU: „DE PE LOC SE VĂD MAI BINE PROBLEMELE, DE SUS VIZIBILITATEA ESTE MAI MICĂ”



**Lilian Țapu a devenit primar la primul mandat în comuna Colicățuți, Briceni. A renunțat la afaceri pentru că își dorește să aducă investiții și să contribuie la schimbarea lucrurilor din localitatea sa.**

**Din ce domeniu veniți în administrație locală și ce v-a motivat să candidați pentru funcția de primar?**

Lilian Țapu: Vin din afaceri și îmi propun

să contribuie la dezvoltarea satului natal.

**Cum ați putea produce aceste schimbări dacă bugetele locale sunt mici și posibilități puține?**

Lilian Țapu: Sperăm că ultimele modificări înaintate spre aprobare în Parlament vor consolida bugetele locale. De asemenea, ne propunem să aducem investiții prin intermediul unor fonduri, proiecte.

**Mai aveți tineri în localitate care ar fi gata să pună umărul la producerea acestor schimbări?**

Lilian Țapu: Majoritatea agenților economici care sunt în localitate sunt tineri și sunt dispuși să se implice.

**Ce le-ați promis în campanie consătenilor Dvs?**

Lilian Țapu: Nu le-am promis nimic din ce nu poate fi realizat. Le-am spus că doar cu eforturi comune, cu sprijinul și voința consătenilor vom reuși.

**De ce este nevoie de această conlucrare între consăteni și APL?**

Lilian Țapu: Suntem locuitorii aceluiași sat. Atunci când cetățenii participă la realizarea unui obiectiv, rezultatul va fi mult mai apreciat și va dăinui în timp. Totodată, atunci când te consulți cu cetățenii poți selecta cea mai potrivită soluție. Nu mai trăim timpurile de odinioară când conta doar o părere.

**Ce cunoașteți despre CALM?**

Lilian Țapu: În ultimul timp am studiat câte ceva despre activitatea CALM și sunt de părere că este nevoie de o asemenea asociație care să unească primarii din localități și să abordeze problemele esențiale din primării. De aici, de pe loc, se văd mai bine problemele, de sus se vede mai puțin și acolo mesajul ajunge cu întârziere.



Am lucrat și în cadrul Inspectoratului Fiscal și era nevoie de foarte mult timp pentru ca problemele cu care ne confruntăm să ajungă la conducere. Poți identifica soluția corectă doar dacă problemele vor fi abordate de jos în sus.



## ALA MAZUREAC, PRIMAR DE CERNOLEUCA, DONDUȘENI: „UN ALES LOCAL POATE AVEA REZULTATE DOAR MUNCIND ÎN ECHIPĂ CU CONSILIERII ȘI CETĂȚENII”

**Ala Mazureac este primar la al patrulea mandat în Cernoleuca, Dondușeni. Consideră că numărul femeilor primar este în creștere în Republica Moldova deoarece mulți bărbați deștepți și apti de muncă sunt nevoiți să plece peste hotare. Dorește să aducă un investitor în localitate, doar că pentru aceasta este nevoie de 50 de persoane care să și manifeste interesul de a se angaja.**

**În cadrul Rețelei Femeilor Primar din cadrul CALM au loc mai multe evenimente, vizite de studiu. Ce părere aveți despre acestea?**

Ala Mazureac: Din 2007 până în prezent am fost cinci femei primar în raionul Dondușeni. Acum suntem patru. Conlucrarea, schimbul de experiență la nivel local sunt foarte binevenite, cu atât mai mult la nivel republican. Din păcate, din cauza distanței mari lipsim uneori de la aceste întruniri, dar și pentru că apar probleme locale ce nu necesită amânare și regretăm că ratăm unele întâlniri cu kolegele noastre. Totuși, atunci când avem ocazia să mergem în aceste vizite de studiu vedem cum sunt gestionate unele situații de ordin social, cultural etc. Sigur că fiecare localitate are problemele sale specifice, dar ceea ce ce ținem cont cel mai mult sunt măsurile sociale și culturale.

**Cum explicați faptul că crește numărul femeilor primar?**

Ala Mazureac: Poate fi din cauza că mulți bărbați deștepți, apti



de muncă pleacă peste hotare. Poate voi părea lipsită de modestie și nici nu vreau să supăr bărbații, dar este mai multă ordine în localitățile unde sunt primari femei. E și firesc ca femeile să fie gospodine mai bune.

**Cum era Cernoleuca atunci când ați venit la cârma primăriei în 2007 și cum este acum?**

Ala Mazureac: În primul rând, drumurile erau într-o stare catastrofală. Acum 85% din drumuri sunt în variantă albă, trasa centrală este asfaltată, dar ea este drum național, nu local. Era o problemă majoră deoarece copiii care veneau la școală dintr-o anumită zonă a satului erau neapărat încălțați în cizme de cauciuc, goul fiind până la genunchi. Școala nu avea sistem de încălzire, prin intermediul FISM am efectuat reparația capitală a acestei instituții, am construit sistemul de încălzire, am schimbat acoperișul,

geamurile, acum avem condiții foarte bune în școală iar la grădiniță sunt și mai bune, datorită proiectelor și alocațiilor din bugetul local.

**Cum se învață un primar să scrie un proiect?**

Ala Mazureac: Da, într-adevăr, la început această cale a fost destul de anevoioasă. Am avut marele noroc de o secretară care activează în localitate de mai mulți ani, dar și de o contabilă extraordinară de bună. De firea lor contabilii sunt foarte zgârcici atunci când e vorba de sursele din bugetul local, dar eu prețuiesc acest lucru fiindcă banul este direcționat anume acolo unde este nevoie. Am avut și niște prietene foarte bune, una dintre ele este fostul vicepreședinte al raionului Tatiana Cojocar care a activat într-un ONG și cunoștea cum se scriu proiectele, care este procedura și ne-a ajutat foarte mult.

**Adică rezultatele depind foarte mult de echipa cu care lucrează primarul?**

Ala Mazureac: Neapărat. De unul singur nimeni nu va reuși să facă prea multe. Când am venit în 2007 în fruntea primăriei reprezentam partidul-soare, iar 90% din cetățeni erau cu comuniștii. Credeam că consilierii îmi vor pune nenumărate obstacole și din start le-am spus că nu avem nimic de împărțit, am ajuns în aceste funcții pentru a face ceva în localitate. De atunci conlucrăm împreună cu toți, iar rezultatele se văd. Am făcut apeduct în localitate într-un an și jumătate. Am avut marele noroc să câștigăm un proiect prin intermediul Ministerului Mediului și 475 de gospodării sunt conectate la apeduct.

**De ce mai este nevoie în Cernoleuca?**

Ala Mazureac: Voi pune accent pe amenajarea satului. Deocamdată doar două străzi centrale sunt iluminate, vreau să repar drumurile în proporție de 100%. Îmi doresc să renovăm trotuarele și să realizez proiectul ce vizează selectarea deșeurilor.

**Ce le mai lipsește oamenilor din Cernoleuca?**

Ala Mazureac: Cred că locurile de muncă și finanțele. Nu vreau să anticipez lucrurile, dar acum purtăm negocieri cu niște antreprenori din Italia. Am avut cândva o Casă de copii iar clădirile sunt la balanță noastră și am putea să deschidem o mică întreprindere. Ni s-a spus că dacă se vor identifica 50 de doritori să lucreze în domeniul croitoriei, doamnele din Italia vor veni cu investiția în localitatea noastră.





## IRIADA JITARI, PRIMAR DE SAUCA, OCNIȚA: „SĂ SE ÎNTOARCĂ MILIARDUL FURAT ȘI EU VOI PUTEA FACE TOT DE CE AVEM NEVOIE ÎN LOCALITATE”



**Iraida Jitari este primar la al treilea mandat în satul Sauca, raionul Ocnița. Consideră că un primar e ca un șef de depozit, tuturor trebuie să le soluționezi problemele iar salariile aleșilor locali sunt mai mici decât cele ale altor bugetari din teritoriu. Afirmă că abia la începutul lunii decembrie au primit bani pentru a achita salariile pentru perioada septembrie-noiembrie.**

**Cât e de greu sau cât de ușor este să fii primar?**

**Iraida Jitari:** Ușor nu poate fi niciunui primar deoarece toate problemele din sat sunt și ale alesului local. Primarul trebuie să intervină dacă o familie cu mulți copii are nevoie de ajutor, dacă cineva e în stare de ebrietate sau dacă izbucnește un incendiu pe un lan.

**Cum reușește primarul să-ți impace pe toți?**

**Iraida Jitari:** 24 din 24 de ore

suntem la dispoziția cetățenilor. Am vrut acum să-mi iau concediu pentru anul 2016 și secretarul Consiliului local mi-a abrogat cererea deoarece suntem în primărie cinci persoane, fiecare are lucrul lui și nu poți delega atribuțiile tale altcuiva. Dacă am avea permisiunea să achităm măcar 50% din leafă celui care îl înlocuiește pe un coleg atunci am putea să delegăm unele atribuții, dar așa este lucrul pe care trebuie să-l faci zilnic și nu îți permiți să-i dai altcuiva sarcini suplimentare neacoperite financiar. Și toți parcă am fi în concediu, dar parcă suntem lucru.

**Totuși, reușiți să soluționați multe dintre problemele cetățenilor...**

**Iraida Jitari:** Reușim pentru că nu avem de ales. Cetățenii ne încredințează votul lor de încredere și nu putem să-i dezamăgim. Recent am organizat o mică sărbătoare pentru oamenii cu dizabilități. Cu ajutorul antreprenorilor din localitate le-am făcut câte un mic cadou măcar celor care au dizabilități de gradul I. Oamenii se uită la televizor și acolo se spune că se vor oferi ajutoare și pe nimeni nu interesează că nu avem nici un leu

pentru așa ceva. Cu toate acestea, încercăm să avem grijă de copii și de persoanele în suferință.

**Cum e bugetul la final de an?**

**Iraida Jitari:** Gol-goluț. Abia la începutul lunii decembrie am primit salariul pentru perioada septembrie-noiembrie. Au fost majorate salariile în luna decembrie a anului trecut, după aprobarea bugetelor locale și aceste goluri create au fost acoperite abia acum, la sfârșit de an.

**Suntem la reuniunea primarilor din raionul Ocnița ...**

**Iraida Jitari:** Are loc ședința Filialei CALM din Ocnița. Noi avem statut, ne întâlnim, fiecare are o anumită experiență, ne împărtășim problemele. Colegul nostru Valeriu Scutelnic cunoaște foarte bine legile și niciodată nu ne refuză de a ne arăta soluțiile legale în cazul multor probleme. Este un lucru benefic deoarece dacă suntem uniți avem și rezultate. Avem și aleși locali la primul mandat care trebuie susținuți. Eu îmi amintesc de perioada când am devenit și eu primar acum 9 ani. Multe nu le cunoșteam. Pe vremuri am lucrat la Oficiul Poștal și mă simțeam șef acolo, la primărie însă uneori te simți ca un șef de

depozit. Trebuie să aduci, să oferi, să soluționezi și mulți au salarii mai mari decât primarul.

**Ce obiective aveți pentru acest mandat?**

**Iraida Jitari:** La un seminar organizat de NDI ne-au întrebât ce ne-am dori dacă am avea o baghetă magică. Unul spunea apă, altul canalizare, eu am răspuns să se întoarcă miliardul care s-a furat și eu voi putea face tot de ce avem nevoie în localitate.

**Și dacă nu apare bagheta magică, de ce ar fi nevoie în Sauca?**

**Iraida Jitari:** Este nevoie de apă, canalizare, gazificare, mai avem de lucru la iluminatul stradal și la drumuri, așa ca la toată lumea.

## AURELIU GUȚAN, PRIMAR DE PLOP, DONDUȘENI: „CALM NU DOAR UNEȘTE PRIMARIILOR, DAR ȘI LE PROMOVEAZĂ INTERESELE”

**Primarii trebuie să fie mereu în căutarea oportunităților financiare, doar așa pot să implementeze proiecte în comunitățile pe care le reprezintă. De această părere este Aureliu Guțan, primar de Plop, Dondușeni. Alesul local consideră că la CALM se procesează toată informația ce vine din teritoriu și această asociație vorbește din numele tuturor primarilor. Acest lucru s-a demonstrat pe parcursul anilor.**

**În Dondușeni este mai bine sau mai rău decât în alte raioane ale Republicii Moldova?**

**Aureliu Guțan:** Nu cred că raionul nostru se deosebește de alte raioane, avem o legislație comună, cea a Republicii Moldova care trebuie executată. Diferența o face bugetul fiecărei primării, a fiecărui raion și infrastructura, așezarea geografică, accesul la drumuri, la fonduri etc.

**Dacă ținem cont de toate aceste aspecte, localitatea Plop este avantajată sau nu? Aveți acces la fonduri?**

**Aureliu Guțan:** Ne conducem de principiul bate și ții se va deschide. Dacă nu depui efort pentru a accesa aceste fonduri, zilnic nu te informezi despre apelurile de proiect destinate APL pentru apă, canalizare, gazoduct, drumuri sau asistență socială nu ai cum să reușești. Noi,



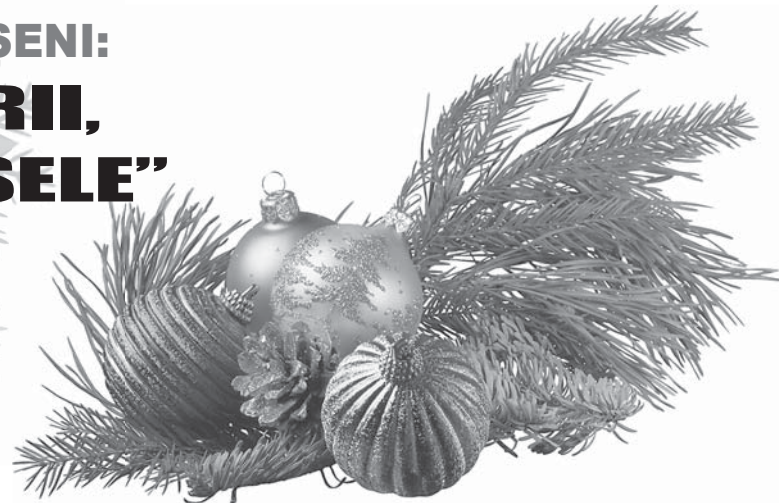
practic, nu avem buget pentru ajutoarele sociale iar dacă faci legături cu diverse organizații neguvernamentale poți găsi susținere la acest capitol. Menirea autorităților publice este de a acorda diverse servicii iar banii din bugetul local sunt insuficienți. Dondușeni nu este atât de aproape de capitală, acolo sunt mai multe structuri și oportunități. În afară de aceasta, infrastructura drumurilor nu este atât de bună iar pentru a ajunge la ora opt la Chișinău trebuie să te pornești la ora cinci din Dondușeni, plus că și trebuie să știi unde să mergi.

**Faptul că cetățenii din comunitate v-au ales de mai multe ori înseamnă că ați făcut față acestor provocări sau măcar la o parte dintre ele...**

**Aureliu Guțan:** Am depus efort pentru a crea o stare benefică în localitate. Am accesat diverse proiecte propuse din fondurile naționale și internaționale, dar și în cel ce vizează Euroregiunea Nistru, suntem înfrățiți cu câteva localități din România, suntem mereu în căutarea acestor oportunități financiare pentru a susține inițiativele din localitate. Pe parcursul acestor trei mandate am reușit să construim apeduct, canalizare, gazificare, avem și iluminare stradală.

**Canalizarea încă este un lux pentru localitățile noastre rurale...**

**Aureliu Guțan:** Proiectul e în derulare, din păcate sunt anumite probleme în cadrul Fondului Națio-



nal dar cu resursele noastre antreprenorul poate continua lucrările. Conectăm la acest sistem toate instituțiile publice, sociale, de cultură și de învățământ, ceea ce este foarte important pentru localitatea noastră.

**Ați fost președintele filialei CALM din Dondușeni iar la întrunirea primarilor din acest raion ați vorbit foarte frumos despre asociația noastră. Ce v-a motivat?**

**Aureliu Guțan:** Fosta conducere a primăriei avuseră deja o relație cu CALM-ul. Când am venit în APL am găsit în biroul primarului simbolul CALM-ului. M-am informat, am citit statutul și am aflat cu ce se ocupă această instituție. Până a ajunge în administrația publică mă gândeam că ar fi bine să unim toți primarii, dar nu știam care e modalitatea. Am ajuns la concluzia că Congresul nu doar îi unește, dar și le promovează interesele, indiferent de numărul de mandate pe care le au primarii. Uneori problemele apar de la sine, multe prevederi ale legisla-

ei se bat cap în cap, iar vocea unui singur primar nu este ascultată. CALM este o organizație unde se procesează toată informația și această asociație vorbește din numele tuturor primarilor. Astfel, încet-încet problemele se soluționează. Acest lucru s-a demonstrat pe parcursul anilor.

**Cum credeți, cum a reușit CALM-ul să țină uniți primarii în toți acești ani?**

**Aureliu Guțan:** Presupun că reacția promptă la problemele din teritoriu a făcut ca asociația în cauză nu doar să se mențină, dar și să aibă succes, să fie credibilă. Noi cu CALM-ul am mers în mai multe țări pentru a vedea cum decurge activitatea APL de acolo. Am văzut multe lucruri frumoase în Țările Baltice, Franța, România sau alte state. Una este să vezi și alta e să implementezi asemenea lucruri. Avem lege care prevede descentralizarea în APL. Din păcate, această descentralizare nu se simte atât de mult. Cred că, până la urmă, CALM-ul va soluționa și această problemă.



# ALINIERE LA CAMPIONI!

## PRIMARI CALM, PREMIAȚI PENTRU PRACTICI BUNE!



Cele mai bune practici implementate de autoritățile publice locale din Moldova în 2017 și 2018 au fost premiate pe 18 decembrie în cadrul unei ceremonii naționale. Evenimentul a fost organizat de IDIS „Viitorul”, în cadrul Programului Bunelor Practici ale Autorităților Publice locale, care este implementat cu suportul financiar al Consiliului Europei.



Scopul Programului Bunelor Practici este acela de a identifica și disemina inițiativele originale din administrația publică locală din Republica Moldova, precum și a face cunoscute experiența și rezultatele remarcabile ale autorităților și instituțiilor publice locale din țară.

„Cele mai bune practici au un scop foarte clar: de a motiva și a inspira comunitățile să-și mobilizeze propriile eforturi pentru a găsi soluții. Începând cu anul 2005, reușim să identificăm cele mai bune practici prin intermediul cărora sunt rezolvate probleme importan-

te la nivel local. Suntem siguri că bunele practici identificate pot fi preluate, ajustate și implementate de alte comunități, contribuind astfel la modernizarea și dezvoltarea socio-economică a localităților. Zeci de comunități ne fac mândri prin ceea ce s-a reușit până la acest moment, prin ceea cum se dezvoltă în continuare. Realizările comunităților respective ne inspiră și ne fac să sperăm la o țară mai europeană, mai prosperă și mai frumoasă”, a menționat directorul executiv al IDIS „Viitorul”, Liubomir Chiriac, în deschiderea Ceremoniei Naționale de Premiere a celor mai bune practici.

La rândul său, William Masso-

proiecte. Acest lucru reprezintă și valoarea-cheie a Programului Bunelor Practici”.

Iar Adrian Emurachi, Secretar general adjunct al Guvernului, prezent la eveniment a declarat: „Proiectul Programului Bunelor Practici este prezentat ca o bună practică la Strasbourg și chiar săptămâna trecută, participând în cadrul unui eveniment la Consiliul Europei, acest proiect este prezentat ca o bună practică pentru alte state și felicit organizatorii că reușesc să atingă rezultate atât de bune care sunt vizibile la nivelul întregului continent. Guvernul realizează anumite planuri, dar aceste lucruri nu pot fi realizate fără suportul au-



lin, Șeful Oficiului Consiliului Europei în Moldova a menționat: „Voi primarii sunteți o sursă de inspirație, cei care realizați adevărata democrație, asigurați legătura la nivel local și promovați principiile democrației de zi cu zi și de aceea, munca Dvs. este atât de importantă. Sunt încântat să văd că au fost identificate atât de multe bune practici la cele patru secțiuni ale competiției, care se referă la transparență, implicare, patrimoniul cultural și servicii publice. Este extrem de important nu doar să identificăm aceste bune practici, dar și să fie recunoscute și împărtășite, iar comunitățile să beneficieze de aceste

torităților locale, care sunt zi de zi alături de cetățeni și cu resurse foarte limitate reușesc să aducă o calitate a vieții mai bună în localitate”.

„Programul Bunelor Practici este unicul program care scoate în evidență toate acele bune practici ale autorităților publice locale, a acelei munci și dedicație a autorităților locale și pentru asta, aduc toată recunoștința partenerilor noștri. Mi-aș dori să vin aici într-un an la ceremonie ca să văd aici și conducerea țării și să apreciem împreună cum autoritățile locale, în condițiile actuale în lipsa unei autonomii locale, avem acești eroi





din comunitățile noastre care cu posibilități reduse reușesc să aduc schimbarea. Felicitări și tot respectul pentru munca pe care o faceți”, a susținut președintele CALM, Tatiana Badan.

Pentru ediția curentă a Programului Bunelor Practici au fost depuse 64 dintre cele mai inovative bune practici, implementate de 41 de autorități publice locale din Moldova. Secțiunile la care au aplicat administrațiile publice locale sunt: 1. Transparența face diferența!; 2. Implicare locală pentru revitalizare urbană; 3. Patrimoniul cultural și tradiții autentice acasă; 4. Comunități inteligente prin servicii publice eficiente.

În cadrul Ceremoniei naționale de premiere a celor mai bune practici în administrația publică locală au fost decernate 11 certificate de participare, 11 mențiuni, nouă premii de gradul III, opt premii de gradul II, patru premii de gradul I și cinci premii speciale pentru cele mai bune practici implementate de administrațiile publice locale din țară. Autoritățile câștigătoare s-au ales cu trofee, diplome și surprize din partea partenerilor Programului Bunelor Practici: Consiliul European, CALM, revista „Natura”, proiectul „Migrație și dezvoltare locală” (PNUD Moldova) și programul „Comunitatea mea” (USAID).



**Astfel, au fost acordate următoarele premii:**

**Secțiunea: Transparența face diferența!**

**Premiul I** – Primăria municipiului Strășeni pentru promovarea integrității la nivel local

**Premiul II** – Primăria satului Ghidighici (municipiul Chișinău) pentru Ora primarului pe Facebook „Din prima sursă”

**Premiul III** – Primăria orașului Cimișlia pentru sistemul de portavoce

Secțiunea: Implicare locală pentru revitalizare urbană

**Premiul special** – Grupul de Acțiune Locală „Plaiul Codrilor” din raionul Strășeni

**Premiul I** – Primăria orașului Cantemir pentru modernizarea parcului public

**Premiul II** – Primăria satului Ciuciulea din raionul Glodeni pentru construcția trotuarelor sigure cu o lungime de 1 km în localitate și Primăria comunei Schineni (raionul Soroca) pentru crearea Centrului comunitar incluziv

**Premiul III** – Primăria orașului Anenii Noi pentru micșorarea cheltuielilor la realizarea lucrărilor de iluminare stradală și Primăria comunei Ruseștii Noi din raionul Ialoveni pentru iluminarea stradală în satul Ruseștii Vechi, de care beneficiază 300 de locuitori

**Secțiunea: Patrimoniul cultural și tradiții autentice acasă**

**Premii speciale** – Consiliul raional Călărași pentru filmul etnografic „Călărași - un ținut la Poarta Raiului” și Primăria satului Slobozia Mare (raionul Cahul) care se mândrește cu ornamente tradiționale unice specifice zonei din Lunca Prutului de Jos

**Premiul I** – Primăria comunei Ciorești (raionul Nisporeni) pentru traseul turistic „Dor de Codru”

**Premiul II** – Primăria comunei Pelinia (raionul Drochia) pentru deschiderea Centrului de artizanat Zestreș și

Primăria satului Răuțel (raionul Fălești) pentru Centrul de meșteșuguri tradiționale

**Premiul III** – Primăria satului Bravicea (raionul Călărași) pentru festivalul „La Hramul căruțașilor” și Primăria satului Mihăileni (raionul Râșcani) pentru Festivalul covorului

**Secțiunea: Comunități inteligente prin servicii publice eficiente**

**Premiul mare** – Primăria municipiului Ungheni pentru proiectul „Mod sănătos de viață asigurat de o infrastructură sportivă transfrontalieră modernă”

**Premii speciale:** Primăria satului Chiriet-Lunga (UTA Găgăuzia) pentru extinderea sistemului de apeduct și Primăria satului Copceac (UTA Găgăuzia) pentru centrul social „Bătrânețe liniștită”

**Premiul I** – Primăria orașului Cimișlia pentru ghișeu unic de informare și sistemul GPS

**Premiul II** – Primăria satului Copceac (raionul Ștefan Vodă) pentru serviciul de salubritate și extinderea iluminatului public stradal și Primăria satului Mihăileni din raionul Rîșcani pentru construcția pieței alimentare și

Primăria satului Semelet (raionul Cimișlia) pentru hab-ul agroalimentar

**Premiul III** – Primăria satului Budești (municipiul Chișinău) pentru accesibilitatea serviciilor medicale, Primăria satului Cobîlea din raionul Șoldănești pentru proiectul „Comunitate prietenoasă vârstei”, Primăria comunei Mănoilești (raionul Ungheni) pentru integrarea copiilor cu dizabilități în gimnaziu și Primăria satului Obileni (raionul Hîncești) pentru eficiența energetică la grădinița din localitate și modernizarea sistemului de iluminat public stradal.

La ediția 2017 – 2018 a Programului Bunelor Practici au participat în competiție 64 bune rînter din 41 de autorități publice locale. În ce privește repartizarea practicilor pe regiuni, zona de Centru rămâne a fi cea mai rînter. Prin urmare, din Centru au fost depuse 37 de bune rînter din 23 comunități, din regiunea de Sud – 17 bune rînter din 8 comunități, iar 10 bune rînter din 10 comunități au fost depuse din regiunea de Nord a republicii.

Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova este implementat de către IDIS „Viitorul”, cu suportul financiar al Consiliului European. Programul are scopul de a identifica, valorifica și disemina bunele rînter autoritățile publice locale din Republica Moldova, contribuind astfel la eficientizarea guvernării locale.





## EXPERTIZA CALM, DE PRINCIPIU



**În ultima perioadă, CALM a expertizat și și-a exprimat opinia în ceea ce privește mai multe inițiative care vizează activitatea APL sau este în tangență cu aceasta.**

### NOTĂ INFORMATIVĂ

**CALM referitor la obligativitatea plății indemnizației unice aleșilor locali în legătură cu expirarea mandatului**

În legătură cu expirarea mandatului pentru anii 2015-2019, mai mulți aleși locali din republică s-au adresat Congresului Autorităților Locale din Moldova cu întrebarea, dacă sunt îndreptățiți să primească indemnizația unică, egală cu salariul mediu lunar pe economia națională pentru anul precedent.

Potrivit art. 2 alin. (1) din Legea privind statutul alesului local nr. 768/2000, noțiunea de ales local vizează consilierii consiliilor sătești (comunale), orașenești (municipale), raionale și consiliului municipal Chișinău, deputații în Adunarea Populară a Găgăuziei, primarii și viceprimarii, președinții și vicepreședinții raioanelor.

Carta Europeană a Autonomiei Locale în art.7 prevede, că statutul aleșilor locali trebuie să asigure liberul exercițiu al mandatului lor, așa încât să permită compensația financiară adecvată a cheltuielilor cauzate în exercițiul mandatului lor și, dacă este cazul, compensația financiară a câștigurilor pierdute sau o remunerație a muncii îndeplinite și o asigurare socială corespunzătoare.

Art. 25 din Legea nr. 768/2000 stabilește:

(1) La expirarea mandatului, alesului local care a activat cel puțin doi ani în această calitate i se acordă o indemnizație unică, egală cu salariul mediu lunar pe economia națională pentru anul precedent.

(2) În caz de deces al alesului local, indemnizația unică menționată la alin.(1) din prezentul articol se acordă familiei acestuia, indiferent de durata exercitării mandatului.

(3) Decizia privind plata indemnizației unice se adoptă de consiliul respectiv. Achitarea indemnizației unice se face din bugetul unității administrativ-teritoriale respective.

Vom accentua, că legea stipulează expres că această indemnizație unică se acordă alesului local care a activat cel puțin doi ani în această calitate, astfel că de indemnizație pot beneficia toți aleșii locali, indiferent dacă au activat întreaga durată a mandatului, important este să fi deținut această funcție o perioadă de timp ce depășește doi ani. În același timp, în caz de deces al alesului local pe durata mandatului, nu contează cât timp a fost exercitat mandatul, indemnizația unică se va acorda familiei acestuia.

Ma mult ca atât, dacă alesul local a fost în imposibilitate de a-și exercita mandatul întreaga sa durată, Legea nr. 768/2000 nu condiționează plata indemnizației de motivul încetării mandatului, cum ar fi demisie, revocare sau eliberare din funcție.

Este necesar să subliniem, că Legea nr. 768/2000 nu conține nici o normă care ar determina că această indemnizație se acordă numai aleșilor locali care sunt realeși pentru un

alt mandat.

Din cele expuse putem face concluzia, că de dreptul la indemnizație unică beneficiază aleșii locali, care corespund următoarelor criterii:

- sunt aleși locali;
- mandatul le-a expirat;
- au activat cel puțin doi ani.

Indemnizația unică alesului local în legătură cu expirarea mandatului se va plăti în baza deciziei consiliului respectiv, iar suma de referință ce urmează a fi utilizată este de **6446,4 lei**, care constituie salariul mediu lunar brut, confirmat în scrisoarea Ministerului Finanțelor nr. 07/3-03-149/993 din 21.10.2019, adresată CALM (copie Cancelaria de Stat).

În ceea ce privește obligativitatea plății indemnizației unice alesului local odată cu expirarea mandatului, aceasta reiese din caracterul normei juridice, prin care indemnizația unică este reglementată. Iar această normă juridică are un caracter imperativ, adică prescrie o conduită obligatorie și anume ce trebuie de făcut: "i se acordă o indemnizație unică". Ori, dacă normă juridică ce reglementează plata indemnizației unice alesului local avea un caracter dispozitiv, în acest caz formularea permitea un comportament alternativ: "poate să i se acorde o indemnizație unică". Abaterea de la norma imperativă se sancționează.

Astfel, potrivit art. 57 alin. (2) din Codul contravențional, încălcarea intenționată cu mai mult de 2 luni a termenului stabilit pentru plata pensiilor, burselor, **indemnizațiilor**, precum și pentru efectuarea altor plăți cu caracter permanent, **stabilite prin legislație**, se sancționează cu amendă de la 45 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 66 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 132 la 180 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Dacă fapta persoanei care împiedică plata indemnizației unice alesului local va fi calificată drept **abuz de putere sau abuz de serviciu**, în acest caz, potrivit art. 312 din Codul contravențional, folosirea intenționată a situației de serviciu într-un mod care contravine intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 30 la 90 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

În cazul în care fapta persoanei care împiedică plata indemnizației unice alesului local va fi calificată drept **exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu**, atunci art. 312 din Codul contravențional, prevede pentru săvârșirea unei acțiuni care depășește în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege și care contravine intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, o amendă de la 30 la 90 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.



## OPINIE

### privind obiecțiile și propunerile cu privire la proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte legislative

Congresul Autorităților Locale din Moldova (în continuare CALM) a examinat obiecțiile expuse de participanții la ședința organizată de Ministerul Justiției la data de 22 octombrie curent și consideră că **problema majoră constă în a asigura (sau cel puțin a păstra) servicii de natură notarială accesibile locuitorilor din localităților rurale, inclusiv aflați în dificultate de a se deplasa în centrele raionale, unde trebuie să achite cheltuieli multiple de deplasare, să stea în rând și să achite plăți substanțiale pentru actele notariale**. Aceste fundamente, care rezultă din principiul subsidiarității prevăzut la art. 4 lit. b) din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă, vor servi ca bază pentru argumentele și propunerile expuse mai jos.

**1. Obiecție: Testamentele care se întocmesc nu descriu voința testatorului și de fapt nu constituie o autentificare a testamentului, ci o legalizare a semnăturii testatorului (se scrie general: „testez cota de teren”, „testez casa”, etc.).**

*Argumentare:* Observația se referă la forma testamentului autentificat de către secretarul consiliului local. În esență, problema nu ține de prevederile proiectului actului legislativ, ci de mecanismul de aplicare a legislației în domeniu. Suplimentar, menționăm că art.28 alin. (1) din Legea cu privire la notariat nr. 1453/2002 (abrogat la 14 aprilie 2016, în vigoare din 26 februarie 2017), prevedea că Ministerul Justiției „asigură practică notarială unică și efectuează analiza statistică a actelor notariale, precum și *elaborează recomandări metodologice* privind aplicarea uniformă a legislației ce reglementează activitatea notarială de către toate persoanele care desfășoară activitate notarială”. Constatăm însă că autoritățile publice locale, în perioada în care a fost în vigoare norma citată supra, nu au primit astfel de îndrumări din partea Ministerului.

*Propuneri.* În baza celor menționate se propune:

a) oferirea asistenței metodologice continue persoanelor care vor desfășura unele activități notariale;

b) stabilirea obligației de a frecventa anual cursuri de instruire cu obiectul întocmirii actelor notariale, al căror program va fi aprobat de către Ministerul Justiției.

Respectiv la Art. I din inițiativa legislativă (Proiectul nr. 56 din 5 iunie 2019), privind completarea art. 39 alin. (1) lit. q) din Legea 436/2006, se propun următoarele:

1) se propune ca litera q) să fie expusă integral, după cum urmează:

„q) au dreptul de legaliza semnăturile de pe documente, legaliza copiile de pe documente și ale extraselor din ele, autentifica procurile pentru primirea pensiilor, indemnizațiilor, mijloacelor bănești repartizate acționarilor fondurilor de investiții nemutuale în proces de lichidare silită, fondurilor de investiții pentru privatizare în proces de lichidare silită, pentru primirea sumelor îndexate la depunerile bănești ale cetățenilor în „Banca de Economii” S.A., în proces de lichidare silită, pentru dreptul de înregistrare, transmitere în folosință și înstrăinare a dreptului de proprietate asupra cotelor valorice din bunurile întreprinderilor agricole, de a autentifica testamentele și contractele de înstrăinare (vânare-cumpărare, donație, schimb) a bunurilor imobile și altor drepturi reale, inclusiv a terenurilor cu destinație agricolă, dreptul de a asigura măsurile de pază a bunurilor successorale, precum și dreptul de autentifica alte acte juridice conform legii”.

2) se propune ca articolul să fie completat cu alineatul (3) și (4), cu următorul conținut:

„(3) În unitățile administrativ - teritoriale în raza de activitate a cărora nu este stabilit sediul unui birou notarial, secretarul consiliului local este abilitat cu dreptul de autentificare a actelor juridice și legalizare a copiilor, extraselor și semnăturilor de pe documente conform prezentului articol și altor acte legislative.

(4) Pentru exercitarea activităților notariale prevăzute de prezentul articol sau alte acte legislative, secretarul consiliului local trebuie:

a) să fie licențiat al unei facultăți (secții) de drept sau, în localitățile rurale, să posede certificat de calificare în domeniul dreptului obținut în cadrul învățământului profesional;

b) să frecventeze anual cursuri de instruire cu obiectul întocmirii actelor notariale, al căror program este aprobat de către Ministerul Justiției”.

**2. Obiecție: Neidentificarea sau identificarea insuficientă a averii testatorului și identificarea incompletă a participanților la procesul întocmirii actelor notariale.**

*Argumentare:* Asemenea observații nu pot fi reținute, or la momentul actual Ministerul Justiției promovează proiectul de ordin prin care fie primarul, fie secretarul consiliului local la dispoziția notarului care efectuează procedura succesorală vor avea obligația de inventariere a bunurilor successorale. Astfel, identificarea masei successorale va fi una efectuată din prima sursă.

*Propunere:* Având în vedere era digitalizării în care trăim va fi suficient oferirea accesului gratuit al secretarului consiliului local la registre de publicitate (registru populației, registrul bunurilor imobile, registrul măsurilor de ocrotire, registrul unităților de transport, etc.).

**3. Obiecție: Testamentele nu sunt înregistrate în Registrul dosarelor testamentelor și a dosarelor successorale.**

*Argumentare:* Există tendința scăderii autentificării testamentelor de către secretarii consiliilor locale. Potrivit sumarului oferit de secretarul de stat al Ministerului Justiției, la momentul actual sunt 27 (douăzeci și șapte) de autorități locale conectate la acest registru.

*Propunere:* Instruirea secretarilor va crește numărul testamentelor autentificate de către aceștia și inevitabil va crește numărul autorităților conectate la registrul nominalizat, cu condiția accesibilității lor.

**4. Obiecție: Lipsa studiilor de licență sau medii în drept sau lipsa studiilor superioare în general.**

*Argumentare:* În calitate de variantă de compromis se propune ca actele notariale să fie îndeplinite de către secretarii ale consiliilor locale care întrunesc cumulativ anumite condiții (a se vedea propunerea de la pct.1). Îndeplinirea actelor notariale de către secretarul consiliului local va presupune realizarea cumulativă a trei condiții: a) lipsa sediului biroului notarial în unitatea administrativ teritorială dată, b) studii corespunzătoare c) frecventarea anuală a cursurilor de instruire, organizate în baza programului aprobat de către Ministerul Justiției.

**5. Obiecție: Raportarea la FISC a tranzacțiilor pentru impozitarea bunurilor.**



*Argumentare:* Obiecția este una incorectă or în cazul **bunurilor imobile** dreptul de proprietate apare din momentul înscrierii acestuia în registrul bunurilor imobile, iar FISC-ul are acces direct la acest registru. În ceea ce privește vehiculele - tranzacțiile cu aceste bunuri sunt efectuate în fața reprezentantului împuternicit al Agenției Servicii Publice, deținător al registrului unităților de transport. Astfel, nici notarul după autentificarea tranzacției nu raportează FISC-ului. De asemenea autoritățile locale au conexiuni mai strânse cu organele fiscale, prin intermediul percepților fiscale, chiar mai mult decât notarii, fiind doar o chestiune tehnică de interoperabilitate. Proiectul nu urmărește scopuri fiscale, dar are ca scop asigurarea accesibilității serviciului de natură notarială, indiferent unde se află cetățeanul.

**6. Obiecție: Nu este dusă evidența suspendării, revocării, substituirii din funcție a secretarilor - pentru a verifica dacă acesta a fost în drept să îndeplinească actul notarial.**

*Argumentare:* Astfel de evidență există la nivel local. Toate acțiunile enumerate sunt efectuate în temeiul actelor administrative, care se înregistrează în Registrul actelor locale, care este un registru de publicitate. Plus la acesta evidența poate fi preluată de la autoritățile privind declararea averii și intereselor personale, ce acordă semnătura electronică, inclusiv se vorbește să existe pe viitor Registrul funcționarilor din sectorul public ori ar putea să se înregistreze adițional la Ministerul Justiției. Respectiv în cazul suspendării, revocării, substituirii secretarului consiliului local care îndeplinește acte notariale, persoana care va exercita pe acea perioadă competențele secretarului nu va fi în drept să îndeplinească acte notariale, deoarece nu ar corespunde cerințelor prevăzute la pct. 1.

**7. Obiecție: Care sunt garanțiile oferite de secretar în raport cu notarul, răspunderea secretarului?**

*Argumentare:* Cu referire la activitatea și conduita profesională este important de punctat că secretarul consiliului local este un funcționar public de conducere, care în exercitarea activității se conduce de legislația în vigoare, precum și de Codul de conduită al funcționarului public, aprobat prin Legea

nr.25/2008, notarul însă nu are un astfel de statut.

Tot aici pot fi menționate prevederile art. 53 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova potrivit căreia „persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.”, iar art.56 din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158/2008 statuează că „Pentru încălcarea îndatoririlor de serviciu, a normelor de conduită, pentru pagubele materiale pricinuite, contravențiile sau infracțiunile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor funcției, funcționarul public poartă răspundere disciplinară, civilă, administrativă, penală, după caz”. Respectiv mecanismul de răspundere juridică a funcționarilor și autorităților publice este cu mult mai rigid și mai sever comparativ cu notarii, care la sigur au nevoie de mecanisme suplimentare.

**8. Obiecție: Supunerea administrativă a secretarului consiliului local primarului în raport cu notarul care este independent și se supune numai legii.**

*Argumentare:* Obiecția nu este relevantă Proiectului, or potrivit art.39 alin. (1) Legea privind administrația publică locală nr.436/2006 „secretarul îndeplinește, **sub autoritatea primarului**, următoarele atribuții de bază [...]”. Anterior notarii, când erau structuri statale, tot aveau subordonare organizatorică și nu erau probleme, doar ulterior serviciul public respectiv a fost concesionat particularilor. Orice funcționar, inclusiv secretarul, are obligația de a respecta legea, iar primarul asigură organizarea activității structurii funcționale. Secretarul chiar dreptul de a pune la îndoială în aspectul legalității deciziile consiliului local.

Totodată, este de menționat că în 2016 Direcția Generală Analitică a Centrului Național Anticorupție a efectuat și a publicat Analiza strategică privind activitatea notarială (a se vedea anexa nr.1) în care constată repartizarea neuniformă a notarilor pe țară, marea majoritate fiind concentrată în mun. Chișinău, precum și prețurile mari pentru serviciile prestate. În acest sens, CALM a efectuat un exercițiu prin care a calculat cheltuielile suportate de cetățean pentru parcurgerea întregului proces moștenire a unui teren agricol (a se vedea anexa nr.2).

## Opinia CALM referitor la acordarea premiilor și ajutorului material

### 1. Considerații generale

Autorităților Locale din Moldova (CALM) i s-a solicitat să se pronunțe dacă legislația în vigoare prevede posibilitatea acordării premiilor și ajutorului material funcționarilor publici și persoanelor ce ocupă funcții de demnitate publică. Carta Europeană a Autonomiei Locale în art. 7 prevede, că statutul aleșilor locali trebuie să asigure liberul exercițiu al mandatului lor, așa încât să permită compensația financiară adecvată a cheltuielilor cauzate în exercițiul mandatului lor și, dacă este cazul, compensația financiară a câștigurilor pierdute sau o remunerație a muncii îndeplinite și o asigurare socială corespunzătoare.

### 2. Constatări

Art. 21 alin. (1) din Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar prevede că „personalul din unitățile bugetare poate beneficia de premii unice cu prilejul sărbătorilor profesionale și al zilelor de sărbătoare nelucrătoare, care se plătesc din contul economiei mijloacelor alocate pentru retribuirea muncii pe anul respectiv, dar nu mai mult de 5% din fondul anual de salarizare la nivel de unitate bugetară”. Însă art. 30 alin. (2) din Legea respectivă prevede că „prevederile art. 21 intră în vigoare începând cu 1 ianuarie 2020.

Prin urmare la moment nu pot fi acordate premii conform Legii nr. 270/2018.

*P.S. Cu titlu informativ menționăm că Guvernul a înaintat Parlamentului propuneri privind completarea Legii nr. 270/2018 cu prevederi privind premiile anuale ([https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect23\\_2.pdf](https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect23_2.pdf)).*

Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nu prevede, dar nici nu interzice expres, acordarea ajutorului material angajaților din sectorul bugetar. Legea salarizării, nr. 847/2002 (în art. 6 și 7) menționează că „legislația în domeniul salarizării se bazează pe Constituția Republicii Moldova și include Codul muncii, legi și celelalte acte normative care reglementează salarizarea”. Respectiv baza normativă a organizării salarizării se efectuează conform legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și altor acte normative privind salarizarea; convenției colective la nivel național; convenției colective la nivel ramural; contractului colectiv de muncă la nivel de unitate; contractului individual de muncă. Art. 42 alin. (1) din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public prevede că „funcționarului public i se acordă ajutoare materiale în vederea soluționării problemelor sociale și de trai în conformitate cu legea”, iar art. 76 din aceeași Lege prevede că „dispozițiile legii se completează cu prevederile legislației muncii, cu reglementările de drept comun civile, administrative sau penale, după caz, în măsura în care nu contravin legislației speciale care reglementează ac-

tivitatea funcționarilor publici”. Similar, deși prevederi privind acordarea ajutorului material nu sunt prevăzute expres ca în cazul funcționarilor publici, în cazul persoanelor ce dețin funcții de demnitate publică art. 24 din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică prevede că „dispozițiile legii se completează cu prevederile legislației muncii, cu reglementările de drept comun civile, administrative sau penale, după caz, în măsura în care nu contravin legilor ce reglementează activitatea persoanei cu funcție de demnitate publică.” Prin urmare legislația ce reglementează statutul funcționarilor publici și demnitarilor lăsa rezerve ca pe anumite aspecte neacoperite de legea specială să fie aplicată legislația muncii, în special Codul muncii al Republicii Moldova, nr. 154/2003. Respectiv, art. 1651 din Codul muncii prevede că „angajatorul este în drept să acorde anual salariaților ajutor material în modul și condițiile prevăzute de contractul colectiv de muncă, de alt act normativ la nivel de unitate și/sau de actele normative în vigoare. Ajutorul material poate fi acordat salariatului, în baza cererii lui scrise, în orice timp al anului ori adăugat la indemnizația de concediu (art. 117 din Codul muncii). De accentuat, că alt act normativ la nivel de unitate, prin care poate fi reglementat ajutorul material, precum și premiile și alte măsuri de stimulare/protecție socială ale angajaților poate fi: Decizia Consiliului local/raional; Regulamentul Intern a Primăriei; Regulamentul cu privire la acordarea ajutorului material și/sau premiilor și altor garanții sociale.

### 3. Concluzii

Prin urmare, dacă acordarea ajutorului material este prevăzut în contractele colective de muncă, funcționarul și demnitarul au dreptul la ajutorul material în baza acestora și actelor normative menționate, în special conform art. 1651 din Codul muncii. Ori, altfel vor fi încălcate prevederile art. 43 din Constituția Republicii Moldova: „Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.... Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.”





## Opinia CALM referitor la incompatibilitatea mandatului de consilier cu alte funcții publice

### 1. Considerații generale

Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) i s-a solicitat să se pronunțe referitor la incompatibilitatea funcției de secretar al consiliului local cu funcția de consilier raional.

Potrivit art. 109 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit. Aceste principii constituționale sunt confirmate în prevederile art.3 alin. (1) din Legea privind administrația publică locală nr. 436/2006.

Art. 5 din Legea nr. 436/2006 stabilește autoritățile administrației publice locale prin care se realizează autonomia locală: în sate (comune), orașe (municipii) sunt consiliile locale, ca autorități deliberative, și primarii, ca autorități executive, iar în raioane – consiliile raionale, ca autorități deliberative, și președinții de raioane, ca autorități executive.

În conformitate cu art. 6 alin. (3) din Legea nr. 436/2006, între autoritățile centrale și cele locale, între autoritățile publice de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea nu există raporturi de subordonare, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Reieșind din aceste prevederi, consiliile locale nu se subordonează consiliilor raionale, iar primarii nu se subordonează președinților de raioane. În același timp, funcționarii publici din cadrul primăriilor nu se subordonează

funcționarilor publici din cadrul aparatului președintelui raionului.

### 2. Constatări

Referitor la incompatibilitățile generale pentru funcția publică, potrivit art. 25 alin. (2) lit. a) din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, funcționarul public nu este în drept să desfășoare alte activități remunerate în cadrul autorităților publice, cu excepțiile prevăzute de lege.

În ceea ce privește incompatibilitățile prevăzute de Legea nr.768/2000 privind statutul alesului local, în art. 7 alin. (1) este fixat că mandatul consilierului este incompatibil cu:

a) exercitarea altei funcții de demnitate publică;

b) calitatea de funcționar public în oficiile teritoriale ale Cancelariei de Stat;

c) calitatea de funcționar public, de angajat în subdiviziunile autorităților administrației publice locale (aparatul președintelui raionului, primării, primărie și preturile municipiului Chișinău, direcții, secții și alte subdiviziuni), inclusiv ale Adunării Populare a Găgăuziei și ale Comitetului executiv a Găgăuziei;

d) calitatea de șef, de șef adjunct (inclusiv interimatul acestor funcții) în structurile subordonate autorităților publice locale (instituții publice, servicii, întreprinderi municipale);

e) alte cazuri stabilite prin lege, inclusiv cele prevăzute la art. 84 al Legii nr. 436-XV din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală.

Totodată, alin. (2) din art. 7 al Legii nr. 768/2000, prevede: mandatul consilierului este incompatibil cu calitatea de

consilier al unui consiliu de același nivel sau de consilier al consiliului de orice nivel din alte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

Deoarece prevederile art. 7 alin. (1) lit. c) și d) din Legea nr. 768/2000 nu erau formulate clar și erau pasibile de interpretare, a fost adoptată Legea nr. 263/2012 privind interpretarea articolului 7 alineatul (1) literele c) și d) din Legea nr. 768-XIV din 2 februarie 2000 privind statutul alesului local.

Legea nr. 263/2012 a stabilit, că prevederile articolului 7 alineatul (1) literele c) și d) din Legea nr. 768-XIV din 2 februarie 2000 privind statutul alesului local (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 34, art. 231), cu modificările ulterioare, se vor aplica după cum urmează:

1. Prevederile literei c) se aplică funcționarilor publici și angajaților din subdiviziunile autorităților administrației publice locale de același nivel și din aceeași unitate administrativ-teritorială.

2. Prevederile literei d) se aplică șefilor și șefilor adjuncti ai organizațiilor subordonate autorităților administrației publice locale de același nivel și din aceeași unitate administrativ-teritorială (întreprinderi municipale, instituții publice, servicii etc.).

Astfel, din prevederile legale expuse supra constatăm următoarele incompatibilități:

- consilierul local nu poate fi concomitent funcționar public în primăria din localitatea unde este consilier sau șef/șef adjunct ai unei organizații din subordinea primăriei din localitatea unde este consilier sau consilier local în altă localitate din țară sau consilier raional din alte raioane;

- consilierul raional nu poate fi concomitent funcționar public în aparatul președintelui raionului în care este consilier sau șef/șef adjunct ai unei organizații din subordinea consiliului raional în care este consilier sau consilier raional în alt raion din țară sau consilier local din alte localități din componența altor raioane.

### 3. Concluzii

Luând în considerare cele menționate mai sus, putem face următoarele concluzii:

- consilierul local poate fi concomitent funcționar public în aparatul președintelui raionului, din componența căruia face parte localitatea în care acesta este consilier sau funcționar public în primăria din altă localitate atât a raionului, din componența căruia face parte localitatea în care acesta este consilier, precum și altui raion sau funcționar public în aparatul președintelui altui raion;

- consilierul local poate ocupa concomitent funcția de șef/șef adjunct ai unei organizații din subordinea consiliului raional din raionul din componența căruia face parte localitatea în care acesta este consilier, precum și altui raion sau funcția de șef/șef adjunct ai unei organizații din subordinea consiliului raional din alt raion;

- consilierul local poate fi concomitent și consilier raional în raionul din care face parte localitatea în care acesta este consilier;

- consilierul raional poate fi concomitent funcționar public în primăria din orice localitate atât a raionului, în care acesta este consilier, precum și altui raion sau funcționar public în aparatul președintelui altui raion;

- consilierul raional poate ocupa concomitent funcția de șef/șef adjunct ai unei organizații din subordinea primăriei din orice localitate atât a raionului, în care acesta este consilier, precum și altui raion sau funcția de șef/șef adjunct ai unei organizații din subordinea consiliului raional din alt raion;

- consilierul raional poate fi concomitent și consilier local în una dintre localitățile din cadrul raionului, în care acesta este consilier.

## CALM INFO

### CLASE SPECIALIZATE DE FOTBAL.

### URMĂTORUL PAS AL FMF ÎMPREUNĂ CU MECC ȘI CALM

Federația Moldovenească de Fotbal (FMF), împreună cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) au decis formarea unui grup de lucru comun, care urmează să identifice fonduri pentru implementarea Proiectului "Clase sportive specializate de fotbal" la nivel de centre raionale.

Decizia a fost luată astăzi în cadrul întâlnirii conducerii celor 3 structuri, care s-a desfășurat la Casa Fotbalului și la care au participat președintele FMF, Leonid Oleinicenco, membrul Comitetului Executiv FMF, Sergiu Harea, mi-



nistrul MECC, Comeliu Popovici, orghiu, președintele CALM, Tatiana Viorel Furdui și primarul orașului Strășeni, Valentina Casian. secretarul de Stat MECC, Ion Ghe-Badan, directorul executiv CALM,

Formarea Claselor sportive specializate de fotbal este unul dintre punctele principale din Memorandumul de colaborare privind dezvoltarea fotbalului în Republica Moldova, semnat de Federația Moldovenească de Fotbal și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Totodată, formarea acestor clase de fotbal (copii din clasele 5-9) face parte din obiectivele pe termen scurt ale Federației Moldovenești de Fotbal.

Vă reamintim faptul că până în prezent, FMF a realizat deja 2 dintre cele 4 puncte strategice din Programul Grassroots: Fotbal în grădinițe și Lecții de fotbal în școli (clasele primare).

## ÎNFRĂȚIREA FACE PUTEREA: AJUTOR DE 10.000 DE EURO PENTRU IALOVENI DIN PARTEA PAȘCANIULUI

Orașul Pașcani din România a aprobat un proiect de 10 000 de euro pentru orașul Ialoveni din Republica Moldova, ca urmare a Acordului de Înfrățire între cele două localități, semnat în 2016.

Un ajutor financiar de 10 000 de euro vine de peste Prut pentru orașul Ialoveni din R. Moldova. Primăria Pașcani a aprobat proiectul propus de

Sergiu Armașu, primar de Ialoveni, în baza protocolului de înfrățire și colaborare între cele două localități.

În 2016, după mai mulți ani de încercări pentru semnarea acordului de înfrățire între Pașcani și Ialoveni, momentul a avut loc în R. Moldova, cu ocazia hramului orașului, acolo unde au participat mai mulți aleși locali din România și Republica Moldova, dar și Principele Radu al Ca-

sei Regale a României. Din partea Municipiului Pașcani au fost prezenți viceprimarul, secretarul și consilierul edilului.

„Administrația locală din Pașcani dorește ca pe viitor colaborarea între cele două orașe să fie fructuoasă pe mai multe planuri și administrația din Ialoveni să fie prezentă la evenimentele ce se vor desfășura în Municipiu”, declarau autoritățile din Pașcani.





## MUNICIPIUL EDINEȚ – POL DE CREȘTERE ECONOMICĂ ÎN REGIUNEA DE NORD A MOLDOVEI

Pe data de 4 decembrie 2019 a avut loc conferința finală a proiectului "Edineț – Pol de Creștere Economică în regiunea de Nord a Republicii Moldova" finanțat de Uniunea Europeană în cadrul Inițiativei "Primării pentru Creștere Economică" (M4EG).

Evenimentul a avut scopul de a informa principalii beneficiari și grupuri interesate despre rezultatele proiectului, precum și de a identifica noi oportunități și inițiative care vor continua dezvoltarea facilităților de suport în afaceri create în cadrul proiectului.

Municipiul Edineț a primit de la Uniunea Europeană o finanțare nerambursabilă (grant) de 579 mii euro pentru implementarea proiectului cu o durată de 24 de luni. Acesta a avut drept scop îmbunătățirea capacităților locale și a infrastructurii de afaceri pentru stimularea creării de noi întreprinderi



în municipiul Edineț și atragerea de investiții cu impact asupra creșterii economice incluzive în regiunea de Nord a Moldovei. Ca rezultat a fost construită o nouă hală industrială de 1400 m<sup>2</sup> în cadrul Parcului Industrial

Edineț, amenajată o zonă verde, dotate spații pentru training, a fost creat un incubator de afaceri și un business Hub – o platformă de cooperare și suport în afaceri ce susține tinerii antreprenori din regiune.

Evenimentul a reunit circa 40 de participanți: reprezentanți ai Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, primăria mun. Edineț, Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova și ADR Nord, precum și alți reprezentanți ai APL, mediului de afaceri din regiune și societății civile. Aceștia au menționat importanța continuării acestei colaborări fructuoase cu alte inițiative economice, ce vor amplifica rezultatele atinse și vor oferi suport continuu municipiului Edineț în dezvoltarea sa economică. De asemenea, partenerii de dezvoltare a mun. Edineț, au discutat despre proiectele viitoare și tendințele economice care urmează să fie dezvoltate în municipiu.

În cadrul conferinței a fost lansată noua Hală Industrială, care oferă spații de producere și condiții de suport în afaceri pentru viitorii investitori și rezidenți ai Parcului Industrial, precum și pentru comunitatea antreprenorială din mun. Edineț.

## O DELEGAȚIE A CONSILIULUI JUDEȚEAN IAȘI – ÎN VIZITĂ ÎN RAIONUL FĂLEȘTI!

O delegație a Consiliului Județean Iași, România, ieri, a vizitat raionul Fălești. Scopul vizitei a fost verificarea pregătirii proiectului tehnic pentru reconstrucția capitală a străzii pavate Ștefan cel Mare din orașul Fălești, dar și a documentelor necesare pentru evaluarea în etapa a treia a proiectului „Călător pe meridianele culturale”, informează PROVINCIAL.

Proiectul va fi implementat de Consiliul raional Fălești în colaborare cu Consiliul Județean Iași și primăria orașului Fălești, cu o valoare de circa 750 de mii

de euro, inclusiv 10 % contribuția Consiliului raional și a primăriei orașului Fălești.

Oaspeții din România au avut o întâlnire cu Sergiu Fîntîna, președintele raionului, vicepreședintele raionului, primarul orașului Fălești și membrii echipei de proiect – Ionela Laura Păstrăvanu – manager de proiect, Silvică Vasile – coordonator de proiect, Mirela Turcu – responsabil comunicare și publicitate, Bogdan Costea – Director S.C. CRONOS CONSULTING SRL.

„Strada Ștefan cel Mare din orașul Fălești v-a fi reparată printr-un proiect transfrontalier în cadrul Programului Operațional Comun România – Republica Moldova”, se mai arată într-un mesaj al Consiliului raional Fălești.



## CRUZEȘTIUL S-A ÎNFRĂȚIT CU GIURGIU. PRIMARUL VIOLETA CRUDU: „ÎMI MULȚUMESC POPORULUI ROMÂN!”



Comuna Cruzești din suburbiile Chișinăului s-a înfrățit cu municipiul Giurgiu. Primarii, Violeta Crudu de pe malul stâng, și Nicolae Barbu de pe malul drept al Prutului, au semnat la data de 6 decembrie două acorduri de colaborare la Giurgiu. Anunțul a fost făcut pe pagina de Facebook a Primăriei Giurgiu.

„Este o bucurie pentru noi, giurgiuvenii. Suntem frați prin însăși istoria noastră, dar astăzi prin semnarea celor două protocoale, creăm și un cadru instituțional de colaborare”, a declarat primarul de Giurgiu, Nicolae Barbu.

„Este o onoare și o plăcere. Vreau să îi mulțumesc poporului român, este un mesaj pe care îl spun de fiecare dată, pentru miile de burse oferite copiilor noștri din Republica Moldova. Eu am făcut parte din prima generație de elevi basarabeni care au învățat în România. Vă mulțumesc pentru cele 900 de grădinițe reparate în satele din Republica Moldova, inclusiv în localitatea noastră”, a spus Violeta Crudu.

În 2018, președintele Klaus Iohannis a promulgat modificările la legea finanțelor publice locale. Aceasta le permite primăriilor din România să finanțeze proiecte ale primăriilor din Republica Moldova cu care au acorduri de înfrățire.

## O DELEGAȚIE A RAIONULUI LEOVA A EFECTUAT O VIZITĂ ÎN REPUBLICA BELARUS

În perioada 9 decembrie – 13 decembrie 2019, o delegație a raionului Leova, formată din pedagogi din cadrul instituțiilor educaționale a raionului, au vizitat orașul Ganțevici, Republica Belarus, informează PROVINCIAL.

După cum anunță Consiliul raional Leova, scopul vizitei a fost pentru a efectua un schimb de bune practici în domeniul

educației. „De altfel, vizita a oferit posibilitatea de a participa în cadrul lecțiilor, activităților extracurriculare și în cadrul Conferinței Internaționale cu tematica „Metode moderne în procesul educațional de la teorie la practică”. Vizita a fost posibilă în urma încheierii acordului de colaborare între Consiliul Raional Leova, Direcția de Învățământ cu Consiliul orașului Ganțevici, Republica Belarus”, se declară în mesajul Consiliului.







# SERVICIUL DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI ATRAGERE DE FONDURI

## CE ESTE SERVICIUL DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI ATRAGERE DE FONDURI?

- Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză asistență și instruire, inclusiv a datelor sistematizate în baze de date, concentrate într-un serviciu unic destinat consolidării capacităților autorităților locale din Republica Moldova în atragerea de fonduri, managementul proiectelor și dezvoltării locale.
- Serviciul Dezvoltare Locală și Atragere de Fonduri este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

## SCOPUL SERVICIULUI

- ❖ Serviciul Dezvoltare Locală și Atragere de Fonduri are drept scop principal creșterea și consolidarea capacităților colectivităților locale din Republica Moldova, membre CALM, în domeniul dezvoltării locale și atragerii de fonduri.
- ❖ OBIECTIVUL GENERAL al serviciului este consolidarea capacităților instituționale ale CALM în prestarea serviciilor membrilor săi în domeniul dezvoltării locale și atragerii de fonduri prin edificarea pe lângă CALM a unui sistem eficient de consultanță, instruire și asistență, conectat la necesitățile actuale ale comunităților locale din Republica Moldova și oportunitățile de finanțare disponibile pe plan intern, european și internațional.

## OBIECTIVE SPECIFICE ALE SERVICIULUI

- Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism complex de asistență pentru APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor;
- Consolidarea capacităților APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementul proiectelor;
- Diversificarea/consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor;
- Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare pentru dezvoltarea locală, atragerea de fonduri și managementul proiectelor;
- Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație, bune practici și experiență pentru APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor.
- Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru problemele dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;
- Elaborarea și organizarea unor cursuri de instruire pentru reprezentanții APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului de proiecte.
- Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale privind finanțările disponibile, finanțatorii, formularele și condițiile de acordare a finanțării, experții/companiile specializate în dezvoltare locală, scriere/administrare de proiecte și/sau instruire pe domeniul dat.

## BENEFICIARI SERVICIULUI

- Autoritățile Publice Locale de nivelul I și II, precum și subdiviziunile sale (Primari, consiliile locale, conducători de subdiviziuni din cadrul APL 1 și 2, conducătorii și angajații din cadrul întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor din subordinea APL, alte categorii de funcționari și angajați din cadrul APL, etc.);
- Responsabili direct de scriere de proiecte și atragere de fonduri din cadrul APL și subdiviziunilor sale;
- Beneficiari indirecti: colectivitățile locale, locuitorii satelor, comunelor, orașelor, municipiilor, instituțiile și organizațiile din subordinea APL, ONG-uri locale.

## TIPURILE SERVICIILOR PRESTATE

### Consultare și asistență

- În cadrul acestui tip de servicii, membrii CALM vor beneficia de consultanță și asistență în următoarele domenii:
- identificarea oportunităților de atragere a fondurilor;
- scrierea și managementul proiectelor;
- elaborarea și adoptarea priorităților pentru atragerea de fonduri;
- implicarea cetățenească și consultarea publică a priorităților pentru atragerea de fonduri;
- participarea la ședințele consiliilor locale în calitate de experți independenți;
- aspecte și proceduri juridice în cadrul procesului de elaborare, discutare, adoptare și implementare a proiectelor, etc.
- colectarea, stocarea și oferirea informației de ordin statistic, juridic, economic, financiar necesare pentru elaborarea proiectelor și stabilirea priorităților de finanțare;
- elaborarea la cerere a unor note informative/analitice/metodologice;
- elaborarea de ghiduri, manuale, note metodologice instrucțiuni, etc.

### Servicii de informare și instruire

- Crearea diverselor bazelor de date cu caracter general și specializat – pe domeniu (a experților pe domeniu, a finanțărilor disponibile, modele de aplicații, formulare, acorduri de parteneriat, etc.) inclusiv a unor baze de date privind finanțările/fondurile disponibile pe domenii specifice: educație, infrastructura drumurilor, etc.
- Asigurarea accesului la bazele de date respective cu oferirea posibilității de căutare în funcție de caracteristici;
- Elaborarea unor programe specializate de instruire periodice pe termen scurt pentru diferite categorii de aleși locali și funcționari din cadrul APL, responsabil de atragerea de fonduri și dezvoltarea locală;
- organizarea unor sesiuni informative/instructive tematice și/sau specializate pentru funcționari/aleși locali responsabili de atragerea de fonduri și dezvoltarea locală;
- informarea regulată a membrilor CALM privind oportunitățile și condițiile de finanțare destinate APL;
- organizarea și desfășurarea conferințelor, meselor rotunde, vizitelor pentru schimbul de experiență;
- asigurarea accesului la biblioteca electronică (legislație, studii și publicații, modele de documente, etc.);
- Monitorizarea și actualizarea bazelor de date.

### Servicii de elaborare, modificare, avizare, promovare și monitorizare a politicilor și actelor normative naționale sau locale din domeniu

- În cadrul acestui tip de servicii, experții CALM, vor participa la:
- Expertizarea și monitorizarea sistematică a cadrului normativ din domeniu;
- Avizarea proiectelor actelor normative și de politici ce vizează domeniul investițiilor, atragerii fondurilor, dezvoltării locale, etc.;
- elaborarea și înaintarea inițiativelor proprii de modificare a cadrului legal actual în domeniul respectiv în vederea îmbunătățirii lui;
- participarea la elaborarea actelor normative și a documentelor de politici publice;
- promovarea la nivel național și internațional a oportunităților directe de finanțare pentru APL;
- monitorizarea sistematică a cadrului de politici și normativ național și/sau local;
- elaborarea din oficiu și/sau la cerere a unor studii, analize, rapoarte, documente de poziție privind anumite situații și/sau acte normative/politici;
- organizarea sistematică sau ad-hoc/la cerere a unor întruniri cu factorii decizionali la nivel de Guvern, Parlament, autorități centrale, donatori și alți actori relevanți;
- formularea unor cereri, demersuri, contestații, recursuri și altor documente adresate autorităților publice din Republica Moldova, în interesul membrilor CALM și care vizează domeniul atragerii de fonduri.
- alte tipuri de servicii conexe

### MECANISMUL DE PRESTARE A SERVICIILOR

Direct la oficiul CALM, la telefon, on-line; prin folosirea altor mijloace de comunicare (Facebook, e-mail, chat, etc.), cu ieșirea experților în teritoriu, în grup sau individual, "sfatul unui coleg experimentat"; "răspuns rapid".

### CONTACTE

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova  
Tel: +(37322) 22-35-09, mob. 079588442  
Fax: +(37322) 22-35-29,  
Persona de contact - Irina LUNCAȘU  
e-mail: irina.lucasu@calm.md  
info@calm.md; www.calm.md



# CALM, SUPTOR PENTRU APL: SERVICIUL DE SUPTOR AL OPERATORILOR MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE (SOMAS)

Reieșind atât din sarcinile CALM, cât și din multiple solicitări ale APL, a fost creat **Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație a CALM, (serviciul SOMAS). Serviciul SOMAS vine să suplinească vidul format de-a lungul timpului și va servi drept platformă pentru consolidarea capacităților APL și ale operatorilor serviciilor de apă și sanitație din mediul rural. Serviciul APĂ SAN va face parte din domeniul integral al Centrului de expertiză, asistență și instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM. Astfel, începând cu data de 01 iulie 2017, atât APL, cât și operatorii serviciilor de apă și sanitație din mediul rural se pot adresa pentru a beneficia de tot spectrul de servicii acordat de SOMAS.**

## Ce este SOMAS?

□ Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație al CALM reprezintă totalitatea atât a resurselor de expertiză asistență și instruire, cât și a datelor sistematizate, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii calității prestării serviciilor de apă și sanitație de către operatorii mici din zonele rurale și orașe mici.

□ Serviciul SOMAS va fi parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

## Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și a capacităților APL prin intermediul a trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (CALM Consiliu, Birou Executiv, Comitete, Rețele și filiale regionale)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă, printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

## Destinația serviciului

Serviciul APĂ SAN, ca parte a CEAI, este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul APĂ SAN are ca obiectiv general susținerea și

consolidarea capacităților APL și operatorilor serviciilor de apă din mediul rural.

## Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL și operatorii din mediul rural în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Consolidarea capacităților instituționale, administrative, financiare, economice etc. ale autorităților publice locale și prestatorilor de servicii din domeniul aprovizionării cu apă din mediul rural;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL și operatorilor din mediul rural, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare a drepturilor și intereselor sale specifice, pentru prestatorii/operatorii serviciilor mici de alimentare cu apă, în special a celor din mediul rural.

## Scopurile serviciului

• Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță pentru operatorii mici din zonele rurale;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea platformelor de comunicare și schimb de experiență și bune practici atât între operatorii mici, cât și între APL;

• Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

• Consolidarea capacităților autorităților locale și operatorilor mici pe termen mai lung, inclusiv celor personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

• Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul de aprovizionare cu apă;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

• Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

## Serviciul are următoarele sarcini:

• Asigurarea recepționării, înregistrării și prelucrării tuturor informațiilor privind necesitățile de asistență planificată sau ad-hoc, primite prin mesaje fax, mesajelor SMS și MMS, telefonic, email, în cadrul seminarelor și meselor rotunde, prin intermediul platformei de schimb de experiență/forum creat, chestionare, alte tipuri de solicitări de asistență;

• Identificarea soluției optime de prestare a serviciului, prestarea serviciului și evidența informației cu privire la rezultatele prestării serviciului;

• Asigurarea cu resurse informaționale și consultanță pentru: inventarierea, evidența, planificarea intervențiilor și dezvoltarea sistemelor de aprovizionare cu apă și sanitație.

• Asigurarea interacțiunii informaționale cu sistemele informaționale de stat, departamentale, teritoriale;

## Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Operatorii mici (rurali);

□ Personalul tehnic și administrativ al operatorilor mici;

□ Beneficiari indirecti: Consumatorii de apă și sanitație.

## Principiul Serviciului

Serviciul APĂ SAN trebuie să asigure executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului, cât și a funcțiilor specifice, determinate de destinația sistemului, care sunt grupate pe domeniile funcționale specializate.

## Domeniile de prestare a serviciilor SOMAS

□ Cadru legal și aspecte juridice;

□ Organizarea și administrarea serviciilor de aprovizionare cu apă;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică;

□ Analiza și diagnosticul sistemului de aprovizionare cu apă;

□ Tariful (cu implicații de ordin financiar, managerial, tehnic și de luare a deciziei/aprobare);

□ Relația APL-operator;

□ Relația APL – consumatori;

□ Relația operator – consumatori;

□ Asigurarea și monitorizarea calității apei;

□ Aspecte tehnice și de administrare a sistemelor de aprovizionare cu apă;

□ Instruirea și consultarea personalului operatorului;

□ Reprezentarea operatorilor mici la nivel național.

## Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova  
Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588547; mob. 079367362; e-mail: info@calm.md; alexandru.morcov@calm.md Internet: www.calm.md

Crearea serviciului SOMAS a fost posibilă datorită suportului: Proiectul Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan), finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), cofinanțat de Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și implementat de Filiala din Moldova a Fundației SKAT.

# SERVICIUL MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

## Ce este Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală?

□ Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză, asistență și instruire, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii serviciilor locale de bază pentru comunitățile afectate de migrație, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

□ Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

## Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și consolidarea capacităților APL prin intermediul de trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (Consiliul de Administrare, Birou Executiv, comitete, rețele și filiale regionale a CALM)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

## Destinația serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală, ca parte a CEAI este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL pentru îmbunătățirea serviciilor locale de bază, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

## Scopul pe termen lung

Crearea unui parteneriat durabil între autoritățile publice locale și Diaspora pentru implicarea continuă și participarea băștinașilor plecați în dezvoltarea locală a localităților lor natale.

## Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în domeniul migrației și dezvoltării locale, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare în domeniul migrației și dezvoltării locale, inclusiv prin sistemul „SMS Polling”.

✓ Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

✓ Consolidarea capacităților autorităților locale în domeniul migrației și dezvoltării locale pe termen lung inclusiv capacitățile personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

✓ Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

✓ Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

## Domeniile de prestare a serviciilor

□ Asistență în integrarea migrației în planurile de dezvoltare locală

□ Asistență în desemnarea persoanei responsabile la nivel local în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Asistență în crearea bazelor locale de date privind băștinașii plecați peste hotare

□ Asistență în crearea, administrarea și comunicarea Asociațiilor de Băștinași (ADB)

□ Consultarea proiectelor ce urmează a fi plasate pe platforma națională de Crowdfunding GUVERN.24

□ Asistență privind cadrul legal și aspecte juridice în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică a proiectelor comune de implicare a migranților;

□ Instruirea și consultarea APL în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Reprezentarea APL la nivel național și internațional în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

## Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Asociații de băștinași

□ ONG-uri locale

□ Beneficiari indirecti: cetățenii localităților din Republica Moldova.

## Principiul Serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală asigură executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului cât și a funcțiilor specifice, determinate de contextul solicitării parvenite.

## Parteneri

Serviciul este creat cu suportul: Proiectul ui Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL) finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)

## Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova  
Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588442

Persona de contact - Irina LUNCAȘU

e-mail: irina.luncasu@calm.md

info@calm.md; www.calm.md





# Serviciul de Asistență Juridică pentru Autoritățile Publice Locale din cadrul Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire al CALM

Luând în considerație complexitatea activității și multiplele aspecte de ordin juridic care reglementează activitatea actuală a APL, precum și lipsa acută de specialiști în domeniul juridic la nivel local, CALM în parteneriat cu IDIS Viitorul a decis să instituie un serviciu specializat în acordarea serviciilor juridice autorităților publice locale și aleșilor locali – Serviciul de Consultanță și Asistență Juridică Locală.

La solicitarea membrilor CALM, juriștii/avocații din componența Serviciului vor oferi suport juridic pentru autoritățile publice locale și aleșii locali, într-un mod neutru, competent, profesionist, fără discriminare de orice fel.

Astfel, CALM își propune să consolideze capacitățile autorităților publice locale, să întărească nivelul de cunoștințe juridice a funcționarilor publici și a aleșilor locali în ceea ce privește realizarea activităților și furnizarea serviciilor într-un mod eficient și calitativ, în conformitate cu prevederile cadrului legal existent. Se dorește ca aleșii locali să fie mai bine pregătiți pentru a se apăra și pentru a rezista eventualelor acțiuni ilegale și nejustificate ale organelor de drept.

## SERVICIUL DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ PENTRU ALEȘII LOCALI ACORDĂ:

- Consilierea juridică a autorităților publice locale și a aleșilor locali în ce privește activitatea administrației publice locale, conform prevederilor cadrului normativ în vigoare;
- Asistență în elaborarea proiectelor de decizii și dispoziții, precum și formularea de opinii privind legalitatea acestora;
- Oferirea răspunsurilor la întrebările adresate de către aleșii locali, ce se referă la instrumentele, practicile, normele prin care organele de drept pot efectua abuzuri și presiuni asupra aleșilor locali;
- Întocmirea proiectelor de cereri, demersuri, plângeri, petiții din partea autorităților publice locale și aleșilor locali în faza prejudiciară.



## Domeniile de prestare a serviciilor sunt:

organizarea și funcționarea autorităților publice locale; descentralizarea serviciilor publice; achiziții publice; angajarea în serviciul public și relațiile de muncă; patrimoniu; procesul decizional; finanțe publice locale; abuzuri și presiuni din partea organelor de drept și altele.

Asistența juridică poate fi solicitată la telefon, prin fax, email sau direct la sediul CALM. Toate solicitările vor fi înregistrate de către secretariatul CALM și redirecționate consultanților.

Beneficiarii serviciilor sunt autoritățile publice locale de nivelul I (primari și viceprimari, consilieri locali, secretari ai consiliilor locale, contabili, ingineri funciari etc.) și autoritățile publice locale de nivelul II (președinții și vicepreședinții raioanelor, consilieri raionali, secretari ai consiliilor raionale, contabili etc.)

Serviciul este creat în cadrul unui parteneriat între CALM și IDIS "Viitorul", cu suportul și susținerea financiară a Ambasadei SUA în Republica Moldova.

CRJM  
(Centrul de Resurse  
Juridice  
din Moldova)  
va asista metodologic  
la unele activități.

### CONTACTE:

str. Columna 106A,  
mun. Chișinău

Tel: (022) 000 280  
Fax: 022 22 35 29

Persoană de contact:  
Alexandru PALII

e-mail: [serviciul.juridic@calm.md](mailto:serviciul.juridic@calm.md)

web: [www.calm.md](http://www.calm.md)

## La înălțime cu CALM!



### „La Înălțime cu CALM” – o emisiune a Congresului Autorităților Locale destinată oamenilor și soluțiilor ce contribuie la dezvoltarea satelor!

„La Înălțime cu CALM” este emisiunea ce reflectă activitatea autorităților locale, dar și a oamenilor care contribuie la dezvoltarea comunităților. Activitatea CALM, modificările legislative, cât de mult avansăm sau regresăm la capitolul descentralizare, soluții ce ar permite dezvoltarea satelor noastre, oameni care sfințesc locul- toate acestea le aflați în cadrul emisiunii „La Înălțime cu CALM”. Vă invităm să ne audiați în fiecare zi de sâmbătă, de la ora 10.00, la postul de radio Eco Fm, pe frecvențele 97,6 MHz – Fălești; 100,2 MHz – Sângerei; 104,4 MHz- Anenii Noi, 98,5 – Ștefan Vodă și în fiecare zi de duminică, de la ora 14.10, la postul de radio Jurnal Fm, pe frecvențele 107,9 – Edineț; 95,2 – Sângerei; 88,2 – Telenești; 99,1 – Șoldănești; 91,2 – Rezina; 98,7 – Dubăsari; 100,1 – Chișinău.

### OAMENII INFORMAȚI SUNT PUTERNICI!

Redacția  
„Vocea autorităților locale”

Responsabil pentru ediție  
secretariatul CALM

Adresa: str. Columna, 106A, Chișinău,  
MD 2004, Republica Moldova,

Tel.: + (373 22) 223509  
Fax: + (373 22) 223529  
+ (373 22) 213235

[www.calm.md](http://www.calm.md)  
[www.facebook.com/calm.md](http://www.facebook.com/calm.md)  
[info@calm.md](mailto:info@calm.md)